

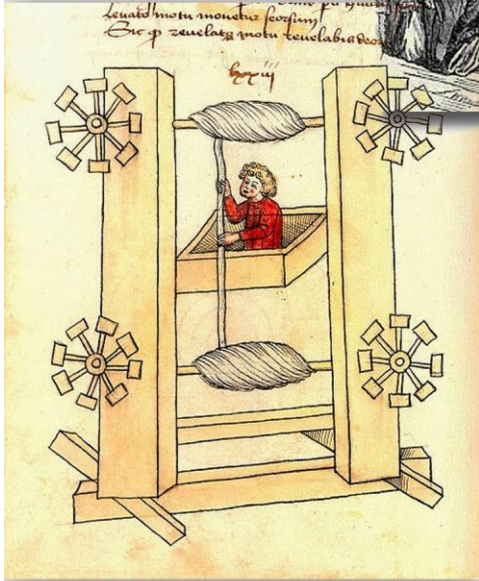
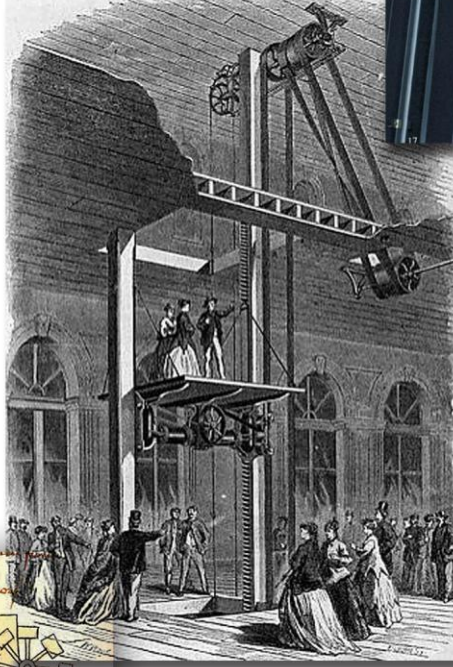

ANKARA ŞUBESİ

TMMOB

ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI

ANKARA ŞUBESİ

**ASANSÖR MESLEK ALANI VE EMO
2014**

İçindekiler;

Kısaltmalar Listesi.....	3
Ekler Listesi.....	4
Grafikler Listesi.....	4
Tablolar Listesi.....	4
Sunuş.....	6
Asansör Tarihimiz.....	11
Yapı Stoklarımız Ve Mevcut Asansör Sayısı.....	13
İthalat, İhracat ve Parasal Boyutu.....	21
Üretim, Montaj, Bakım, Belgelendirme ve Denetim Süreçleri.....	28
❖ Asansör Firma Tanımı ve Kuruluş.....	28
❖ Asansör Firma Sayısı.....	29
❖ Ülkemizdeki Uluslararası Asansör Firmaları.....	32
❖ Müteahhitlik ve Mühendislik İşlerini Kapsayan Montaj İşleri.....	33
❖ Mühendislerin Durumu.....	35
❖ Sektörde AR-GE ve ÜR-GE.....	39
❖ İş Güvenliği ve Kazalar.....	40
❖ Örgütlenme.....	42
❖ Onaylanmış Kuruluşlar.....	43
❖ A Tipi Muayene Kuruluşları.....	44
❖ Piyasa Denetimi ve Gözetimi.....	45
❖ Belediyeler, Protokoller ve Sonuçları.....	46
❖ Asansör ve Standartlar.....	48
❖ Asansör Teknik Komitesi.....	48
Asansör Meslek Alanına Yönelik Düzenlemeler.....	50
❖ Asansör Direktifi ve Sonrası Sürece İlişkin Tanımlar.....	57
❖ Piyasa Gözetimi ve Denetimi.....	63

❖ Uygunluk Değerlendirme İşlemleri, Akreditasyon ve CE	
❖ Uygunluk İşareti.....	63
❖ Akreditasyon.....	64
❖ Dünya Ticaret Örgütü ile Akreditasyon Birliklerinin İlişkileri.....	66
❖ CE Uygulaması.....	67
❖ Onaylanmış Kuruluşlar.....	73
❖ A Tipi Muayene Kuruluşları.....	76
Sonuç	81

Kısaltmalar Listesi

AB	Avrupa Birliği
Ar-Ge	Araştırma Geliştirme
Ür-Ge	Ürün Geliştirme
GTİP	Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu
KKO	Kapasite Kullanım Oranı
DİE	Devlet İstatistik Kurumu
BSTB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
TOKİ	Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
EMO	Elektrik Mühendisleri Odası
MMO	Makine Mühendisleri Odası
TSE	Türk Standartları Enstitüsü
AYSAD	Asansör ve Yürüyen Merdiven Sanayicileri Derneği
ASFED	Asansör Sanayicileri Federasyonu
ASTEK	Asansör Teknik Komitesi

Ekler Listesi

EK1:DİE 2000 yılı Bina Sayımı Raporu, 2000 yılına kadarki asansörlü bina sayısı verileri

EK2: TÜİK Yapı İzin İstatistikleri ve Değişim Oranları

EK3:TÜİK 2001-2013 Kat Sayılarına göre Yapı Kullanma İzin Belgesi Bina verileri

EK4: İstanbul Sanayi Odası Uluslararası Ticaret Merkezi Ürün Analiz 2012 Haziran Raporu

EK5: Makine ve Aksamları İhracatçılar Birliği Asansör Sektör Notu

EK6: TÜİK 2011 Yılı Nüfus ve Konut Araştırma Raporu

EK7: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 2014/1 Asansör Sektör Raporu

EK8: MMO Asansör verileri yazısı

EK9: Ankara Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Başkanlığı yazısı

Ek10: EMO Asansör SMM verileri

Grafikler Listesi

Grafik1: Paket Asansör İhracat ve ithalat durumu değişimi.....26

Grafik2: Asansör Aksam ve Parçaları İhracat ve ithalat durumu değişimi....26

Şekiller

Şekil1: Uygunluk İncelenmesi Akış Şeması.....70

Şekil2: Modül Akış Şeması.....71

Tablolar Listesi

Tablo 1: DİE 2000 yılı Bina Sayımı Raporu, 2000 yılına kadarki asansörlü bina sayısı **14**

Tablo 2: TÜİK 2000-2014 Yılları arası Yapı İzin Belgesine göre asansör sayısı **16**

Tablo 3: TÜİK 2001-2014 Yapı Kullanma İzinleri belgelerine göre bina, daire ve kat sayısı **18**

Tablo 4: Dünyada ve ülkemizdeki paket asansör ithalat ve ihracat durumu **22**

Tablo 5: Paket asansörde dünyanın en büyük ithalatçı ülkeleri **23**

Tablo 6: Paket asansörde dünyanın en büyük ihracatçı ülkeleri **24**

- Tablo 7:** 2013 Yılı Asansör Sektörü İhracat durumu **24**
- Tablo 8:** 2007-2013 Yılları arası Asansör Sektörü İhracat durumu **25**
- Tablo 9:** 2013 Yılı Asansör Sektörü İthalat durumu **25**
- Tablo 10:** 2007-2013 Yılları arası Asansör Sektörü İthalat durumu **25**
- Tablo 11:** 2007-2013 Yılları arası Paket Asansör İhracat ve ithalat durumu **25**
- Tablo 12:** 2007-2013 Yılları arası Asansör Aksam ve Parçaları İhracat ve ithalat durumu **26**
- Tablo 13:** 2007-2013 Yılları arası Asansör Sektörü İhracat ve ithalat durumu **27**
- Tablo 14:** TSE Hizmet Yeterlilik Belgesine göre illere göre firma sayısı **31**
- Tablo 15:** MMO 2011-2013 Yılları arası Asansör SMM Büro Tescil Sayısı **37**
- Tablo 16:** EMO 2009-2014 Yılları arası Asansör SMM Büro Tescil Sayısı **37**
- Tablo 17:** Ankara B. Şehir Belediyesi İtfaiye Başkanlığı asansör kazası verisi **40**
- Tablo 18:** Asansör konusunda atanmış Onaylanmış Kuruluşları Listesi **43**
- Tablo 19:** Asansör konusunda atanmış A Tipi Muayene Kuruluş Listesi **44**
- Tablo 20:** Bakanlık 2009-2013 yılları Piyasa Gözetim ve Denetim Sonuçları **45**
- Tablo 21:** MMO Asansör Yıllık Muayene Sonuçları **47**
- Tablo 22:** TSE Asansör Yıllık Muayene Sonuçları **47**
- Tablo 23:** Türkiye Geneli Asansör Yıllık Muayene Sonuçları **47**
- Tablo 24:** Yönetmelik ve Tebliğ Kronolojisi **50**
- Tablo 25:** Mühendislerin varlığının Yönetmelik ve Tebliğlerde Kronolojisi **54**
- Tablo 26:** Onaylanmış kuruluşlar ile ilgili tebliğin karşılaştırması **75**

Sunuş

Asansörler; dikey taşıma amaçlı olarak kullanılan, mekanik ve elektrik aksamalarının birlikte bulunduğu sistemlerdir. Kullanıldığı binaya bağlı olarak çalışma yükseklikleri zaman zaman oldukça fazla olabilmekte ve bu durumlarda can emniyeti açısından çok daha fazla emniyetli çalışma koşullarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Elektrik Mühendisleri Odası Ankara Şubesi olarak, uzmanlık alanlarımız içerisinde tanımladığımız asansör alanına dair şimdiki kadar sayısız rapor, basın duyurusu, basın açıklaması yaparak konunun tüm taraflarını bilgilendirmeye, uyarmaya dikkat ettik. Önceki yıllarda Odamızın Makine Mühendisleri Odası (MMO) ile beraber yaptığımız periyodik denetlemelerin yapılan yasal değişikliklerle farklı bir biçime girdiği, 2012 yılından itibaren bu denetlemelerin A Tipi Muayene Kuruluşları tarafından yapılmaya başlanması bu alandaki sorunları çözmek yerine daha da derinleştirmiştir. Bu sürecin öncesinde, A Tipi Muayene Kuruluşlarına dair yaptığımız tespitleri içeren, 2010 yılında yine Şubemizin hazırladığı "A Tipi Muayene Kuruluşları ve EMO Raporu" titiz ve özverili bir çalışma olarak ilgilileri tarafından değerlendirilmiştir.

Odamız o süreçte A Tipi Muayene Kuruluşu olup olmamayı tartışmış ve sonucunda olmamaya karar vermiştir. Buna rağmen söz konusu karar yeniden EMO 44. Olağan Genel Kurulu'na getirilmiş ve EMO YK'nun aldığı karar gereğince yeniden tartışılmaya açılmıştır. 22 Kasım 2014 tarihinde Ankara'da düzenlenecek olan çalıştay öncesinde 4 yıl önce söylediklerimizi yeniden toplama ve bir rapor olarak hazırlama gereği doğmuştur.

Asansörler, diğer mühendislik alanlarına göre görece daha basit bir sistem olmakla birlikte yerine getirdiği işlev, geniş halk kitlelerinin asansörü en yaygın dikey ulaşım aracı olarak tercih etmesi ve insan hayatını kolaylaştırması açısından stratejik bir değere ulaşmıştır.

Yılda 50.000 adetten fazla asansör tesis edilen, yapı tescili alınmış binalardaki asansör sayısının 430.000'e, yapı kullanım izni olmayan binalardaki asansörlerle birlikte toplam sayının 800.000'e ulaştığı, 4.000 civarında irili ufaklı şirkete sahip ve yaklaşık 35.000 kişinin istihdam edildiği ithalat, ihracat, montaj, bakım, belgelendirme ve muayene ile birlikte 400 milyon (\$) civarında bir ciroya sahip bir alandır.

Ülkemizde asansör alanı, gelişimi ve etkinliği itibarıyla çok genç ve disiplini henüz oluşmamış bir alandır. 1950'lerden sonra hareket kazanmış ve tamamen ithalat yoluyla ihtiyaçların karşılandığı bir alan yapısından sıyrılarak kademeli olarak montaj ve aksam imalatı alanlarında yerli üretimin arttığı bir sektör yapısına dönüşme sürecine girmiştir. Özellikle 1990' lardan sonra artan talebe paralel olarak büyümeye devam etmiştir.

Son 35 yılda gerek teknolojik alanda yaşanan gelişmeler, gerekse daha önce defalarca bahsettiğimiz Gümrük Birliği Anlaşması ve GATS sonrası hizmet alanlarının piyasaya açılması ve sonrası mevzuat düzenlemeleri aracılığı ile düzene uyumlandırılmaya çalışılması, sosyal devlet anlayışı ile oluşturulmuş yapının öğeleri olan kamunun hizmet alanlarını özelleştirme yolu ile piyasaya açılırken, toplumsal tepkiyi azaltma, uygulanan emperyalist uygulamanın sorumluluğunu paylaşırma, sistemle uyumlu örgütler yaratma çabaları ne yazık ki meslek örgütlerimizi etkilediği gibi mühendislik mesleğinin icra alanlarında da büyük değişikliklere neden olmuştur.

Elektrik-Elektronik Mühendislik mesleğinin icra alanlarından biri olan asansör meslek alanı, elektronik ve güç elektroniği alanlarındaki gelişmeler ile son yıllarda hızlı bir dönüşüm sürecine girmiştir. Makine dairesiz asansörler, frekans kontrollü asansörler, enerji verimliliği sağlayan asansörler, PLC ile uzaktan kontrol edilen asansörler, grup asansörleri, “destination dispatch” algoritmali asansörler, otomatik kapılı asansörler, kayışlı asansörler bu değişimlerden bazılarıdır. Bu meslek alanına yönelik yapılan değişiklikler genelde teknolojik gelişmelerin ötesinde, ağırlıklı olarak alanı AB mevzuatına uyumlaştırmaya yönelik değişiklikler oluşturmuştur.

Bu hızlı teknolojik ve idari gelişim/değişim süreci yanında birçok sorunu da gündeme taşımıştır. Son zamanlarda artarak devam eden sorunları ana başlıklarda sıralayacak olursak;

- **Sürecin kamu otoritesi tarafından iyi yönetilmemesi,**
- **İlgili mevzuatların farklı yorumlanması, (Asansör Yönetmeliği (95/16/AT), Asansör İşletme ve Bakım Yönetmeliği, EMO Asansörlere Ait Elektrik Mühendisliği Hizmetleri Yönetmeliği, Tıp İmar Yönetmelikleri, ilgili standartlar ve Bayındırlık Bakanlığı Genel Teknik Şartnamesi ve İdari Teknik Şartnameler)**
- **Asansör aksam üreticileri/tedarikçiler ve taahhüt firmaları,**
- **Belediyelerin; asansör ilk ruhsatlandırma/tescil, asansör proje denetimi, asansör periyodik kontrolleri vb. uygulama yanlışlıkları,**
- **Bu alanın interdisipliner yanı nedeniyle MMO ile gerçekleştirilmesi gereken birlikteliğin sağlanamaması,**
- **Odalar arasındaki OMDU'nun hayata geçirilememesi,**
- **EMO'nun asıl işlevlerinden biri olan bu uzmanlık alanında firmaların Elektrik ve/veya Elektronik Mühendisi çalıştırması zorunluluğunu bir baskı aracı olarak kullanamaması,**

- **Yapı üretim süreçlerindeki eksiklikler,**
- **Özellikle son iki yıldır uygulanan asansör firmalarının mühendislik olarak Modül B+E yönetimi ile belgelendirilmesi, yasal çerçevenin bu konudaki açığını iyi kullanmaları,**
- **Merdivenaltı diye tabir edilen firmaların sayısının artması ve bu alanda ucuz işgücü ile düşük maliyetten ötürü piyasada niteliksiz iş yapmaları,**
- **Mühendislik hizmetlerinin sadece “imza” gözüyle değerlendirilmesinden ve mesleki etik kurallarının dikkate alınmaması, firmaların da bu durumdan faydalanmaları,**
- **Kapitalizmin tüm ücretli çalışanlara dayattığı güvencesizlik ve düşük ücret politikası,**
- **Denetimin piyasalaştırılmasına aracı olan A tipi Muayene Kuruluşlarının uygulamaları ve yetersiz personel kullanması,**
- **Onaylanmış Kuruluşların ticari kaygılar güderek yetersiz kuruluşları belgelendirmesi,**

Tüm bu sıkıntılar sonucunda asansör meslek alanının karşılaştığı/karşılaşacağı sorunlar şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

1. Ülkemiz için asıl tehlike asansör tasarımı, montajı ve bakımı aşamasında yaşanmaktadır. Sermayesi güçlü uluslararası asansör şirketleri “tek çözüm, tek üretim, tek akıl” sloganları ile paket asansörler getirmekte, ülkemizdeki aksam imalatına sekte vurmaktadır. Dışarıya dayalı yedek parça ihtiyacı yaratılmaktadır. Ayrıca fiyatları aşağıya çekerek, kısa vadede tüketiciye cazip görünse de orta vadede ulusal firmalarımızın sermaye yetersizliğinden dolayı rekabete dayanamayarak firmalarını satmalarına ortam yaratılmaktadır. Bu süreç başlamış ve devam etmektedir.
2. Asansör meslek alanı Elektrik ve Makina Mühendislerinin çalışma alanı olmasına rağmen; Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nda piyasa gözetimcisi olarak, Onaylanmış Kuruluşlarda Belge Denetçisi olarak, A Tipi Muayene Kuruluşlarında Denetçi olarak farklı mühendislik disiplinleri faaliyet göstermekte ve meslek alanı erozyona uğratılmaktadır.
3. Birkaç büyük firma haricinde asansör firmalarının çoğunluğu maliyetleri azaltabilmek için asansör meslek alanını bir mühendislik alanı olarak görmemekte, tasarım gerektiren bir süreç olarak tanımlamamakta veya görmezden gelmekte ve mühendislik hizmetleri yok sayılmaktadır.

4. Birkaç büyük firma haricinde mühendislerin büyük çoğunluğu ‘imzacılar’ olarak görülmektedir. Sadece imza karşılığı, büyük oranda emekli meslektaşlarımız mevzuattaki zorunluluklara yönelik istihdam edilmekte, çok düşük ücretler karşılığı çalıştırılmaktadırlar. Çoğu kez bu ücretleri de alamadıkları gibi mesleğin gereklerini de yerine getirememektedirler.
5. Eğitim, iş güvenliği ve işçi sağlığı gibi hayati konular kar hırsı uğruna hiç dikkate alınmamaktadır.
6. Asansör meslek alanı, üyelerimizin doğrudan proje, üretim, montaj ve kontrollük hizmetlerini yürüttükleri faaliyet alanıdır. Ancak geçtiğimiz yıllarda asansör denetimleri konusundaki boşluk nedeniyle değişik belediyelerle yapılan ikili protokollerle ‘Asansör Kontrollğ Hizmetleri’ Makina Mühendisleri Odası Birimleri’yle ortaklaşa sürdürülmekteydi. Ancak en son çıkan yönetmelik gereği, 01.01.2012 tarihinden itibaren ‘Asansör Kontrollük Hizmetleri’ Belediye adına A tipi muayene kuruluşları tarafından yapılmaya başlanmıştır. Ancak denetimleri gerçekleştiren kuruluşlar, en az beş yıl deneyimli elektrik, elektronik, elektrik - elektronik mühendisleri ile makina mühendisi istihdam etme şartını yerine getirmemekte ve denetim hizmetlerini teknisyenler aracılığıyla yapmaktadırlar.
7. Mühendis maaşlarının düşük olması sebebiyle mühendisler bu alanı bir uzmanlık alanı olarak görmemekte, geçici bir iş alanı olarak algılamakta ve buna bağlı olarak teknik gelişimlere önem vermemektedirler.

Bu kadar yoğun ve neredeyse meslek alanının her yerinde yaşanan problemlere karşın **bazı ye talepleri ve evre baskısı!** ile asansör periyodik denetimlerinin kamu güvenliği anlamında önem taşıdığı, gerek kamusal denetim alanından ekilmemek, gerek sektöre yönelik etkinliklerde EMO’nun çalışmalarının kayba uğrayabileceği noktasından hareketle ilgili süreç içinde etkin olarak yer alınması için asansörlere yönelik Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı nezdinde ‘‘A Tipi Muayene Kuruluşu’’ olunması konusundaki çalışmalar tekrar oda gündemine taşımıştır.

Odamızın asansör alanını sadece periyodik kontroller ve periyodik kontrollerde yaşanan problemler olarak görmesi ve bu problemin çözümüne odaklanması, büyüyen sorun yumağının daha da büyümesine ve bu meslek alanında çalışan üyelerimizin mesleki çalışmalarını olumsuz etkilemiştir.

Meslek alanına yönelik düzenlemeler için 2004 yılı milt olarak kabul edilebilir. 2003 yılında yayımlanan ve 2004 yılında yürürlüğe giren 95/16/AT Asansör Yönetmeliği süreci AB ve Gümrük Birliği anlaşmalarına göre uyumlandırma doğrultusunda CE, Akreditasyon, Piyasa Gözetim ve

Denetimi, Onaylanmış Kuruluş, A Tipi Muayene Kuruluşu ve MYK (Mesleki Yeterlilik Kurumu) vb. yeni tanımlamalarla yeniden düzenlemiştir.

2005 yılında kısmen değiştirilen, 2007 ve 2008 yıllarında çıkarılan 2011 yılında değişiklik yapılan yönetmelik ile tamamen kaldırılan 2003 tarihli Asansör Yönetmeliği ile bu yönetmeliklerden önce yürürlükte olan 1995 tarihli Asansör Yönetmeliği arasında temelde iki fark vardır: Birincisi alanın kontrol ve denetiminin özel şirketlere bırakılması; ikincisi ise alanı mühendislik ve projelendirme çabaları olarak özetlenebilir.

Bu çabaların nedenlerinin olabirliklerini ve alternatiflerini asansör üretim, montaj, belgelendirme, bakım ve denetim sürecini irdelerdikten sonra yeni asansör yönetmeliklerinin konumuz ile ilgili uygulama maddelerini tek tek, kamusal yarar ve mühendislik mesleği icrasına olası etkileri temelinden yola çıkarak, değerlendirerek tartışacağız.

Bu çalışmanın hazırlanmasında 3 önemli hedef bulunmaktadır. Bunlar;

- **İnsanların can ve mal güvenliğinin korunması, güvenlik seviyesinin yükseltilmesi,**
- **Asansör meslek alanının bilimsel ve teknik yönden gerektirdiği nitelikte mühendis, ara teknik eleman istihdamının artırılması**
- **Asansör meslek alanının; tüm bileşenleri ile (işverenler, çalışanlar, kullanıcılar) kamuoyu nezdindeki niteliğinin artırılması**

Asansör Tarihimiz

Ülkemizde ilk asansör İstanbul'da Orient Express yolcularını ağırlamak için inşa edilen Pera Palas Oteli'nde, 1892 yılında Fransız Mimar Alexander Valley tarafından kurulmuştur. Pera Palas; aynı zamanda Beyoğlu'nda elektrik kullanılan ilk binadır. Asansör, 5 kişi/400 kg kapasiteye sahip olup haftada bir bakımı ve yılda bir kez de muayenesi yapılmaktadır. Bir vatmanın idare ettiği asansörde, şimdiye dek önemli bir kaza meydana gelmemiştir.

Bu ilk asansörden tam 15 yıl sonra İzmir'de 1907 yılında Musevi yurttaşımız Nesim Levi tarafından Karataş Sementi'nde bir asansör kuruldu. Özellikle yaşlı ve sakatların kullanımı için yapılan bu asansör önceleri su buharı ile çalışıyordu. Bugün ise elektrikle çalışıyor. Bu yapı İzmir'in tarihi asansör kulesiydi. 60 metre yükseklikte olan bu kulede 55 metre seyir mesafeli iki asansör bulunuyor. Yakın bir döneme kadar bozuk olan asansörler 1995 yılında İzmir Belediyesi tarafından restore edilmiştir.

İstanbul Çubuklu'da 1903 yılında yapımı başlayan Hıdiv Kasrı, 1907'de tamamlanmıştır. Nadide eserlerden biri olan Hıdiv Kasrı buhar ile çalışan üç asansöre sahiptir. Mekanik kısmı aşağı yukarı muhafaza edilmişse de buharlı tahrik sistemi zaman içerisinde revizyon yapılarak elektrikli sisteme çevrilmiştir. Buharlı tahrik sistemini muhafaza edebilseniz, bugün için dünyada çok büyük tarihi bir yeri olurdu. Çünkü üç asansör tek bir buhar kazanından tahrik edilmekteydi ve bunun dünya asansör tarihinde büyük yeri vardır. Bu asansörlerde, her şey mekanikti. Tahrik ve kumanda sadece buhar gücü ile yapılıyordu. Asansörü çağırmak için basılan buton bir valfe değiyor, kumanda alan asansör gideceği kata gelince bir başka valfe basıyor, kapanan valf asansörü durduruyordu.

Daha sonraki yıllarda özellikle İstanbul'un Beyoğlu semtinde birçok asansör inşa edilmiş fakat ne yazık ki bunlar yapılan imar tadilatlarında ya da yıkılan binaların yerine yenilerinin yapılması sureti ile bu tarihi asansörler yok olmuştur.

Asansör firmalarımızın tarihine bakacak olursak; Burkhard Gantebein ve Ski 1865 senesinde İstanbul'daki en eski 7 ticaret firmasından biriydi. 1920 senesi başlarında Wertheim (Avusturya) Firması ile beraber imalat, montaj, bakım işleri yapmaya başladılar. 1996 yılında Buga Firması, Otis ve Gantenbein ile bir araya geldiler. Eski firmalardan biri olan Leber Brothers 1996 yılında Schindler'in mümessili idi. Emin Aktar ve Koç Grubu Schlieren ile Hausan için bir firma kurdularsa da kısa süre sonra ayrıldılar. Koç Grubu Hausan Asansör Firması'nı devretti. Shlieren, Emin Aktar'da kaldı. Daha sonra Emin Aktar tarafından 1956'da Schlieren Türkeli firması kuruldu. Daha sonra Schlieren Türkeli markası Schindler'e dönüştü. 1955 Eylül ayında Mehmet Kavala'nın isteği ile Muhasebe Bölümü'nde Erol Erbirer, Erbirer Snates Koll. Şti. ve imalat için Tekimal Koll. Şti'nin kuruluşlarını gerçekleştirdi. Böylece Selahattin

Genç ile Mehmet Kavala'nın ortaklığı başladı. Snates-Tekimal Koll. Şti. Stahl markası ile sektörün itici gücü haline geldiler. Bu firmalar küçük de olsa ilk asansör fabrikalarını kurdular. Yukarıda sayılan firmalarda çalışan mühendis ve ustalar bu firmalardan ayrıldıktan sonra çok değerli asansör şirketlerinin kurulmasında ana kaynak ve okul oldular.

Yani asansörün ülkemize girmesinden bu yana yaklaşık 120 yıllık bir süre geçmiş bulunmaktadır. 1950'li yıllara kadar Türkiye'de ciddi bir asansör sektöründen bahsetmek mümkün değildi. İstanbul, Ankara ve İzmir'de kamu binaları dışında, büyük iş hanları ve tek tük lüks apartmanlar dışında asansör yapılmazdı. Bu asansörlerin de tüm malzemeleri, yurt dışından getirtilir ve hatta montaj işleminde de yabancı teknisyenler görev alırdı. Ankara'daki bazı kamu binalarının periyodik bakım işlemleri bile yabancı teknisyenler tarafından yapılırdı.

Asansörlere ait ilk mevzuat sayılabilecek Bayındırlık Bakanlığı'nın çıkardığı "Asansör ve Tesisatı, Talimatname ve Umumi Fenni Şartnamesi" 1946 yılında yayımlanmıştır. 1950'lerden sonra, nispeten bir hareket kazandı ve tamamen ithalat yoluyla ihtiyaçların karşılandığı bir sektör yapısından sıyrılarak, kademeli olarak montaj ve aksam imalatı alanlarında yerli üretimin arttığı bir sektör yapısına dönüşmenin ilk adımlarını atmaya başladı. Ama talebin düşük olmasından ötürü sektörde beklenen gelişme uzun yıllar gerçekleşmedi.

Gerçi ilk kurulan firmalar, asansör ekipmanlarının can alıcı kısımları olan makine-motor, kumanda panosu, sinyalizasyon aksamaları ve şalt malzemelerini ithalat yolu ile temin etse de kendi fabrikalarında çarpma kapı, kabin ve metal bağlantı elemanlarını imal etmeye başladılar. Bu firmaların bünyesinde aynı zamanda asansör montaj ve arıza-bakım ekipleri de kurulmaya başlandı. Kuşkusuz ki bu durum önemli bir noktaydı. Bu fabrikaların kurulması yan sanayi için de bir ilham kaynağı oldu. Zamanla kilit, butonyer ve yardımcı makine ekipmanları imalatı yapan imalathaneler de açılmaya başladı. Sektördeki bu ilk ciddi hareketlenme ne yazık ki teknolojik olarak aynı oranda bir gelişme gösteremedi. 1950'li yıllardan, 1980'li yılların ortalarına kadar ülkede tesis edilen asansörlerin ezici bir çoğunluğu tek hızlı, basit kumandalı ve çarpma kapılı asansörlerdi. Oysa aynı yıllar içinde Avrupa'nın birçok ülkesinde sosyal konutlarında bile otomatik kabin kapılı, toplamalı kumandalı asansörler tesis ediliyordu. Peki öyleyse bu yaklaşık 30 yıl süren durağanlığın sebepleri nelerdi?

- i. 1980'li yılların ortalarına kadar Türkiye'de kentleşme süreci oldukça yavaştı. Günümüzde yüzde 80 olan kentli nüfus oranı, 1927 yılında yüzde 24'tü ve 1985 yılında sadece yüzde 53'e ulaşabilmişti. Yani kentleşme oranı bu dönemde oldukça düşük kalmıştı. Dolayısıyla

asansör yapılacak bina sayısı fazla değildi, konutlarda dikey yönde büyüme yoktu.

- ii. Asansör sektöründeki firmalar, büyük sermaye grupları değildi ve asansör bu firmaların neredeyse tek iştiğal konusuydu. Oysa Avrupa ve diğer ülkelerdeki firmalar güçlü sermaye gruplarıydı ve asansör dışında başka sektörlerde de yatırımları vardı. Bu nedenle ülkemizdeki asansör firmaları teknoloji gerektiren büyük sermaye yatırımlarına giremiyorlardı.
- iii. Mevcut ithalat rejimi oldukça katıydı. Teknoloji gerektiren ekipmanları ülkeye getirip eşdeğer nitelikte üretim yapmak oldukça zordu. Ayrıca sektörün lokomotif firmaları da mevcut durumdan çok da şikâyetçi değillerdi ve bu konularda biraz da isteksiz davranıyorlardı. Sektörde ilk olmanın ve yabancı bir isim kullanmanın avantajları ile ülke şartlarına göre oldukça iyi kazanıyorlardı.

1990'lı yıllara gelindiğinde uygulanmaya başlayan yanlış tarım politikaları ve Güneydoğu'da yaşanan düşük yoğunluklu savaştan dolayı kentlere doğru nüfus artışı hızlandı ve inşaat sektöründe hızlı bir gelişme yaşanmaya başlandı. Ayrıca turizm teşvik politikaları ile birçok büyük kentte ve turistik yörelerde turizm yatırımları furyası başladı. Özellikle bu turizm yatırımları ile ileri teknolojiye haiz asansörlerin tesisi hızlandı. Diğer yandan, sektörün lokomotif firmalarında çalışmış olan birçok mühendis, yönetici personel ve nitelikli teknik elemanlar da almış oldukları eğitim, iş deneyimi ve birikimleri ile sektöre girmeye başladı.

AB ile Gümrük Birliği Anlaşması'nın imzalanması ile ülkemiz açık pazar konumuna getirildi. Sektördeki firmalarımızın ithalat yoluyla asansör ekipmanlarını temin etmesi ve teknolojiye kolay erişimi hızlandı. İnternet ve bilgisayar kullanımının yaygınlaşması da sektörü ateşleyen bir diğer etken oldu.

Türkiye asansör sektörü artan talebe paralel olarak büyümeye devam etti. Doğal olarak bu büyüme dünya asansör sektörünün de ilgisini çekti. Birçok yabancı firma ülkeye direkt kendisi gelerek şubelerini açtı; kimisi de yeni yatırım yaptı veya mevcut yatırımlarını geliştirdi.

Yapı Stoklarımız ve Asansör Sayısı

Türkiye asansör alanını kentleşme ve buna bağlı olarak gelişim gösteren inşaat sektörü ile birlikte düşünülmesi gerekmektedir. Yapı stoklarımızın kalitesizliği, deprem tehlikesine göre yeni yapılar, kentsel dönüşüm projeleri ve genç nüfusumuzun çekirdek aile yapısı temelinde konut talebi ile birlikte

önümüzdeki dönemde, Türkiye'deki kentleşme sürecinin devam edeceği dikkate alındığında, inşaat sektörüne paralel olarak, asansör alanında da bir büyüme olacağı kaçınılmazdır.

Ülkemizin potansiyeli ve konut stoklarımızın yenilenmesi, inşaat sektörünün yapısına bağlı olarak özellikle uluslararası asansör firmalarının iştahını kabartmakta ve Türkiye'ye özel bir önem vermelerini sağlamaktadır.

Devlet İstatistik Enstitüsü Kurumunun ülke genelinde 2000 yılında yaptığı Bina Sayımı Raporu'na **(EK 1)** göre ülkemizde ve şehirlerimizde 2000 yılı sonuna kadar tesis edilen asansör sayısı aşağıdaki Tablo1' de görüleceği gibi toplam 114.461 adet olarak tespit edilmiştir.

2000 yılına kadar Asansör sayısı

BÖLGE	TOPLAM	1929	1930 1939	1940 1949	1950 1959	1960 1969	1970 1979	1980 1989	1990 2000	BİLİN- MEYEN
TÜRKİYE	114.461	551	215	375	1.006	3.105	11.965	27.768	68.274	1.202
ADANA	3.999	0	0	0	16	87	408	1.418	2.029	41
ADİYAMAN	225	0	0	0	0	3	4	17	201	0
AFYON	392	0	0	1	2	7	30	101	246	5
AĞRI	48	0	0	0	0	0	2	3	42	1
AMASYA	274	0	0	0	2	1	9	45	212	5
ANKARA	7.800	18	31	33	110	461	1.096	1.705	4.282	64
ANTALYA	5.837	1	0	1	4	27	388	1.244	4.088	84
ARTVİN	98	0	0	0	0	0	5	14	79	0
AYDIN	1.530	0	0	0	4	17	183	409	905	12
BALIKESİR	1.348	0	2	0	2	20	132	384	792	16
BİLECİK	77	0	0	0	1	0	6	20	50	0
BİNGÖL	12	0	0	0	0	0	2	3	7	0
BITLİS	51	0	0	0	2	0	7	9	31	2
BOLU	393	0	0	1	0	3	17	71	297	4
BURDUR	19	0	0	0	0	1	2	3	13	0
BURSA	5.384	6	2	4	18	65	375	973	3.903	38
ÇANAKKALE	641	1	0	0	2	3	7	85	537	6

ÇANKIRI	133	0	0	0	0	0	5	40	88	0
ÇORUM	723	1	0	0	0	4	22	116	573	7
DENİZLİ	1.715	0	0	1	3	10	114	590	979	18
DIYARBAKIR	1.338	0	0	2	3	15	75	217	1.003	23
EDİRNE	505	1	0	0	3	2	24	47	424	4
ELAZIĞ	681	0	0	0	2	10	63	121	475	10
ERZİNCAN	21	0	0	0	0	1	0	2	18	0
ERZURUM	430	1	0	0	3	9	37	84	292	4
ESKİŞEHİR	1.958	0	0	3	9	13	198	498	1.226	11
GAZİANTEP	2.082	2	2	2	5	17	79	377	1.572	26
DENİZLİ	533	2	0	2	2	3	18	137	364	5
GÜMÜŞHANE	39	0	0	0	0	0	0	1	38	0
HAKKÂRİ	22	0	0	0	0	0	0	2	20	0
HATAY	897	1	1	0	3	21	138	295	433	5
ISPARTA	487	0	0	3	2	10	30	59	378	5
İÇEL	4.033	0	1	5	5	16	326	1.276	2.370	34
İSTANBUL	37.861	469	146	245	645	1.577	4.699	9.464	20.155	461
İZMİR	11.427	24	16	41	74	392	1.833	3.444	5.517	86
KARS	11	0	0	0	0	1	1	0	8	1
KASTAMONU	203	1	0	2	0	2	6	40	152	0
KAYSERİ	2.228	5	6	5	34	59	316	484	1.296	23
KIRKLARELİ	235	0	0	0	0	1	7	41	183	3
KİRŞEHİR	285	0	0	0	2	2	30	89	159	3
KOCAELİ	2.141	1	0	1	4	33	165	468	1.451	18
KONYA	2.066	1	0	2	3	32	161	386	1.464	17
KÜTAHYA	424	0	0	0	6	12	50	107	247	2
MALATYA	736	1	1	1	1	7	50	160	509	6
MANİSA	854	0	1	2	3	12	49	199	576	12
KAHRAMANMARAŞ	670	0	1	1	2	4	59	112	482	9
MARDİN	262	0	0	0	0	2	5	19	234	2
MUĞLA	412	0	0	1	0	0	5	92	310	4
MUŞ	165	1	0	4	3	5	9	50	92	1
NEVŞEHİR	261	0	0	0	0	2	11	37	205	6
NİĞDE	196	0	0	0	1	1	9	32	150	3
ORDU	332	0	0	0	2	5	24	64	229	8
RİZE	648	1	0	2	1	4	24	125	486	5
SAKARYA	304	0	0	0	2	3	13	108	170	8
SAMSUN	2.069	5	0	1	4	52	288	679	1.031	9
SİİRT	69	0	0	0	0	0	0	6	60	3
SİNOP	108	1	0	0	0	3	4	15	85	0
SİVAS	671	0	0	2	2	3	56	132	467	9
TEKİRDAĞ	1.652	0	0	1	2	4	37	214	1.365	29
TOKAT	484	0	1	2	1	4	26	100	344	6
TRABZON	1.094	2	0	3	4	25	70	156	824	10
TUNCELİ	10	0	0	0	0	0	0	4	5	1
ŞANLIURFA	365	2	0	0	1	6	39	118	193	6
UŞAK	447	0	0	0	0	5	35	131	273	3
VAN	114	0	0	0	0	1	3	12	96	2
YOZGAT	206	0	1	0	0	3	3	22	175	2
ZONGULDAK	172	1	3	0	3	3	19	48	95	0
AKSARAY	129	0	0	0	0	0	1	3	123	2
BAYBURT	14	0	0	0	0	0	0	0	14	0
KARAMAN	29	0	0	0	0	0	3	1	25	0
KIRIKKALE	92	0	0	0	0	2	4	23	62	1
BATMAN	192	0	0	0	0	1	5	3	181	2
ŞIRNAK	28	0	0	0	0	0	1	2	25	0

BARTIN	25	0	0	0	0	1	0	5	18	1
ARDAHAN	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1
İĞDIR	51	0	0	0	0	0	0	1	50	0
YALOVA	582	0	0	0	0	4	22	165	385	6
KARABÜK	136	1	0	1	1	3	9	19	102	0
KİLİS	26	0	0	0	0	0	6	0	20	0
OSMANİYE	203	1	0	0	2	2	6	8	184	0
DÜZCE	45	0	0	0	0	1	0	14	29	1

Tablo 1 (DİE Yayın no: 2471)

2000 yılından sonra binalardaki asansörleri sayma modeli terk edilmiş ve Yapı Kullanım İzni alınan binalardaki asansör sayısı verileri tutulmaya başlamıştır. Buna göre; ülkemizde 2000-2014 yılları arasında (2014 yılının ilk üç ayı dahil edilmiştir) Yapı Kullanma İzin Belgesi verilen binalardaki asansör sayısı **(EK2)** 285.763 olarak belirtilmiştir. Bunun şehirlerimize ve yıllara göre dağılımı Tablo 2'de görülmektedir. Asansör sayısındaki değişimin ülkemizdeki ekonomik kriz yıllarına göre de değerlendirilmesini önermekteyiz.

2000-2014 yılları arası Asansör sayısı

BÖLGE	TOPLAM	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 İLK 3 AY
TÜRKİYE	285.763	36.223	4.839	4.72	4.156	7.192	15.235	18.329	24.605	30.234	23.559	29.210	30.108	41.874	15.480
ADANA	6.460	321	137	124	75	63	94	475	784	985	656	799	703	987	259
ADIYAMAN	1.084	2	3	13	9	22	43	98	57	114	122	186	170	146	99
AFYON	968	21	23	19	9	14	24	37	96	77	226	98	176	95	53
AĞRI	471	1	3	0	3	1	1	3	16	33	65	106	72	106	61
AMASYA	1.108	23	21	25	31	14	22	87	123	81	58	165	160	211	87
ANKARA	44.461	19.529	732,6	812	510	1.333	1.565	1.585	1.609	2.126	2.620	2.690	3.362	4.425	1.561
ANTALYA	18.355	3.047	135	109	131	216	1.079	1.647	1.807	3.168	2.299	824	888	2.054	952
ARTVİN	397	42	15	8	16	40	18	8	24	30	45	48	30	65	8
AYDIN	4.057	245	43	70	74	103	282	214	467	262	277	462	590	758	209
BALIKESİR	2.707	300	29	34	18	47	83	109	319	201	211	274	328	551	203
BİLECİK	863	20	9	11	51	17	33	50	107	75	63	112	118	158	39
BİNGÖL	56	0	3	0	3	0	2	1	0	4	5	3	18	13	4
BİTLİS	325	3	0	0	1	4	4	10	18	18	41	29	51	120	26
BOLU	1.101	98	26	20	4	13	15	73	132	146	106	129	135	168	36
BURDUR	345	3	2	2	1	12	48	14	17	13	30	40	45	87	31
BURSA	10.445	394	154	138	121	175	460	616	659	1.922	811	1.385	1.331	1.735	544
ÇANAKKALE	1.840	221	33	23	16	48	93	51	194	209	213	203	184	284	68
ÇANKIRI	544	36	8	5	4	7	14	14	42	38	47	78	61	157	33
ÇORUM	3.304	323	60	38	32	121	92	345	507	648	240	295	243	303	56
DENİZLİ	3.865	194	61	68	75	131	132	321	384	794	198	320	339	630	218
DİYARBAKIR	1.379	24	3	35	2	101	23	40	154	214	78	162	132	257	154
EDİRNE	1.692	130	58	39	36	42	56	84	157	107	233	187	283	239	41
ELAZIĞ	2.568	77	24	66	62	71	71	130	203	291	273	304	467	353	176

ERZİNCAN	186	1	0	3	17	1	22	0	0	6	8	3	2	46	77
ERZURUM	1.703	112	32	37	25	66	79	35	121	352	128	201	118	304	95
ESKİŞEHİR	5.159	224	67	61	41	76	197	321	958	597	355	583	712	730	237
GAZİANTEP	4.390	367	51	49	57	67	490	449	348	482	218	391	595	606	222
GİRESUN	1.643	99	42	49	39	43	54	62	263	115	137	221	182	268	69
GÜMÜŞHANE	303	21	3	3	0	3	25	7	16	42	29	41	36	60	17
HAKKÂRİ	166	26	3	5	0	10	1	20	16	7	29	11	22	11	5
HATAY	4.060	164	38	77	46	71	178	155	551	346	312	521	487	771	343
ISPARTA	4.412	65	24	34	44	72	1.439	1.843	231	117	167	97	126	116	37
İÇEL	14.650	2527	201	145	173	327	2.120	948	2.307	1.249	638	769	809	1.703	736
İSTANBUL	40.676	793	829	672	619	903	1.333	1.615	1.743	3.604	3.869	6.616	6.355	8.495	3.222
İZMİR	21.232	1908	397	463	346	482	943	1.406	2.684	3.143	1.737	2.108	2.143	2.628	845
KARŞ	249	6	2	3	12	14	13	29	15	35	23	21	13	48	15
KASTAMONU	1.083	44	15	19	19	62	83	113	77	85	69	136	102	181	78
KAYSERİ	7.098	237	368	311	300	162	409	603	549	699	776	835	750	804	296
KIRKLARELİ	1.573	138	19	6	23	58	167	94	173	156	280	121	169	140	29
KIRŞEHİR	1.071	28	17	9	16	47	58	81	103	121	80	116	121	220	54
KOCAELİ	4.510	330	108	70	94	73	101	1.037	355	376	263	430	626	528	120
KONYA	7.375	239	193	164	123	322	347	300	506	871	934	833	751	1.334	458
KÜTAHYA	1.212	79	40	34	12	35	97	89	77	172	107	107	120	192	51
MALATYA	2.320	247,5	27	24	21	116	140	51	283	215	111	183	315	461	129
MANİSA	5.447	587	81	91	62	171	340	532	1.154	339	369	450	471	644	157
K.MARAŞ	4.233	211	75	19	27	32	285	132	325	1.526	193	468	285	398	259
MARDİN	853	2	3	2	0	4	11	51	63	93	87	148	111	135	143
MUĞLA	1.371	65	28	21	27	32	87	38	205	182	110	160	103	225	88
MUŞ	184	11	2	2	6	0	1	15	0	11	29	107	0	0	0
NEVŞEHİR	1.061	27	7	13	19	62	67	36	41	43	133	216	123	191	83
NİĞDE	1.085	111	28	39	43	68	69	45	101	80	119	57	141	147	37
ORDU	2.270	162	57	42	64	78	111	109	218	215	202	279	157	419	156
RİZE	1.047	101	43	55	49	108	58	57	56	66	84	121	84	95	70
SAKARYA	1.087	573	12	5	15	9	12	65	55	23	154	35	33	64	32
SAMSUN	5.784	209	47	39	59	115	387	436	611	568	487	701	789	1.009	327
SİİRT	606	3	3	0	4	19	27	30	50	97	89	134	53	75	22
SİNOP	960	30	7	22	16	59	64	101	97	86	52	94	117	168	47
SİVAS	1.341	39	27	47	53	110	108	123	133	162	117	142	127	118	35
TEKİRDAĞ	3.927	278	54	150	43	93	168	232	261	377	256	446	352	817	400
TOKAT	1.283	58	15	33	40	51	43	77	145	107	110	129	207	227	41
TRABZON	5.051	329	93	64	99	119	143	194	405	629	492	603	626	825	431
TUNCELİ	330	16	5	8	14	37	17	24	7	12	13	15	46	106	10
ŞANLIURFA	2.554	4,8	11	6	10	126	18	49	181	314	295	359	401	590	190
UŞAK	1.777	201	22	17	14	14	82	172	398	192	162	164	93	167	79
VAN	661	10	2	10	13	17	49	36	66	36	48	24	33	153	164
YOZGAT	769	35	14	2	17	22	51	32	33	37	140	102	141	113	30
ZONGULDAK	1.497	120	29	10	18	50	67	119	163	153	145	212	178	177	56
AKSARAY	1.530	25	17	28	35	51	188	113	98	113	122	221	189	240	89
BAYBURT	77	1	1	0	6	1	2	2	1	21	5	1	11	22	3
KARAMAN	867	108	3	5	4	8	39	23	111	89	79	110	132	102	54
KIRIKKALE	787	4	7	7	3	35	33	44	111	63	48	75	111	192	54
BATMAN	85	10	3	14	0	0	7	4	0	19	5	7	4	11	1
ŞIRNAK	114	0	1	1	0	11	11	0	0	0	8	9	48	20	5
BARTIN	367	25	4	4	5	10	10	27	32	30	33	58	51	57	21

ARDAHAN	52	0	0	0	0	0	1	0	0	0	3	11	13	16	8
İÇDIR	137	7	6	4	11	3	1	3	7	4	12	21	19	29	10
YALOVA	448	49	15	9	4	6	13	55	14	27	39	29	48	111	29
KARABÜK	823	14	30	42	43	44	31	23	113	38	23	63	121	205	33
KİLİS	291	12	0	0	1	4	16	4	11	61	28	53	40	48	13
OSMANİYE	1.181	62	6	7	16	8	36	32	58	28	63	119	169	357	220
DÜZCE	360	14	22	5	6	11	34	24	31	49	20	27	42	53	22

Tablo 2

2000 yılına kadarki asansör sayısı: 114.461 adettir.

2000-2014 yılları arasında (2014 yılının ilk 3 ayı dahil edilmiştir) yapı kullanım izin belgesi verilen binalardaki asansör sayısı ise 285.763 adet olmak üzere ülkemizde toplam asansör sayısı (114.461 + 285.763) = 400.224 adettir. 2014 yılı ilk çeyrek asansör sayısını baz alındığında, 2014 yılı son iki çeyrekteki asansör sayısını eklediğimizde (400.224 + 15.480 * 2) **güncel resmi asansör sayımızın 431.184 adet** olduğu TÜİK verilerinden anlaşılmaktadır.

Ancak 2000 yılından sonra bir şekilde (asansörden kaynaklı olmayabilir) yapı kullanma izin belgesi alınmadan piyasaya arz edilmiş ruhsatsız binalarımız mevcut olup dolayısıyla bu rakamın dışında da asansörlerin bulunduğu bir ülke gerçeğidir. Peki, ruhsatsız binalardaki asansörlerde dâhil olmak üzere toplam asansör sayımız ne kadardır?

Bunu da yine TÜİK verilerinden yararlanarak bulabiliriz. Türkiye İstatistik Kurumu'nun **(EK 3)** verilerine göre düzenlediğimiz 2001 – 2013 yılları yapı kullanım izin belgesine göre binalardaki daire sayısı, bina sayısı, kat sayısı karşılaştırmalı olarak Tablo 3'te belirtilmiştir.

Yıllar	Durak sayısı		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10+
2001	Bina sayısı	86.155	7.281	25.693	16.731	11.477	9.683	7.704	2.406	1.465	955	2.760
	Daire sayısı	243.464	5.765	27.758	27.116	33.629	43.254	42.827	15.550	10.837	7.914	28.814
2002	Bina sayısı	47.094	5.887	19.792	9.532	3.884	3.241	2.587	706	360	321	784
	Daire sayısı	161.491	2.734	20.189	17.872	19.526	26.364	29.931	9.343	5.756	7.058	22.718
2003	Bina sayısı	41.342	4.960	14.555	10.288	3.474	3.536	2.482	662	364	391	630
	Daire sayısı	162.908	2.421	17.742	20.292	18.974	29.133	29.675	9.668	6.490	8.965	19.548
2004	Bina sayısı	40.792	4.767	15.852	8.369	3.817	3.421	2.457	815	375	310	609
	Daire sayısı	164.994	2.594	18.913	18.572	19.725	30.141	29.113	11.643	6.944	7.086	20.263
2005	Bina sayısı	64.126	9.002	23.241	13.376	6.069	5.409	3.810	1.361	584	413	861
	Daire sayısı	249.816	4.382	28.632	26.772	27.523	48.023	45.294	21.679	10.537	9.633	27.341

2006	Bina sayısı	73.383	9.636	21.186	14.023	7.117	7.727	5.628	1.902	2.540	857	2.767
	Daire sayısı	295.389	5.177	26.496	29.394	30.276	54.635	48.829	21.616	22.455	12.294	44.217
2007	Bina sayısı	68.056	8.937	16.864	12.710	7.074	7.979	6.230	2.544	2.363	947	2.408
	Daire sayısı	326.484	5.016	22.483	26.406	31.401	60.661	52.016	34.159	25.143	15.589	53.610
2008	Bina sayısı	76.069	9.009	17.828	12.192	8.777	11.035	7.960	2.807	1.796	1.500	3.165
	Daire sayısı	357.286	4.747	26.449	26.790	34.120	87.709	58.624	24.688	17.743	17.891	58.525
2009	Bina sayısı	94.772	10.649	24.649	17.670	10.043	11.804	8.499	3.425	1.574	2.104	4.355
	Daire sayısı	469.981	5.020	32.016	38.554	45.124	90.769	74.760	39.555	23.115	24.807	96.261
2010	Bina sayısı	82.131	10.764	20.252	16.570	8.839	10.748	7.029	2.786	1.379	854	2.910
	Daire sayısı	429.755	5.885	27.774	37.123	43.565	86.617	73.535	37.229	22.859	17.567	77.601
2011	Bina sayısı	98.339	11.950	23.795	17.876	11.452	14.193	9.728	3.784	1.544	1.153	2.864
	Daire sayısı	556.769	6.308	33.923	43.704	60.452	115.413	101.095	50.464	24.515	23.518	97.377
2012	Bina sayısı	96.852	12.128	23.386	17.517	11.593	13.929	9.552	3.456	1.379	1.133	2.779
	Daire sayısı	555.932	6.479	33.834	48.242	66.182	116.744	101.803	48.014	22.224	21.107	91.303
2013	Bina sayısı	121.049	13.994	26.085	22.389	15.631	17.893	12.858	4.914	1.980	1.549	3.756
	Daire sayısı	713.664	8.113	33.034	64.552	86.820	148.573	129.510	63.900	29.713	29.409	120.040
2001-2013	Bina sayısı	990.160	118.964	273.178	189.243	109.247	120.598	86.524	31.568	17.703	12.487	30.648
	Daire sayısı	4.687.933	64.641	349.243	425.389	517.317	938.036	817.012	387.508	228.331	202.838	757.618
Asansör Sayısı		299.528										
Bina Sayısı		9.375.866										

Tablo 3

Mevcut veriler çerçevesinde 5 ve daha üzeri kata sahip binalardaki konutlarda **en az bir adet asansör bulunduğu** değerlendirilmiştir.

TÜİK tarafından yayınlanan Nüfus ve Konut Araştırma Raporu 2011'de Türkiye'nin ortalama hane halkı büyüklüğünün 3,8 olduğu açıklanmıştır. Yine TÜİK kayıtlarına göre ülkemiz nüfusunun 31 Aralık 2013 itibari ile 76.667.864 olduğu ilan edilmiştir. Bu değerleri temel aldığımızda;

Hane Sayımız: $76.667.864 / 3.8 = 20.175.753$ 'tür.

Yukarıdaki tablodan 5 ve daha üzeri kata sahip binalarda **en az bir adet asansör bulunduğu**, 10 kat üzerindeki veya 20 daire üzerindeki binalarda **2. asansör bulunması zorunluluğu göz önüne alındığında** $299.528 + 30.648 = 330.176$ adet asansörün 9.375.866 binaya karşılık bulunduğu görülmektedir. Tüm bu veriler baz alındığında **9.375.866 binada 330.176 adet asansör bulunduğu göz önüne alındığında** ülkemizdeki toplam 20.175.753 adet hane sayısında kaç tane asansör olacağını hesaplayabiliriz. Şöyle ki;

$(20.175.753 * 330.176) / 9.375.866 = 710.499$ adet asansör olduğu hesaplanmaktadır. 2014 yılı tahmini asansör sayısının 50.000 adet üzerinde olacağı göz önüne alındığında ve 2014'ün diğer üç çeyrek verileri de eklediğimizde $710.499 + 37.500 = 747.999$ adet olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca, bu sayıya kamuya ait binalardaki asansör sayıları dâhil edilmemiş olup mevcut asansör sayısının %5 olacağı tahmin edilse $(747.999 * \%5 = 37.400)$ bu sayıya eklendiğimizde **piyasaya arz edilmiş en az 785.399 adet asansörün bulunduğu karşımıza çıkmaktadır.**

Anayasa Mahkemesi binası, üniversite kampüslerindeki binalar, askeri lojmanlar (Çiğiltepe – Oran şehri vb.), Cumhurbaşkanlığı Lojmanı gibi, çoğu kamu binalarının Yapı Kullanma İzin belgelerinin olmadığı ve asansör sayısının kayıtlarda bulunmadığını bilmekteyiz. Çünkü buralar Belediye İmar Planlarında tarla olarak görüldüğünden tescil işlemleri de yapılmamıştır. Ülkemizde ciddi oranda Yapı Kullanma İzin Belgesi bulunmayan fakat işletmeye açılan ve kullanılmakta olan yapı stoklarımızın bulunduğu göz altına alındığında 785.399 adet asansör sayısının ütopya olmadığı bilinmelidir. Yine bu veriler çerçevesinde yılda piyasaya arz edilen asansör sayısının 50.000 adet/asansör rakamlarını aştığı görülmektedir.

Ülkemiz topraklarının %66'sının birinci ve ikinci derece deprem riski altında olduğu, nüfusun %70'nin ikamet ettiği, sanayi tesislerinin %50'sinin birinci derece risk bölgelerinde, %25'inin ikinci derece risk bölgelerinde olduğu TÜİK kayıtlarından bilinmektedir. Ülkemizde 70 metreden yüksek 417 binayla Avrupa' da zirvede (Almanya'da 281, İngiltere'de 261 ve Fransa'da 201 adet) olduğu gerçeğinden hareketle sismik olaylara karşı koruyucu ve önleyici tedbirler alınırken binalarda kullanılan imalat teknolojileri kadar asansör ve yürüyen merdiven sistemlerinin seçimi ve kurulum şartları da çok önemli hale gelmektedir. **Asansörlerin binaların en pahalı ekipmanlarından biri ve çok önemli işlevi olduğu, deprem sırasında tahribata karşı hassas mekanik ve elektrik/elektronik bileşenlere sahip olduğu, asansörlerin deprem sırasında sismik kuvvetlere karşı dayanıklı ve en azından kabinde kalan yolcuları kurtarıncaya kadar aktif kalmalarını sağlayacak şekilde seçiminin ve kurulumun yapılması gerekmektedir. Odamız kurullarında bu konu gündeme alınarak İmar Kanunu, Deprem ve Asansör Yönetmeliklerinin yaşadığımız toprakların sismik yapısına göre güncellenmesi gerektiği konusunda bilinç yaratılmalıdır.**

Deprem riski yüksek bir ülkede yaşamamız ve son 15 yılda üç büyük deprem yaşamış bir ülke olmamıza rağmen deprem sonrası asansörlerin durumları ve hasarlarına ilişkin yeterli bilgiye sahip değiliz. Afetler sonrası asansörlerin hasarlarına ilişkin veri toplama konusunda öncelikle ilgili bakanlıkların, üniversitelerin, meslek odalarının, asansör alanındaki derneklerin ve firmaların işbirliği içinde olması gerekmektedir.

İnşaat alanında faaliyet gösteren irili ufaklı yüzbinlerce firma bulunmaktadır. Sektörün en büyük oyuncusu %10'luk pazar payı ile TOKİ ve Emlak Konut GYO'dur. Konutler üyelerinin %1,6 pazar payı bulunmaktadır ve pazarın kalan %87,7'lik bölümü orta ve küçük ölçekli firmalardan oluşmaktadır. Devlet Planlama Teşkilatı ve Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yapılan çalışmalar sonucunda 3 milyon acil konut ihtiyacı tespit edilmiştir. Ayrıca kentsel dönüşüm projeleri çerçevesinde önünüzde toplam 7 milyon adet konutu dönüştürmek gibi bir hedef bulunmaktadır. Dolayısıyla önümüzdeki 20 sene içinde inşaat sektörünün büyümesinin devam edeceği öngörülmektedir. Avrupa'da ekonomiler belli bir olgunluk seviyesine ulaştığından, ülkemiz gibi gelişen özellikle inşaat alanının lokomotifliğinde gelişen ülkelerde doğal olarak asansör alanının da buna paralel olarak büyüyeceği kaçınılmazdır. Kaldı ki, henüz eski asansörlerin iyileştirilmesine dönük mevzuat daha yayınlanmamıştır.

Asansör Alanının; İthalat, İhracat ve Parasal Boyutu

Türkiye Asansör Sanayisi komponent üretimi konusunda ister yerli firmalar ile ister (az da olsa) yabancı ortaklıkların oluşturduğu firmalar ile birlikte dünyanın Çin, Almanya, İtalya, İspanya ile ilk beş aksam üreticisi konumuna gelmiştir. Özellikle İstanbul, Kocaeli, Bursa, İzmir, Ankara, Konya, Kayseri illerinde yoğunlaşan firmalar beş kıtaya ihracat yapmaktadır. Fakat özellikle teknoloji gerektiren, yüksek hızlı (2,5 m/sn hızın üzerinde) ve yoğun kullanıma maruz kalan yüksek katlı binalar, AVM, resmi kurum işlerinde kullanılmak üzere asansörlere ait aksam ve parça üretiminde yeterli yatırım yapılmamıştır. Ayrıca hidrolik ünitelerde de üretim yetersizliği bulunmaktadır. Yüksek teknoloji gerektirmeyen, fakat pazar payı yüksek alt ve orta grup yapı stokları potansiyel pazar olarak görülmekte bu yöne doğru yatırımlar kaymaktadır. Teknoloji üretme kapasitesi ve sermayesi yüksek çok uluslu firmalar ile rekabete girmekten kaçınılmaktadır. Dolayısıyla yüksek hızlı ve yoğun trafik gerektiren asansörlerde yurt dışı bağımlılığımız bulunmaktadır. İç piyasada üretilen asansör güvenlik aksamları; hız regülatörü, hidrolik ve yaylı tamponlar, güvenlik tertibatı (fren bloğu), kapı kilit tertibatlarıdır.

Asansör alanının mali boyutunu aşağıda somut verilere dayandırarak taştırmaya açmak isteriz.

Asansör sektör verileri ithalat ve ihracat değerleri olarak iki grupta değerlendirilmekte olup bu gruplara asansörler (paket) ve asansörlere ait aksam ve parçalar olarak GTİP kodları verilerek tanımlanmıştır. Bu kodlar aşağıda belirtilmektedir.

GTİP	GTİP Tanımları
842810	Asansörler (paket)
843131	Asansörlere ait aksam ve parçalar

Dünyadaki durum ve biz

İstanbul Sanayi Odası AB & Dış Ekonomik İlişkiler Şubesi Haziran 2012 ürün analizi raporuna **(EK 4)** göre; 2011 yılında dünya genelinde gerçekleştirilen 4,9 milyar dolarlık ihracatın yaklaşık %0,7'sini gerçekleştiren Türkiye, bu ürün grubu ihracatçıları arasında dünyada 22. sırada yer almıştır. Ürünün 2010-2011 yılları arasında dünya pazarındaki toplam ihracatı yıllık ortalama %20 artış göstermiş olup, Türkiye ihracatı ortalama %61 ile dünya ortalamasının üzerinde artış göstermiştir.

GTİP 842810 (paket asansör)	2008	2009	2010	2011
Dünya İthalatı (000\$)	4.947.147	4.050.959	4.055.922	4.564.809
Dünya İhracatı (000\$)	5.287.217	4.168.313	4.112.932	4.926.968
Türkiye İhracatı (000\$)	19.132	19.113	21.805	35.145
Türkiye İthalatı (000\$)	60.840	45.319	64.276	90.583

Tablo 4

İthalatçı Ülkeler

2011 yılında 842810 GTİP tanımlı asansörler ürün grubu dünyada toplam 4,5 milyar dolarlık pazar büyüklüğüne sahiptir. Ayrıntısı aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere en çok ithalat gerçekleştiren ülkeler incelendiğinde en büyük ithalatçıların sırasıyla 249,8 milyon dolar ile Rusya, 203,3 milyon dolar ile İngiltere, 191,4 milyon dolar ile Hollanda, 161,6 milyon dolar ile İsviçre olduğu görülmektedir. Bu ürün grubunda ithalat pazar payı 2010-2011 arası en fazla büyüyen ülkelerin; %54 ile Hindistan, % 41 ile Türkiye, % 40 ile Kanada, % 39 ile Hollanda olduğu, Çin, Suudi Arabistan, B.A.E. ve Polonya hariç tüm pazarlarda ise büyüme yaşadığı görülmektedir.

GTİP 842810: Dünya'nın en büyük ithalatçıları

İthalatçılar	2011 ithalat Değeri (000\$)	2011 ithalat Miktarı (ton)	Birim Fiyat (\$/ton)	2007-2011 arası yıllık değer artışı (%)	2007-2011 arası yıllık miktar artışı (%)	2010-2011 arası yıllık değer artışı (%)	Dünya ithalatında ki Payı
Dünya Toplamı	4.564.810	0		-1	-1	16	100
Rusya	249.831	37.458	6.670	-1	-2	35	5,5
İngiltere	203.384	15.462	13.154	-15	-23	4	4,5
Hollanda	191.450	17.927	10.679	-5	5	39	4,2
İsviçre	161.611	20.295	7.963	1	0	9	3,5
Çin	156.465	23.381	6.692	-4	-7	-9	3,4
Kanada	154.213	23.044	6.692	3	-1	40	3,4
Fransa	150.828	18.819	8.015	12	18	14	3,3
Almanya	143.808	16.468	8.733	3	5	15	3,2
Hindistan	137.873	19.439	7.093	12	9	54	3
Suudi Arabistan	131.358	16.891	7.777	19	18	-4	2,9
B. A. E.	115.048	16.493	6.976	-12	-11	-4	2,5
Avustralya	111.453	6.545	17.029	-4	----	20	2,4
Singapur	107.508	16.065	6.692	22	18	30	2,4
A.B.D.	104.468	15.611	6.692	2	1	14	2,3
Belçika	98.180	16.319	6.016	-4	10	34	2,2
Polonya	97.801	14.196	6.889	-2	-1	-1	2,1
Malezya	95.618	14.288	6.692	14	10	26	2,1
Türkiye	90.583	18.945	4.781	9	10	41	2
İsrail	77.860	11.635	6.692	310	44	32	1,7
Avusturya	74.653	10.937	6.826	6	9	16	1,6

Tablo 5

İhracatçı Ülkeler:

2011 yılında 842810 GTİP tanımlı asansörler, ürün grubunda dünya çapındaki ticaretine bakıldığında en büyük ihracat payına sahip olan ülkelerin Çin, İtalya, İspanya, Almanya ve Fransa olduğu görülmektedir. Bu ülkeler 2011 yılında dünyadaki toplam 4,9 milyar dolarlık ihracatın %50'sinden fazla payını gerçekleştirmiştir.

2010-2011 yılları arasında Çek Cumhuriyeti ihracatını %160, Singapur %118, Avusturya %57 artırmıştır. Pazar payı kaybına uğrayan ülkeler ise Japonya ve Belçika'dır. Türkiye bu ürün grubunda, dünya ihracatındaki %0,7' lik payıyla listede 22. sırada yer almaktadır ve 2010-2011 yılındaki pazar payını %61 arttırmıştır. Uzun yıllardır durgunluk içinde olan dağılmış Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri, Kuzey Irak'ın yeniden yapılanması, İran'a uygulanan ambargonun sonucu ticaret hacmimizin yükselmesi, AB ülkelerinde eski asansörlerin modernizasyonu (iyileştirilmesi veya güvenlik seviyelerinin artırılması) gibi var olan mevcut potansiyeller ve olası Irak, Mısır, Libya, Suriye karışıklıklarının durulması ihracat girdisi olarak Türk Asansör Sektörünün büyümesinde önemli etken olmakta ve olacaktır.

GTİP 842810: Dünya'nın en büyük ihracatçıları

İhracatçılar	2011 İhracat Değeri (000\$)	2011 İhracat Miktarı (ton)	Birim Fiyat (\$/ton)	2007-2011 arası yıllık değer artışı (%)	2007-2011 arası yıllık miktar artışı (%)	2010-2011 arası yıllık değer artışı (%)	Dünya İhracatındaki Payı
Dünya Toplamı	4.926.965	0	----	0	3	20	100
Çin	826.485	120.315	6.869	12	11	31	16,8
İtalya	513.894	72.617	7.077	-7	-8	7	10,4
İspanya	477.141	74.686	6.389	8	11	27	9,7
Almanya	456.292	45.354	10.061	-8	-9	8	9,3
Fransa	359.737	45.541	7.899	-10	0	16	7,3
Hollanda	293.889	27.081	10.852	12	18	13	6
Tayland	252.189	36.712	6.869	2	1	42	5,1
Kore	193.116	36.712	6.869	60	59	10	3,9
A.B.D.	174.576	25.414	6.869	2	1	48	3,5
Japonya	173.999	19.229	9.049	-6	-10	-5	3,5
İsveç	158.089	8.360	18.910	-5	-12	18	3,2
İngiltere	137.976	15.797	8.734	-13	-6	50	2,8
Belçika	120.554	16.045	7.513	-12	-9	-3	2,4
Avusturya	113.646	17.446	6.514	37	52	57	2,3
Beyaz Rusya	107.510	30.973	3.471	1	1	20	2,2
Singapur	66.108	9.624	6.869	4	3	118	1,3
Yunanistan	59.039	8.558	6.899	11	14	43	1,2
Çek Cumhuriyeti	52.321	2.129	24.575	12	-2	160	1,1
Meksika	45.386	6.607	6.869	64	62	4	0,9
Finlandiya	42.533	6.241	6.815	-16	-9	17	0,9

Tablo 6

Ülkemizin güncel durumu:

İhracat:

2013 yılı Asansör Alanı Toplam **İhracat 150.935.832 .-\$**

GTİP	GTİP Tanımları	İhracat (\$)
842810	Asansörler (paket)	49.616.124
843131	Asansörlere ait aksam ve parçalar	101.319.708
Toplam		150.935.832

Tablo 7

İhracatımızı yıllara göre karşılaştırdığımızda;

Türkiye'nin G.T.İ.P. Bazında Yıllara göre Asansör Sektörü İhracatı (\$)

GTİP Tanımları	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Değişim (12/13) %
Asansörler	15.873.837	19.131.953	19.113.130	21.804.635	35.144.690	41.333.202	49.616.124	20,03
Asansörlere ait aksam ve parçalar	53.860.415	67.140.813	54.114.031	63.820.937	74.906.669	94.152.938	101.319.708	7,61
TOPLAM	69.734.252	86.272.766	73.227.161	85.625.572	110.051.359	135.486.140	150.935.832	11,40

Tablo 8

İthalat:

2013 yılı Asansör Alanı Toplam İthalatı **213.843.528.-\$**

GTİP	GTİP Tanımları	İthalat (\$)
842810	Asansörler	126.316.602
843131	Asansörlere ait aksam ve parçalar	87.526.926
Toplam		213.843.528

Tablo 9

İthalatımızı yıllara göre karşılaştırdığımızda;

Türkiye'nin G.T.İ.P. Bazında Yıllara Göre Asansör Sektörü İthalatı (\$)

GTİP Tanımları	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Değişim (12/13) %
Asansörler	59.243.434	60.840.388	45.319.078	64.276.444	90.583.374	97.225.992	126.316.602	29,92
Asansörlere ait aksam ve parçalar	37.529.284	43.927.361	25.735.109	37.603.755	50.294.054	54.768.525	87.526.926	59,81
TOPLAM	96.772.718	104.767.749	71.054.187	101.880.199	140.877.428	151.994.517	213.843.528	40,79

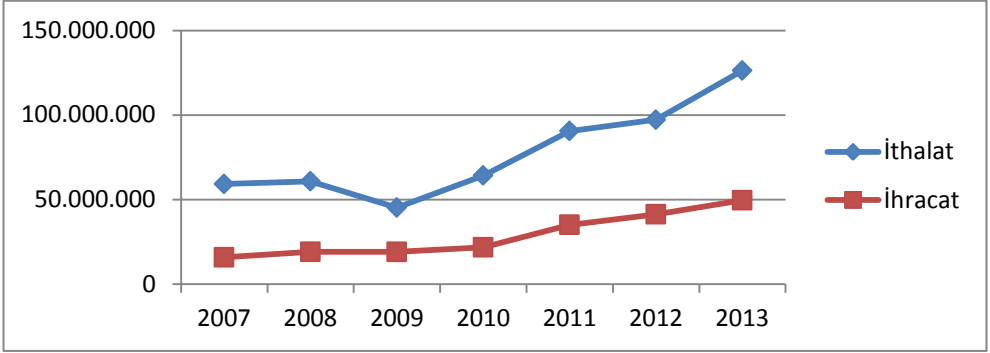
Tablo 10

Genel durum:

Karşılaştırma Asansörler (paket)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
İthalat	59.243.434	60.840.388	45.319.078	64.276.444	90.583.374	97.225.992	126.316.602
İhracat	15.873.837	19.131.953	19.113.130	21.804.635	35.144.690	41.333.202	49.616.124
Karşılaştırma İthalat fazla %	73,21%	68,55%	57,83%	66,08%	61,20%	57,49%	60,72%

Tablo 11

PAKET ASANSÖR İTHALAT VE İHRACAT KARŞILAŞTIRMA GRAFİĞİ

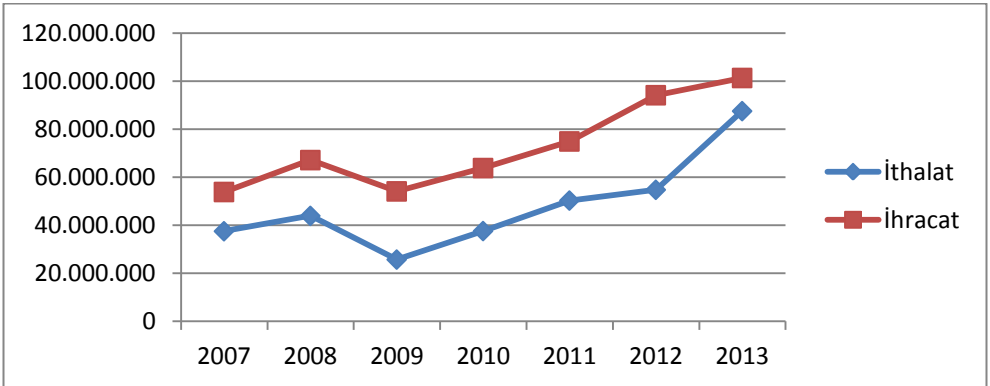

Grafik 1

Karşılaştırma Asansörlere ait aksam ve parçalar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
İthalat	37.529.284	43.927.361	25.735.109	37.603.755	50.294.054	54.768.525	87.526.926
İhracat	53.860.415	67.140.813	54.114.031	63.820.937	74.906.669	94.152.938	101.319.708
Karşılaştırma ihracat fazla %	30,32%	34,57%	52,44%	41,08%	32,86%	41,83%	13,61%

Tablo 12

ASANSÖRLERE AİT AKSAM VE PARÇALAR İTHALAT VE İHRACAT KARŞILAŞTIRMA GRAFİĞİ

Grafik 2

Yıllara göre karşılaştırma		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Asansörlere ait aksam/ parçalar	İthalat	37.529.284	43.927.361	25.735.109	37.603.755	50.294.054	54.768.525	87.526.926
	İhracat	53.860.415	67.140.813	54.114.031	63.820.937	74.906.669	94.152.938	101.319.708
Asansörler (paket)	İthalat	59.243.434	60.840.388	45.319.078	64.276.444	90.583.374	97.225.992	126.316.602
	İhracat	15.873.837	19.131.953	19.113.130	21.804.635	35.144.690	41.333.202	49.616.124
	Toplam	166.506.97	191.040.515	144.281.348	187.505.771	250.928.787	287.480.657	364.779.360

Tablo 13

2013 yılı ihracat ve ithalat rakamlarına bakıldığında; toplamda dış ticaret hacminin **365 milyon (\$)** mertebelerinde olduğu görülmektedir.

Tüm bu rakamlar çerçevesinde ülkemizdeki asansör ve asansörlere ait parça ithalat ve ihracat verilerini nasıl okuyabiliriz?

- **843131 GTİP tanımlı asansörlere ait aksam ve parça üretiminde ihracat-ithalat karşılaştırılmasında ihracatımız artı vermesine rağmen ithalat artış oran yüksekliği dikkat çekicidir. Bu durum, ülke üretiminde teknolojik yetersizliğin bulunduğu ve dışa bağımlılığımızın artarak devam ettiği,**
- **İç piyasada yurt dışı menşeli asansör aksam ve parçalara talebin artarak devam ettiği,**
- **Asansör montajında fiyatların görece ucuzlamasına rağmen uluslararası asansör firmalarının paket ürün satışlarında her geçen gün arttırarak devam ettiği,**
- **İthalata bağımlılığımızın artarak devam ettiği,**
- **Yerli asansör aksam ve parça üretiminin iç piyasaya teknolojik olarak yeterli gelmediği,**
- **Asansör aksam ve parça üretiminin ihracatının yeterli artışı göstermediği,**
- **Asansör ihracatında potansiyelimizin çok altında olan çoğu ülkenin gerisinde olduğumuzu,**
- **Firmalarımızın öz kaynağının küçük, üretim bandının yetersiz ve kurumsallaşamadığını göstermektedir.**
- **Realitede aynı ürün kodunda birçok firmamızın birbirine benzer üretim yapması ve kısır bir şekilde birbiriyle acımasızca rekabet etmeleri ve birbirlerini aşağıya çekmeleri, dünya ile rekabet edecek tekel firmalarımızın oluşmasını engellemektedir.**

Asansör Üretim, Montaj ve Bakım, Belgelendirme ve Denetim Süreci

Asansör firmaları; makine imalatının bir uzmanlık alanı olarak aksam ve parça üretiminde, mühendislik ve müteahhitlik işlerini kapsayan montaj hizmetlerinde ve hizmete sunulan asansörlerin onarım ve periyodik bakım hizmetlerinde Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın piyasa gözetimi ve denetimi içinde bulunurlar.

Asansör firma tanımı ve kuruluşu

Asansör firmalarımız kuruluşunu basitçe tariflersek; İş Kanunu, 95/16/AT Asansör Yönetmeliği ve Asansör Bakım ve İşletme Yönetmeliği çerçevesinde tanımlanan şartlara göre kurulmaktadır. Firmalarımızı faaliyet gösterdiği alanlara göre üç ana başlıkta sınıflandırabiliriz. Bunlar;

- a) Asansör parça ve aksam üreticileri veya ithalatçıları veya market satıcıları
- b) Asansör tesis eden (montajcı) firmalar,
- c) Bakım ve onarım yapan (bakımcı) firmalar,

Bir asansör (b ve c maddeleri) firmasının kuruluşu şu an kabaca aşağıdaki aşamalardan oluşur:

- i. Asansör firması açabilmek için şirketin bir büro ve telefonunun bulunması (ki bunlar daha sonra maliye kontrol memurları tarafından kontrol ediliyor) gerekiyor. Bulacağınız bir muhasebeciye ise maliye kaydınızı ve bununla birlikte Ticaret Sicil, Ticaret Odası kaydı (örneğin: ATO) ve BAĞ-KUR kaydınızı yaptırıyorsunuz. Maliye kaydı iki şekilde gerçekleşiyor: Şirketse noterden ortakların imzaladığı bir şirket sözleşmesine sahip olmanız gerekiyor (Şahıs adına kayıta buna gerek yok). Daha sonra Belediyeden iş yeri açma ruhsatı alınıyor.
- ii. Herhangi bir onaylanmış kuruluştan ISO ve CE belgesi alınıyor (Mühendis şartı Modül H'dan belgelendirilmede aranıyor, diğer modüllerden belgelendirildiğinde aranmıyor.)
- iii. TSE Hizmet Yeterlilik Belgesi (TS 12255: Bununla birlikte aynı belge üzerinde 13015 bakım ile ilgili belge de veriliyor): Burada asansör firmalarının büro - depo - teçhizat - personel - araç vb kriterleri yerine getirmeleri gerekmektedir. Mühendis şartı yoktur. Firmanın CE Belgesi veya yetkili servis sözleşmesi olması aranıyor.
- iv. Şirkete ait bir e-imza alınıyor.
- v. Üretim yapılıyorsa, kapasite raporu, Sanayi Sicil Belgesi alınıyor.

Firma; CE Belgelendirilmesinde tasarımı dışardan bir proje ofisinden satın alırsa mühendis çalıştırmayabiliyor; yok eğer Modül H'dan belgelendiriyorsa bünyesinde Elektrik ve Makine Mühendisi çalıştırması zorunludur.

Bu işlemleri yapan asansör montaj/bakım firması montaj/bakım faaliyetlerini sürdürüyor. Asansör firması eğer asansörü monte eden konumunda ise asansörünü piyasaya arz etmeden son kontrollerini yapacak, AT Uygunluk Beyanı, Bakım Sözleşmesi, CE Belgesi ve ilgili belediyenin istediği diğer belgeler ile birlikte asansörünün tescil işlemlerini yaptırarak piyasaya arz edecektir.

Asansörün piyasaya arzını takip eden yıldan itibaren her yıl ilgili belediye ile protokol yapmış olan A tipi Muayene kuruluşuna asansörün periyodik yıllık muayenesini yaptırır. Bu konuda sorumluluk bina sahibine aittir. Asansör konusunda şikâyetler (montajdan veya bakımdan kaynaklı) piyasa gözetimi ve denetimi konusunda Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı İl Müdürlüğüne yapılıyor. İl Müdürlüğü kendi personeli aracılığıyla asansörü incelediği gibi yetkili kuruluş tarafından denetlenmesini talep ederek, sonucuna göre eksiklerin tamamlanması için süre verebilir/para cezası ile ceza verebilir. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, asansör firmasını belgelendiren onaylanmış kuruluşa talepte bulunarak denetim yapılmasını talep edebilir. Onaylanmış kuruluş rastgele ürüne inceleme yapabilir. Fakat gözetim ve denetim faaliyetlerinin özel kuruluşlara geçmesi ile birlikte bu rastgele denetim ticari kaygılarla birlikte pratikte uygulanmamaktadır.

Ülkemizde sürecin işleyişi ve asansörler ile ilgili yasal mevzuatın hazırlanması ve yürütülmesi Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından gerçekleştirilmektedir. Şu anda yürürlükte olan 'Asansör Yönetmeliği' ve 'Asansör Bakım ve İşletme Yönetmeliği'; asansörlerin tasarımından işletme ve bakımına kadar tüm süreçlerini belirleyen kuralları kapsamaktadır. Ayrıca bu sektörde bulunan firmaların, bina sorumlularının, belediyelerin ve kullanıcıların uyması gereken kurallar belirtilmiştir. Her iki yönetmelikte de Elektrik ve Makine Mühendisi çalıştırılması konusunda zorunluluk tanımları bulunmamaktadır. Asansör işi ile uğraşan Elektrik ve/veya Elektronik ve Makine Mühendislerine ilişkin düzenlemeler ise Elektrik Mühendisleri Odası ve Makine Mühendisleri Odası tarafından yapılmaktadır.

Asansör Firma Sayısı

Firma sayısı olarak asansör alanını montaj-bakım yani taahhüt ile aksam ve parça üretimi olarak iki ana dalda değerlendirmek gerekmektedir. Aksam üretimi konusunda Avrupa'da İtalya ve İspanya'ya benziyoruz. Fakat montaj konusunda dünyada eşi benzeri olmayan bir durum ile karşı karşıyayız. Dünyada bizdeki kadar montaj-bakım faaliyeti sürdüren firma sayısı

bulunmamaktadır. Dünyada beş büyük uluslararası firma var, bunlar o ülkelerde yapılanmış şube olarak bulunmakta ve pazarın % 80'ini ellerinde tutmaktadır. Ülkemizde ise uluslararası firmalar pazarın %20'sini ellerinde tutmakta, yerel firmalar ise % 80'ine hâkim olarak faaliyet sürdürmektedir. Ülkemizde asansör montaj ve bakım faaliyetleri yerel istihdam sağlayan bir sektör yapısına sahiptir. Asansörler; buzdolabı, televizyon, otomobil gibi sanayi ürünlerinden farklı olarak, kullanılacağı yerde ve genellikle o bölgede veya yörede yaşayan insanlar tarafından monte edilen, periyodik bakımı ve periyodik kontrolleri yapılması zorunlu olan ürünlerdir Firmalarımızın % 80'den fazlasının personel yapısı 2-10 kişi arasında değişmektedir.

2000 yılından sonra artan asansör talebi ve görece az sermaye gerektiren ve kolay faaliyet gösterebilen bir iş kolu olması sebebiyle üretim, montaj ve bakım firmaları sayısında plansız ve talep artış oranından fazla bir büyüme gerçekleşmiştir.

İster asansör parça ve aksam üreticisi olsun, ister monte eden, ister bakım firması olsun, görece diğer üretim ve hizmet sektörlerine göre az sermaye gerektiren, lokal çalışılabilen, az kişi ile organize olunabilen ve özellikle montaj kısmında ağırlıklı taşeron kullanılan bir sektör olması sebebiyle her geçen gün yeni yeni fakat yetkinliği düşük firmalar kurulmaktadır. Yeni konutlar yapılmasına, asansör sayısının artmasına rağmen firma sayısının hızlı ve plansız artması ile çok uluslu firmaların her geçen gün pazar paylarını artırmaları haksız rekabetin artmasına, ürün kalitesinin düşmesine, iş güvenliği tedbirlerinin ötelenmesine neden olmakta; bunun sonucunda ister üretim, ister montaj ve ister bakım aşamalarında emekçilerin, son kullanıcıların yaralanma ve hatta ölümlerle sonuçlanan kazalar meydana gelmektedir.

Bölgesel olarak asansör parça ve aksam üretimi özellikle **Marmara Bölgesi'nde** İstanbul, Kocaeli, Bursa illerinde; **Ege Bölgesi'nde** İzmir ilinde; **İç Anadolu Bölgesi'nde ise** Ankara, Konya ve Kayseri illerinde yoğunlaşmış bulunmaktadır.

Asansör firma sayımızla ilgili tatmin edici bir veri bulunmamaktadır. Alanın üretim, montaj ve bakım ayağında kayıt dışı olarak faaliyet gösteren taşeron yapısı bulunmaktadır. Firmalarımız Sanayi Odasına, Ticaret Odasına, Esnaf Odalarına kayıtlı olmakla birlikte faaliyet konusunda asansör bulunmamasına rağmen bu faaliyeti yapan firmalar da mevcuttur. Firma sayısına ait veriler;

- 6948 sayılı “Sanayi Sicil Kanunu” gereği, sanayi sicil kaydı bulunan asansör montaj ve asansör aksam imalat firması sayısı yıllık işletme cetveli verenlerin bilgisi çerçevesinde **543 adettir**.
- Sanayi sicil uygulamaları kapsamında asansör montaj firmalarınca Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına iletilen yıllık işletme cetveli verileri

dikkate alındığında, sektörde çalışan insan sayısının **14.121 kişi** olduğu Bakanlık tarafından Asansör Sektör Raporunda (2014/1) açıklanmıştır.

- Türk Standartları Enstitüsü'nden alınan veriler ışığında, **TSE Hizmet Yeterlilik Belgesi ile faaliyet** yürütmekte olan aktif asansör firması sayısı **1403**, belgesi askıda olan firma sayısı **312** ve belgesi iptal edilen firma sayısı **390** olmak üzere toplamda **2105 adet** asansör firmasının bu alanda faaliyet gösterdiği TSE HYB Sorgulama web adresinden 31.10.2014 tarihli güncel duruma göre tespit edilmiştir. Bu verinin illere göre dağılımı Tablo 14'te verilmiştir.

BÖLGE	TSE HYB Belgeli Firma sayısı	BÖLGE	TSE HYB Belgeli Firma sayısı	BÖLGE	TSE HYB Belgeli Firma sayısı
TÜRKİYE					1.403
ADANA	31	GİRESUN	12	SAMSUN	26
ADIYAMAN	6	GÜMÜŞHANE	0	SİİRT	0
AFYON	4	HAKKÂRİ	0	SİNOP	1
AĞRI	1	HATAY	15	SİVAS	9
AMASYA	6	ISPARTA	6	TEKİRDAĞ	18
ANKARA	134	İÇEL	42	TOKAT	4
ANTALYA	71	İSTANBUL	346	TRABZON	20
ARTVİN	1	İZMİR	121	TUNCELİ	1
AYDIN	19	KARS	1	ŞANLIURFA	8
BALIKESİR	13	KASTAMONU	4	UŞAK	5
BİLECİK	3	KAYSERİ	62	VAN	7
BİNGÖL	1	KIRKLARELİ	3	YOZGAT	6
BİTLİS	4	KİRŞEHİR	8	ZONGULDAK	2
BOLU	6	KOCAELİ	18	AKSARAY	8
BURDUR	1	KONYA	48	BAYBURT	1
BURSA	48	KÜTAHYA	4	KARAMAN	4
ÇANAKKALE	4	MALATYA	18	KIRIKKALE	6
ÇANKIRI	3	MANİSA	12	BATMAN	3
ÇORUM	14	K.MARAŞ	10	ŞIRNAK	1
DENİZLİ	18	MARDİN	2	BARTIN	1
DİYARBAKIR	12	MUĞLA	4	ARDAHAN	0
EDİRNE	3	MUŞ	0	İĞDIR	4
ELAZIĞ	6	NEVŞEHİR	5	YALOVA	0
ERZİNCAN	0	NİĞDE	5	KARABÜK	2
ERZURUM	12	ORDU	10	KİLİS	1
ESKİŞEHİR	25	RİZE	10	OSMANİYE	4
GAZİANTEP	44	SAKARYA	5	DÜZCE	0

Tablo 14

TSE Hizmet Yeterlilik Belgesi aktif, askı ve iptal sayısı verisine göre sektörde 2105 firma bulunmaktadır. Kayıt dışının bir bu kadar daha olduğu tahmin edilmektedir. Kayıt dışı olarak tanımladığımız kişiler aslında firmalarda alt yüklenici yani taşeron olarak çalışan, fakat iş kazalarına karşı firmalarda sigortalı gözükten kişilerdir. Bu kişiler, firmanın montajlarını ücreti karşılığında yaptıkları gibi müşteri bulduklarında da üreticiden aldıkları malzemeler ile kendi hesaplarına montaj faaliyetleri yapmakta, asansörlerin tescilini ise bedeli karşılığında sektörden belge satın alarak başka firmalar üzerinden resmileştiren bir yapıdır.

Ülkemizde Konuşlanmış Uluslararası Asansör Firmaları

Asansör tarihimiz başlıklı bölümde ifade ettiğimiz gibi; 1990'lı yıllarda uygulanmaya başlayan yanlış tarım politikaları ve Güneydoğu'da yaşanan düşük yoğunluklu savaştan dolayı kentlere doğru nüfus artışı hızlandı ve inşaat sektöründe hızlı bir gelişme yaşanmaya başlandı. Ayrıca turizm teşvik politikaları ile birçok büyük kentte ve turistik yörelerde turizm yatırımları furyası başladı.

Doğal olarak bu büyüme, dünya asansör sektörünün de ilgisini çekti. AB ile Gümrük Birliği Anlaşması imzalanması ile ülkemizin açık pazar konumuna getirilmesiyle birçok yabancı firma ülkeye direkt kendisi gelerek yerel ortaklarını sermaye artırımını ile birlikte satın alarak şubelerini açtı; kimisi de yeni yatırım yaptı veya mevcut yatırımlarını geliştirdi. Ülkemizde bulunan yabancı asansör ve yürüyen merdiven firmaları;

- Buga Otis Asansör Sanayi ve Ticaret A. Ş. (Otis)
1853 yılında Amerika'da kurulan Otis, Buga Otis Türkiye firması olarak, İstanbul'da merkez ve şubesi ile birlikte Adana, Ankara, Antalya, Bursa, İzmir'de şubeleri; Eskişehir ve Kayseri'de temsilciliği bulunmaktadır. Ülkemizde montaj ve bakım faaliyetlerini yapmasına rağmen İstanbul'da 2000'li yıllarda kurdukları üretime dönük fabrika ile dünya coğrafyasındaki diğer Otis kuruluşlarına paket asansör ihracatı yapmaktadır. Dünyada asansör faaliyeti ile ilgili 60.000 çalışanı vardır.
- Kone Asansör Sanayi ve Ticaret A. Ş. (Kone)
1910 yılında Finlandiya'da kurulan Kone, Kone Türkiye firması olarak, İstanbul'da merkez ve şubesi ile birlikte Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Gaziantep, İzmir' de şubeleri; Kıbrıs, Malatya, Rize, Zonguldak ve Kayseri'de temsilciliği bulunmaktadır. Ülkemizde montaj ve bakım faaliyetleri yapmaktadır. Dünyada asansör faaliyeti ile ilgili 40.000 çalışanı vardır. Türkiye' de üretimi yoktur.
- Schindler Türkeli Asansör Sanayi A. Ş. (Schindler)

1874 yılında İsviçre’de kurulan Schindler, Schindler Türkeli firması olarak, İstanbul’da Merkez ve Anadolu şubesi ile birlikte Adana, Ankara, Antalya, İzmir’de şubeleri; birçok ilde temsilcilikleri bulunmaktadır. Ülkemizde montaj ve bakım faaliyetleri yapmaktadır. Dünyada asansör faaliyeti ile ilgili 48.000 çalışanı vardır. Türkiye’de üretimi yoktur.

- ThyssenKrupp Asansör Sanayi A. Ş. (ThyssenKrupp)
1811 yılında Krupp, 1867 yılında Thyssen Almanya’da kuruldu. 1999 yılında ThyssenKrupp olarak birleşti. 1999 yılında yerel bir firmamız ile ortaklık kurarak asansör konusunda Türkiye pazarına girdi. 2008 yılında %100 Alman sermayeli firma sürecini tamamladı. İstanbul’da Merkez, Avrupa ve Anadolu şubesi ile birlikte Ankara, Antalya, Bursa ve İzmir’de şubeleri; birçok ilde temsilcilikleri bulunmaktadır. Ülkemizde montaj ve bakım faaliyetleri yapmaktadır. Dünyada asansör faaliyeti ile ilgili 46.000 çalışanı vardır. Türkiye’de üretimi yoktur.
- ETA - MELCO Dış Tic. Ltd. Şti (Mitsubishi)
Eta Melco Elevator Co.LLc.Emirates Trading Agency/Birleşik Arap Emirlikleri ve Mitsubishi Electric Corporation/Japonya’nın ortaklığı ile Eta Melco Elevator Co.LLC., Emirates Trading Agency/Birleşik Arap Emirlikleri ve Mitsubishi Electric Corporation/Japonya’nın ortaklığı ile 1975 yılında Dubai’de kurulmuştur. Türkiye Ofisi dünyadaki 19 temsilcilik ofisinden biri olarak 1988 yılında açıldı. Merkez İstanbul olmak üzere Ankara ve Antalya şubeleri ile İzmir ve Bursa’da teknik ofisleri bulunmaktadır. Ülkemizde montaj ve bakım faaliyetleri yapmaktadır. Ortadoğu merkezli bir firma olup asansör faaliyeti ile ilgili 3.900 çalışanı vardır. Türkiye’de üretimi yoktur.
- HMF Makine ve Servis Sanayi ve Tic. A. Ş. (Hyundai)
Hyundai grubu 1947 yılında G.Kore’de kuruldu. 1984 yılında ürün yelpazesine asansör ve yürüyen merdiveni de eklemiştir. 2009 yılında MHF Makine ile Türkiye pazarına girdi. Merkez İstanbul’da olmak üzere Ankara ve İzmir’de temsilcilikleri bulunmaktadır. Ülkemizde montaj ve bakım faaliyetleri yapmaktadır. Türkiye’de üretimi yoktur.

Mühendislik ve müteahhitlik işlerini kapsayan montaj hizmetleri

Yönetmeliklerde asansör monte eden olarak tanımlanan, Mühendislik ve müteahhitlik işlerini kapsayan yerel montaj firmalarımızın ve dolayısıyla çalışanlarının ekonomik durumları, güvenli ve kaliteli iş yapabilmeleri, çok uluslu sermayeli firmalar veya kayıt dışı yerel firmalarımız ile rekabete girebilmeleri her geçen gün güçleşmektedir. Bu durumu küçük bir örnekleme ile açıklayabiliriz. Şöyle ki;

Küçük çaplı bir asansör montaj firmasının en az girdileri ile bu işi örnekleyelim.

Bünyesinde;

- En az bir Elektrik veya Elektronik ve Makine Mühendisi çalışanı,
- Bir sekreteri, en az bir arıza ve bir bakım elemanı,
- 30-40 metrekare ofise sahip olsun,

Bu asansör firmasının yıllık maliyeti ne olabilir?

Bu sorunun yanıtını ortalama rakamlarla ve en az limitlerle sunmaya çalışacağız

- Mühendis maliyeti (2 mühendis) = 80.500TL

(Maaş brüt = 2.950TL/ay*2*12 - Yemek + yol =15TL/gün*20*2*12 - SMM = 1.250 TL/müh.* 2)

-Çalışan maliyeti (3 kişi) =64.800.-TL

(maaş brüt = 1.500TL/çalışan*3*12 – Yemek + yol =15TL/gün*20*3*12)

-Her yıl onaylanmış kuruluşa ödenen para ortalama (belgelendirme + denetçi masrafı) = 2.500TL

-TSE`ye her yıl ödenen marka kullanım bedeli, vize parası ve hizmet yeri yeterlilik belge ücreti de

ortalama 2.500TL'dir.

-Ölçü ve Test cihazlarının kalibrasyon gideri yıllık (7 cihaz) = 1.000TL

Sadece bu kalemlere baktığımızda örnek firmanın yıllık giderinin 151.300TL civarında görünmektedir.

Bu masrafı aya bölersek yaklaşık 12.600.-TL gibi bir rakam ortaya çıkıyor. Sadece aylık masrafı çıkarması için bu firmanın %20 kar oranıyla en az 2 montaj yapması gerekiyor. Bu da yılda 24 montaja tekabül eder. Ya da ortalama 70.-TL bakım ücreti ile ayda 180 asansöre servis hizmeti vermesi zorunludur. Bir de bu rakamların üzerine asansör firmasının sahibi konumundaki kişinin kazanacağı parayı eklersek söz konusu rakamları en az 2 katıyla çarpmamız gerekiyor. Maliyeti çıkarmak ve kar etmek için her bir firmanın en az 50 yeni montaj veya 360 adet asansör bakımı yapmak durumunda olduğunu (360 adet bakımın iki personelle yapılamayacağı da aşikârdır) görürüz.

50 adet asansör montaj * 2.105 firma = 105.250 adet yıllık yeni asansör montajı yapılması veya

360 adet asansör bakımı * 2.105 = 757.800 adet asansörün aylık bakımı yapılması gerekmektedir.

Ülkemizde yıllık bazda yeni asansör montajı 50 bin seviyelerine yeni ulaşmıştır. Yukarıdaki 5 adet maliyet kaleminden de görüleceği gibi (montaj ve bakım firmaları) maliyetlerini kurtarabilmek için mühendissiz kalmayı veya gerektiği takdirde imzacı mühendisleri kullanmayı tercih etmektedir.

Mühendislerin durumu

Asansör firmalarında yıllardır tartışılan bir konu vardır: “Asansör Firmasında Elektrik/Elektronik ve Makine Mühendisi çalıştırılması zorunlu mudur? Değil midir?”

Bu soru özellikle orta ve küçük ölçekli firmalar tarafından dillendirilmektedir. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, asansör firmaları, dernekler, odalar ve onaylanmış kuruluşlar kendi buldukları yerlerden birbirinden farklı cevaplar vermektedirler.

“Eski yönetmeliklerde belirtiliyor... Önceki yönetmelikte teğet geçiyor... Yeni yönetmelikte hiç bahsedilmiyor... Zaten mühendis de ne iş yapıyor ki?.. Ne kazanıyoruz ki?.. Mühendis maliyetleri çok yüksek...” Buna benzer görüşler bitmek tükenmek bilmiyor. **“Zorunludur...”** görüşü ağırlık kazandığında... *“O zaman bu hizmeti dışarıdan satın alalım”* görüşleri öneriliyordu...

İlgili kamu otoritesi yetkilileri katılmış oldukları tüm organizasyonlarda, asansör montaj ve bakım firmalarının mühendis çalıştırma koşulunun mevzuatta olmadığını, mühendis çalıştırma olgusunun firmaların kendi sorunu olduğunu ve çalıştırıp çalıştırmamasının kendi bileceği bir iş olduğunu her yerde beyan etmiş ve tarafımızca da konu her platformda eleştirilmiştir. Konuyla ilgili ses kayıtları arşivlerde saklıdır. EMO Ankara Şubesi olarak yıllarca bu alanın mühendissiz olamayacağını savunduk ve savunmaya devam ediyoruz.

Asansör meslek alanındaki firmalarda mühendis aşağıdaki işleri yapar. Şöyle ki;

Aksam ve parça üretiminde;

- Tasarım yapmak,
- Tasarıma ait maliyetleri çıkarmak,
- Üretimi planlamak,
- Üretim akışını gerçekleştirmek,
- Ar-ge faaliyetlerini yürütmek,
- İş geliştirme projeleri oluşturmak,
- İş güvenliğini yönetmek,
- Pazar araştırmasını yapmak,
- Müşteri ziyaretleri yapmak,

- Analizler yapmak,
- Gerektiğinde satış-pazarlama yapmak,

Montaj ve bakım firmalarında;

- Tasarımı yapmak, proje çizmek,
- Tasarıma ait maliyetleri çıkarmak,
- Montaj programı yapmak,
- İnşaat firmasına mevcut mahallin hazırlanması konusunda danışmanlık hizmeti vermek,
- Montaj organizasyonları yapmak,
- Siparişleri vermek, takip etmek,
- Montaj denetimlerini yapmak, karşılaşılan sorunlara çözümler geliştirmek,
- Asansörlerin son kontrollerini yaparak, piyasaya arz etmek,
- Asansörlerin tescil işlemlerini gerçekleştirmek,
- Müşteri talep ve beklentileri çerçevesinde çalışmalar yapmak,
- Ast personeli görevlendirmek, denetlemek, sorunlarını çözmek,
- Modifikasyonlar veya yeni yapım projelerine yönelik iş taleplerine cevap vermek, gereken işletme fizibilitesi ve ekipman tipleri hakkında yol göstermek, mühendislik işi maliyet tahminlerini ve ilgili diğer hesaplamaları yapmak, güç ve karmaşık mühendislik problemleri hakkında tavsiyelerde bulunmak,
- Asansörlerin yürüyen merdivenlerin emniyetli ve verimli çalışmasını sağlamak için gereken periyodik kontrolleri yapmak, bu tesisatların nominal/anma hızını, elektrik devrelerindeki ayarlamaları ve operasyon/işlem sırasını imalatçı spesifikasyonlarına ve ilgili tüzük ve yönetmeliklere uygunluk açısından incelemek ve izlemek,
- İş güvenliği kurallarına uyulmasını sağlamak, denetlemek ve kontrol etmek,
- Bakım ve onarım programlarını organize etmek, periyodik incelemek ve kontrol etmek,
- Bakım ve onarım sözleşmeleri/ihalelerini takip etmek, sözleşme/ihale şartnamelerini hazırlamak ve sözleşme şartlarını geliştirmek,
- İşçi Sağlığı ve Güvenliği kurallarına uymak, uyulmasını sağlamak, denetlemek ve kontrol etmek,
- Mevcut sözleşmeleri akdi koşullara, emniyet koşullarına ve diğer tüzük ve yönetmeliklere uygunluk açısından izlemek; ilgili faturaları onaylamak ve akdi düzenlemeler ve koşullarda yapılan değişiklikleri gözden geçirmek ve onaylamak,
- Teklif taleplerini gözden geçirmek ve parça temini, kritik olan ve olmayan cevap süreleri gibi sözleşme/ihale şartnameleri ve koşullarına uygunluk açısından yüklenici dosyalarını ve diğer kayıtları

incelemek ve ihalelerin hangi teklif sahibine verilmesi gerektiği konusunda tavsiyelerde bulunmak,

- Asansörlerin, yürüyen merdivenlerin bütün önemli tamir, versiyon yükseltme ve modifikasyon işlerinde danışmanlık yapmak,
- Bütçe projeksiyonları hazırlamak, bakım ve tamir hizmetlerinin işletme giderlerini gözden geçirmek ve incelemek,
- Montaj, Bakım ve tamir hizmetleri hakkında kayıtlar tutmak ve periyodik raporlar sunmak, şartnamelerin hazırlanmasında ve maliyetten tasarruf sağlayan alternatiflerin araştırılmasında kullanmak amacıyla gereken veri ve bilgileri toplamak ve üst biriminin onayına sunmak üzere karar metinleri hazırlamak,
- Koruyucu bakım programları hazırlamak ve organize etmek,
- Ast bağlı çalışanların işe alınması, disiplin işlemleri ve terfileri konularında tavsiye ve önerilerde bulunmak, izinler ve fazla mesai çalışmalarını organize etmek ve personelin performansını değerlendirmek ve puanlama yapmak,
- Kalite ve şirket hedeflerinin tutulmasını sağlamak, hedefler hakkında raporlar düzenlemek,
- İşçi ile işveren arasında köprü olmak,

Mühendislerin yaptığı işlerden bazıları yukarıda tanımlanmıştır. Peki, sektörde çalışan mühendis sayısı nedir?

Bu konuda en net bilgi; EMO ve MMO SMM Büro Tescil Belge sayılarıdır. Buna göre;

MMO 2011, 2012 ve 2013 yıllarında asansör konusunda verilen SMM Büro Tescil Belgesi sayıları

YIL	2011	2012	2013
SMM Büro Tescil Belgesi Sayısı	813	795	741

Tablo 15

EMO 2009-2014 yıllarında asansör konusunda verilen SMM Büro Tescil Belgesi sayıları

YIL	2009	2010	2011	2012	2013	2014
SMM Büro Tescil Belgesi Sayısı	464	484	484	486	496	447

Tablo 16

Tablo 15'te A Tipi Muayene Kuruluşu olma kararı veren MMO'nun 2011-2013 yılları arasındaki Asansör SMM değişimi sunulmuştur. Tablo 16'da ise EMO'nun 2009-2014 yılları arasındaki Asansör SMM değişimi yer almaktadır. A Tipi Muayene Kuruluşu olan MMO'nun asansör alanında resmi olarak çalışan üye sayısında kısmi de olsa bir düşüş gözlenmektedir. EMO'nun A Tipi Muayene Kuruluşu olmaması ile beraber asansör alanında çalışan üyelerini yalnız bırakacağı, asansör alanını terkececeği tezi bu rakamlarla beraber çürütülmüştür. Çünkü EMO'nun 2009-2014 yılları arasındaki Asansör SMM sayısında kritik bir düşüş olmadığı, genel olarak stabil olduğu bu tablolardan anlaşılmaktadır.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 30 Ekim 2012 tarihinde Türkiye'den onaylanmış kuruluş olarak atanan kuruluşlara, CE belgelendirilmesinde Modül H kapsamında belgelendirilen asansör firmalarında tasarım olması sebebiyle Elektrik/Elektronik ve Makine Mühendisi'nin istihdam edilmesi gerektiği bildirilerek, denetimlerde mühendis istihdam etmeyen firmaların belgelendirilmesinin yapılmaması gerektiği, gerektiğinde uygunsuzluk yazılarak eksikliğin giderilmesi için süre verilmesi, buna rağmen uygunsuzluğu kapatamayan firmaların Modül H'dan belgelendirilmemesi gerektiği, Elektrik/Elektronik ve Makine Mühendislerini mali açıdan çalıştıramayan firmaların 95/16/AT Asansör Yönetmeliği'nde tanımlanan diğer modüllerden belgelendirilebileceği belirtilmiştir. Montaj ve bakım firmalarımızın % 80'den fazlası 2 ile 10 kişi arasında değişen personel yapısına sahip küçük ölçekli işletmeler olması sebebiyle Modül B + E Belgesi ile belgelendirme modülüne geçmişlerdir. Bu küçük ölçekli firmalarda çalışan mühendislerin büyük çoğunluğu "imzacılar" olarak görülmüş, sadece imza karşılığı, büyük oranda emekli meslektaşlarımız mevzuattaki zorunluluklara yönelik istihdam edilmiştir. Çok düşük ücretler karşılığı ve çoğu kez bu ücretlerin de alınmadığı, mesleğin gereklerinin yerine getirilemediği, üretimden kopuk bir çalışma hayatı içerisinde olan mühendisler böyle bir ortamda mesleklerini icra etmeye çalışmışlardır. Dolayısıyla önümüzdeki yıldan itibaren Asansör SMM Büro Tescil Belge sayısında azalma olacağı bir durum tespitidir. Zira şu an asansör montaj ve bakım firmalarımızın %70'in üzerinde oranla B + E modülüne geçiş yaptılar ve bu firmalarda çalıştırılan firma sahibi olmayan mühendisler ise işten çıkarılmıştır. Görece büyük ve üretim yapan firmalarda, teknolojik yeniliklerin artması (frekans kontrollü asansör, makine dairesiz asansör vb gelişmeler) genç mühendislerin çalışmalarını sağlamıştır. Mesleki açıdan doyum sağlayan ve mühendisi tekrar olması gerektiği gibi üretimin parçası yapan küçük de olsa bu gelişmelere karşın ücret politikasındaki düşüklük ve güvencesiz çalışma genç mühendisler için hala devam etmektedir. Mühendis açısından sektörün değerlendirilmesine bakıldığında **"Herkesin yetişmiş eleman aradığını, mesleki eğitimden geçirilmesi için kimsenin zamanı ve vaktinin**

olmadığını, çalışma koşullarının iyi olmadığını, bu mesleğin ücretler bakımından geleceğinin olmadığını, ustaların hüküm sürdüğünü, patronların ustaların ağzına baktığını, eğitim seviyenin düşük olduğunu” düşünmekte, bu işi işsizlikten mecburen yapmakta ve verilen ücrete de alternatif bir iş yaratamadıklarından dolayı itiraz edemedikleri izlenmektedir.

Ülkemizde 10-15 (bin) TL sermaye ile her türlü belgeye haiz anahtar teslim asansör montaj ve bakım firması kurulabilmektedir. Yani bakkal dükkânı açmak için daha çok sermayeye ihtiyaç vardır. Firma kurmanın kolay olduğu ve firma sayısının çok fazla olduğu ülkemizde mühendislik hizmetlerinin de doğal olarak yerine getirilemediği gibi kalitesiz ürünlerde olduğu görülmektedir. İçinde bulunduğumuz koşullarda piyasaya arz edilen asansörlerin çoğunun ilgili yönetmeliklere göre temel sağlık ve güvenlik gereklerini karşılamadığı izlenmektedir. Bu eksikliklerin bir kısmı mühendisin bulunmamasından dolayı asansör yapım kurallarına uygun asansörlerin yapılmamasından kaynaklansa da bir kısmı da asansöre özel inşaat işlerinin yaptırılmamasından kaynaklanmaktadır. Asansör firma sayısının fazlalığı, iş alınabilmesi için müşteriye verilen aşırı tavizler, asansöre özel inşaat işlerinin yaptırılmaması, yanlış beyanlarla piyasaya arz edilen ürünleri doğurmaktadır. Sonucunda beyana dayalı sistemde, piyasa denetim ve gözetim hizmetlerinin yeteri kadar yapılamadığı ve her şeyin ticarileştiği ve taşeronlaştırıldığı bir düzen yaşanmaktadır.

Asansör Alanındaki Ar-Ge ve Ür-Ge Faaliyetleri

Asansör meslek alanının en önemli ve en temel sorunu; sektör Ar-Ge, Ür-Ge ve inovasyon alt yapısının güçlendirilmesine yönelik çalışmaların azlığı veya tamamen yetersizliğidir. GSYİH'den AR-GE'ye ayrılan %0,8'lere varan payın (KOBİ'lerde ise bu oran %0,3 civarındadır), TMMOB tarafından yıllardır dile getirildiği gibi ivedilikle en az %2 seviyesine çıkarılması gerekmektedir. Alanın genel yapısı incelendiğinde, asansör firmalarınca hazır proje uygulamaları ile üretimin içerisinde yer aldığı görülmektedir. Çoğu firmanın kendi proje uygulamalarını üretmesi ve geliştirmesi gerekmektedir. Fakat firmalarımızın sermaye yetersizliği veya elde edilen kazancı üretime, araştırma ve geliştirme projelerine yatırmaması sebebiyle araştırma geliştirme faaliyetlerine yönlendirilmesi için finansal desteklerin sağlanması gerekmektedir. İlgili kurumların bu konudaki teşvik düzenlemelerini hayata geçirmeleri gerekmektedir. Bu alan Mühendislerin istihdamı açısından önem arz etmektedir. Bu sayede asansör alanı yenilikçi ve Ar-Ge çıktısı ürünler üretebilecektir. Üniversitelerdeki eğitim seviyemizin Ar-Ge ve Ür-Ge'ye dönük olmaması da sektöre akademik anlamda destek vermemektedir.

İş Güvenliği ve Kazalar

Asansör meslek alanında iş güvenliği ve kazalarını; üretim, montaj ve bakım süreçlerinde ağır koşullarda çalışmak zorunda kalan emekçiler ve ürünleri kullanan 3. şahıslar olarak ikiye ayırmak gerekir.

Asansör, yürüyen merdiven ve y.bantlar, üretim ve montaj-bakım açısından yapıldıkları yerler de göz önüne alındığında doğası gereği riski yüksek, dikkat ve özen gösterilmesi gereken bir iş koludur. Rekabetin acımasız olduğu bu sektörde maliyeti kurtarmak için girdilerde tasarruf yapılmakta, bunun sonucu olarak işgücü ücretleri ucuzlatılmakta, ekipmanlar basitleştirilmekte veya bakımsız ve güvensiz ekipmanlar kullanılmakta ve taşeronlaşmaya gidilmektedir. Dolayısıyla zaman, maliyet ve işgücü üçgeninde ihmaller de artmaktadır. Rekabet şartlarında öne çıkabilmek için firmaların verdiği tavizler sonucu, merdiven üzerinden veya eğreti ahşap iskeleler, çatlakmış kalaslar üzerinde, özelliğini kaybetmiş çelik borulu iskeleler üzerinden yapılan montajlar, ekipmansız olarak ağır yük kaldırmalar, risk değerlendirilmesi yapılmadan tedbirsiz ve dikkatsiz müdahaleler yaptırılmakta, sonucunda da iş kazaları oluşmaktadır.

6331 sayılı İSG Yasası 30.06.2012 tarih ve 28339 sayı ile Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. İş Güvenliği açısından yer aldığı tehlike sınıflarına göre değerlendirilmesinde;

- Parça ve aksam üreticileri açısından; Tehlikeli
- Montaj ve bakım açısından ise; Çok Tehlikeli Sınıfına girmektedir.

Bu konuda da kamusal denetim yapılmamakta, kazalar ölümlü olmadığı takdirde çalışan açısından iş kaybetme korkusuyla, işveren açısından ise maddi ceza ödememek amacıyla saklanmaktadır. İlgili kurumlarda ne kadar sayıda asansör kazası olduğu konusunda net veri bulunmamaktadır. Ankara Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Başkanlığı 06.08.2014 tarihli güncelleme ile son 4,5 yıllık kaza verisi Tablo 17'de paylaşılmıştır.

Yıllara göre asansör kaza sayıları ve ölü/yaralı durumu listesi			
Yıllar	Olay Sayısı	Ölü Sayısı	Yaralı Sayısı
2010	163	1	8
2011	207	0	11
2012	204	1	12
2013	189	1	17
2014 (ilk 6 ay)	114	1	6
Toplam	877	4	54

Kullanıcıların Uğradığı Kazalar

- Asansör kabininin katta olmaması,
- Kabin ile kat arasına sıkışma (Özellikle çocukların veya uzun elbise giymiş kadınların),
- Asansör kabininin taşıma kapasitesine göre büyük yapılması ve aşırı yüklenme neticesinde kabinin istemsiz hareketi,
- Elektriksel emniyet devrelerinin devre dışı bırakılması,
- Mekanik emniyet devrelerinin devre dışı bırakılması,
- Sadece yük taşıma amaçlı yapılan asansörlerin insan taşımacılığında da kullanılması,
- Emniyet kapısı olmayan asansörlerde yüklerin kapıya yakın konulması ve kişinin yük ve kabin arasına sıkışması,
- Asansör kabininin herhangi bir sebepten en alt katta duramayıp aşağıya vurması, tamponların olmaması veya etkisiz olması.
- Kurtarma faaliyeti yapılırken yaşanan düşmeler.

Asansör montaj ve bakım elemanının uğradığı kazalar

- Asansör montajında iskele kullanılmaması sonucu düşme,
- Emniyet kemeri ve baret takılmaması sonucu oluşan kazalar,
- Kuyu iç yüzeyinde kesici ve delici kısımların bulunması ya da kuyu duvarlarındaki açıklıklarının fazla olması,
- Kuyu aydınlatmasının montaj öncesinden yapılmamış olması,
- Yetkisiz firmaların sertifikasız, vasıfsız işçi çalıştırması,
- Montaj kurallarına ve iş güvenliğine uymadan güvensiz çalışma,
- Servis personelinin kuyu dibine inişte veya makine dairesine çıkışta düşmesi,
- Giyilen iş elbisesinin uygun olmamasından kaynaklı dönen aksamlara takılması,
- Yetersiz kuyu dibi ve kuyu üst boşluklarına sıkışma,
- Makina dairesinde dönen aksamların korumasının olmamasından kaynaklanan sıkışma ve ezilme,
- Dönen kısımların üstünde bulunan yetersiz mesafeler.

Asansör personeli dışındaki kişilerin uğradığı kazalar

- Asansör kuyusundan asansöre ait olmayan bir tesisatın geçirilmesi sırasında (Anten tesisatı, su tesisatı, elektrik tesisatı gibi),

- Makina dairesine yetkisiz kişilerin girmesi ile oluşan kazalar (Anten aksamlarının tamiri sırasında, çatı tamirine veya çanak anten tamirine çıkan elemanın makina dairesinden geçmeye çalışması sonucu oluşan kazalar.
- İnşaat ortamında kapı önlerinin açık olması sebebiyle kuyuya düşmeler,

Örgütlenme

İlk örgütlenme çalışması İstanbul'da 10 firmanın bir araya gelmesi ile 05.10.1972 yılında AYSAD - Asansör ve Yürüyen Merdiven Sanayicileri Derneği adıyla kuruldu. Dernek, 2002 yılı sonunda Avrupa Asansör Dernekleri Birliği'ne (ELA) üyelik için başvuruda bulunmuş ve 2003 yılı Şubat ayı içerisinde gözlemci, 2008 yılında asıl üyeliğe kabul edilmiştir. 2003 yılında T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde oluşturulan Asansör Teknik Komitesi'ne (ASTEK) 2 asıl üye vermiştir. ASTEK toplantılarına iştirak ederek sektörel konularda görüş bildirilmiştir. AYSAD, 2007 yılında SEDEFED Sektörel Dernekler Federasyonu'na, 2011 yılında Uygunluk Değerlendirme Derneği'ne (UDDER) üye olmuştur. Günümüzde üye sayısı 71 firmadır.

AYSAD'ın üyeliklerini kabul etmediği ve buna tepki gösteren 7 firmanın öncülüğünde 1998 yılında gene İstanbul'da Tüm Asansörcüler Derneği adıyla TAD kuruldu ve daha sonra Tüm Asansör Sanayici ve İş Adamları Derneği TASIAD olarak adını değiştirdi. Daha sonraki yıllarda buldukları bölgelerde bir araya gelen firmalar yerel derneklerini kurdular. 05 Ekim 2011 tarihinde 14 dernek bir araya gelerek AYSAD'a alternatif Asansör Sektörel Gelişim Platformu'nu kurdu. Bu federasyon kurulması için ilk adımdı. Derneklerin ve federasyonun, mevzuat ve hukuksal süreçlerini tamamlanması ile Kasım 2013'te başlangıçta 8 sektör derneği tarafından federasyon kuruldu. Federasyona bugün 10 dernek üye olup merkezi Ankara'da bulunmaktadır. Federasyona bağlı olan dernekler;

AKASDER (AKDENİZ ASANSÖR SANAYİCİLERİ DERNEĞİ)	54	FİRMA
ANASDER (ANADOLU ASANSÖRCÜLER DERNEĞİ)	66	FİRMA
BURSAD (BURSA ASANSÖR SANAYİCİLERİ DERNEĞİ)	29	FİRMA
DENASDER (DENİZLİ ASANSÖRCÜLER DERNEĞİ)	16	FİRMA
DOKAS (DOĞU KARADENİZ ASANSÖR SANAYİCİLERİ DERNEĞİ)	37	FİRMA
GÜNAYSAD (GÜNEYDOĞU ANADOLU ASANSÖRCÜLER DERNEĞİ)	22	FİRMA
HATASDER (HATAY ASANSÖRCÜLER DERNEĞİ)	23	FİRMA
KAYSAD (KAYSERİ ASANSÖR VE YÜRÜYEN MERDİVEN SANAYİCİLERİ DERNEĞİ)	68	FİRMA
MERSAD (MERSİN ASANSÖR SANAYİCİLERİ DERNEĞİ)	42	FİRMA
TASIAT (TÜM ASANSÖR SANAYİCİ VE İŞ ADAMLARI DERNEĞİ)	95	FİRMA

olmak üzere federasyona üye firma sayısı 452'dir. Adana, İzmir, Konya, Gaziantep, Şanlıurfa illerinde örgütlenmiş derneklerin de mevzuattan kaynaklanan eksikliklerini kapatarak federasyona üye olma planları bulunmaktadır. Tüm derneklerdeki üye sayısı toplamı sektörün 1/3'üne karşılık gelmektedir. Ayrıca, derneklerin üyeler üzerinde bir yaptırım bulunmamaktadır. Ayrıca, AYSAD ve ASFED birbirleri ile rekabet etmekte ve sektörün ihtiyacı olan birlik, beraberlik ve ülke çıkarı çerçevesinden birliktelik sağlayamadıkları gibi ürünün güvensizliğini giderecek çözüm ve öneri üretememektedirler.

Onaylanmış Kuruluşlar

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından atanan ve Avrupa Komisyonu organlarında yayımlanarak uluslararası geçerliliği olan ülkemizdeki yerel Onaylanmış Kuruluşların listesi aşağıda belirtilmektedir.

CE NO	ONAYLANMIŞ KURULUŞLAR	ÜLKE
NB 1783	TÜRK STANDARTLARI ENSTİTÜSÜ	TÜRKİYE
NB 1984	KİWA MEYER BELGELENDİRME HİZMETLERİ A.Ş.	TÜRKİYE
NB 2022	TMMOB MAKİNE MÜHENDİSLERİ ODASI ASANSÖR KONTROL MERKEZİ	TÜRKİYE
NB 2138	ALBERK QA ULUSLARARASI TEKNİK KONTROL VE BELGELENDİRME ANONİM ŞİRKETİ	TÜRKİYE
NB 2179	KALITEST BELGELENDİRME VE EĞİTİM HİZMETLERİ LTD. ŞTİ.	TÜRKİYE
NB 2195	SZUTEST TEKNİK KONTROL VE BELGELENDİRME HİZMETLERİ TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ	TÜRKİYE
NB 2292	UDEM ULUSLARARASI BELGELENDİRME DENETİM EĞİTİM MERKEZİ SAN. VE TİC. ŞTİ. LTD.	TÜRKİYE
NB 2528	D KARE GÖZETİM TEST VE BELGELENDİRME TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ	TÜRKİYE
NB 2557	A1 BELGELENDİRME VE MUAYENE HİZMETLERİ LİMİTED ŞİRKETİ	TÜRKİYE

Tablo 18

Ayrıca, bu alanda Avrupa'daki ilgili kuruluşlardan akredite olan onaylanmış kuruluşlar da faaliyet yürütmektedir. Örnek; TÜV Avusturya, Tuv Süd, Liftinstituut, Mirtec vb. bulunmaktadır. Belgelendirmede ticari kaygılar öne çıkmış olup “biri vermese diğeri verir” mantığı ile belgelendirme yapılmaktadır.

A Tipi Muayene Kuruluşları

TÜRKAK tarafından akreditasyon süreçlerinden geçirilerek onaylanmış A Tipi Muayene Kuruluşları TÜRKAK web sayfasında ilan edilmektedir. Şu an itibari ile 29 adet A tipi Muayene Kuruluşumuz bulunmaktadır. Bu kuruluşların tamamı belediyeler ile protokol yapamamışlardır. Belediye ile o belediye sınırları içerisindeki asansörlerin yıllık muayenesine ait anlaşmalarda, anlaşma şartlarını tüm kuruluşlar sağlasa da konu devlet ihale kanununa tabii olmadığından yapılacak sözleşmede ikili ilişki ve keyfiyet söz konusudur. Asansör konusunda faaliyet gösterebilecek akredite olmuş A Tipi Muayene Kuruluşları listesi aşağıda belirtilmektedir.

Dosya No	A TİPİ MUAYENE KURULUŞLARI
AB-003-M	BUREAU VERITAS GÖZETİM HİZMETLERİ LTD. ŞTİ. Bureau Veritas
AB-006-M	TMMOB MAKİNE MÜHENDİSLERİ ODASI - İSTANBUL
AB-013-M	KIWA MEYER BELGELENDİRME HİZMETLERİ A. Ş. Kiwa Meyer
AB-016-M	INCOLAB Uluslararası Gözetme Servisleri A. Ş
AB-022-M	S&Q MART Kalite Güvenlik Sanayi Ve Ticaret A. Ş.
AB-067-M	ALBERK QA Uluslararası Teknik Kontrol Ve Belgelendirme A. Ş.
AB-071-M	TEKNİK MUAYENE Ekspertizlik Kalite Ve İş Güvenliği Hizmetleri Ticaret Ltd. Şti.
AB-075-M	INSPECCO Belgelendirme Ve Gözetim Hizmetleri Ltd. Şti.
AB-076-M	KALİTEST Belgelendirme Ve Eğitim Hizmetleri Ltd. Şti.
AB-077-M	UNIVERSAL Sertifikasyon Ve Gözetim Hizmetleri Ticaret Limited Şirketi
AB-078-M	UDEM Uluslararası Belgelendirme Denetim Eğitim Ltd. Şti.
AB-079-M	BELGETÜRK Uluslararası Gözetim Ve Belgelendirme Hizmetleri Ltd. Şti.
AB-080-M	SZUTEST Teknik Kontrol Ve Belgelendirme Hizmetleri Tic. Ltd. Şti.
AB-118-M	KALİTE BELGELENDİRME MERKEZİ Teknik Kontrol Ve Eğitim Hizmetleri Ltd. Şti.
AB-125-M	GCNTR Uluslararası Belgelendirme, Gözetim, Eğitim Ve Dış Tic. Ltd. Şti
AB-130-M	TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI Asansör Kontrol Merkezi - İZMİR
AB-131-M	ASANSÖR KONTROL MUAYENE BELGELENDİRME Eğitim Ve Gözetim Taahhüt Tic. Ltd. Şti.
AB-133-M	LIFTINSTITUUT Güvenlik Denetim Ltd. Şti.
AB-134-M	TÜRK STANDARTLARI ENSTİTÜSÜ Muayene Gözetim Merkezi Başkanlığı
AB-138-M	ARTIBEL Kalite Sistem Belgelendirme Ve Eğitim İç Ve Dış Tic. Ltd. Şti.
AB-145-M	KONTEST MÜHENDİSLİK MAKİNE İNŞAAT GIDA HAY. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
AB-147-M	A'ND Uluslararası Denetim Ve Gözetim Hizmetleri Tic. Ltd. Şti.

AB-148-M	FQC ULUSLARARASI BELGELENDİRME EĞİTİM Hizmetleri A. Ş
AB-159-M	ESKON Enerji Verimliliği Danışmanlığı, Periyodik Kontrol Ve Mühendislik Hizmetleri San. Ve Tic. Ltd. Şti.
AB-160-M	BUĞLEM Asansör Muayene Belgelendirme Eğitim Ve Gözetim Ticaret Limited Şirketi
AB-170-M	TCS Uluslararası Belgelendirme Hizmetleri San. Ve Tic. Ltd. Şti
AB-175-M	ROYALCERT Belgelendirme Ve Gözetim Hizmetleri A. Ş.
AB-211-M	D KARE Gözetim, Test Ve Belgelendirme Tic. Ltd. Şti
AB-219-M	A1 BELGELENDİRME VE MUAYENE HİZMETLERİ LTD. ŞTİ.

Tablo 19

Asansörlerin yıllık muayeneleri yukarıda tanımlanan firmalar tarafından yapılmaktadır. Zaman zaman yetkinliği yetersiz ve çelişkilerle dolu muayeneler yapıldığı gözlemlenmektedir. Ayrıca, muayenelerde çoğu zaman meslektaşlarımızın bulunmaması/çalıştırılmaması/götürülmemesi gibi nedenlerle meslek alanımıza giren konularında yetkin olmayan kişiler tarafından test ve muayene yapılmadan kontrol listeleri onaylamakta olup yapılan muayenelerin mutlaka Elektrik/Elektronik ve Makine Mühendisi ile birlikte yapılması gerektiği savunulmaktadır.

Piyasa Denetim ve Gözetimi

Asansörlerin, Piyasa Gözetimi ve Denetimi Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı sorumluluğundadır. Bu sorumluluk; 02.10.2012 tarihli ve 28429 sayılı Resmî Gazete’ de yayımlanan Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Piyasa Gözetimi ve Denetimi Yönetmeliğinin ile tanımlanmış ve 2014 yılında da değişiklik yapılmıştır. Teknik düzenleme hükümleri saklı kalmak kaydıyla, Bakanlığın sorumluluğuna giren piyasa gözetimi ve denetimi re’sen veya şikâyet üzerine, Bakanlık Denetçileri ve İl Müdürlükleri aracılığıyla yürütür, piyasa gözetimi ve denetimi sonucunda gerekli önlemleri alır ve cezai müeyyideleri uygular. Üreticinin muhatap alındığı bu denetimler ürünlerin üretildiği, depolandığı, satıldığı, üretim ve hizmet aracı olarak kullanıldığı yerlerde yapılabilir.

Genel Müdürlükler piyasa gözetimi ve denetiminde gerekli görülen durumlarda, test ve muayene laboratuvarları dâhil olmak üzere Bakanlığın imkânlarından veya gözetim ve denetime konu ürüne ilişkin uygunluk değerlendirmesi işlemlerinde yer almayan ancak bu konuda yeterliliği olan test, muayene ve/veya belgelendirme kuruluşlarının imkânlarından yararlanabilir. Ancak test ve kontrol sonucuna göre karar verme yetkisi ilgili Genel Müdürlüğe veya İl Müdürlüğü’ne aittir.

2009 - 2014 yılları arasındaki şikâyet üzerine piyasa gözetim ve denetim sonucu denetim verileri Tablo 20’de gösterilmiştir. 2009-2014 yılları arasında

yılda 30.000 – 50.000 adet asansörün piyasaya arz edildiği bir süreçte yılda %1-2 oranında asansörün denetimi şikâyet üzerine yapılmaktadır. Bu denetim sayıları temel güvenlik ve sağlık kriterlerinin sağlanması için yeterli ve etkin değildir. Yapılan yetersiz denetimler sonucu **ortaya çıkan tablo, alana sunulan asansörlerin güvenliğini artırmak olarak tanımlanan düzenlemelerin ana işlevinin yerine getirilmediğinin göstergesidir.** Yapılan denetimlerde kontrol edilen asansörlerin üçte biri güvenlik açısından sakıncalı bulunmuştur.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Piyasa Denetim ve Gözetim Sonuçları							
Dönem	Uygunsuz	Uygun	Diğer x	Toplam	Uygunsuzluk Oranı	Teste Giden	İdari Para Cezası
2009	137	480	-	617	22,20%	0	280.938
2010	261	541	19	821	31,79%	0	363.647
2011	666	956	-	1622	41,06%	0	372.623
2012	294	706		1000	29,40%	33	180.343,00 TL
2013	411	819	37	1.230	33,41%	130	1.130.254,00 TL
2014 (1-2-3. ay)	159	262	11	432	36,81%	27	237.672,00 TL

Tablo 20

*Denetim süreci tamamlanmamış olan ürünler ile şikâyet, kaza, gümrük vb. bildirimlere esas gerçekleştirilen ancak ürüne ilişkin yönetmeliğin kapsam dışı bırakması veya üreticinin adresini terk etmesi gibi nedenlerle sonuçlandırılmayan denetimlerdir.

Belediyeler, Protokoller ve Sonuçları

18.11.2008 tarihinde yayınlanan Asansör Bakım İşletme Yönetmeliği'nin 10. maddesinde “TS EN 17020 Standardı kapsamında asansör konusunda akredite olmuş A Tipi Muayene Kuruluşları tarafından yapılacaktır” diye tanımlanmıştır. 05.11.2011 tarihinde Asansör Bakım İşletme Yönetmeliği'nde değişiklik yapılmasına dair yönetmelik yayınlanmıştır. Bu yönetmelikte;

- Belediyelerin protokol kriterleri
- Denetim koşulları
- Kuruluşların yeterlilikleri tanımlanmıştır.

Yukarıdaki yönetmelikler çerçevesinde 01.01.2012 tarihinden itibaren A Tipi Muayene Kuruluşları Belediyeler ile protokol yapmaya başlamış ve

uygulamada yıllık kontrol muayenelerinde farklılıklar çıkması sonucu Bakanlık, 14.08.2012 tarihinde Asansör Yıllık Kontrol Faaliyetlerinde Görev Alacak A Tipi Muayene Kuruluşlarınca Uyulacak Usul ve Esaslara Dair Tebliğ (SGM: 2012/15) yayınlayarak bugün de uygulanmakta olan ortak kontrol listeleri kullanılmaktadır.

Asansörlerin yıllık muayenesinin yapılmasında 29 adet A Tipi Muayene Kuruluşu olmasına rağmen şu an iki büyük oyuncu TSE ve Makine Mühendisleri Odası'dır. Alanın ortak görüşü bu iki kuruluşun siyasi olarak belediyeleri etkilediği ve gelir vergisi yükümlülükleri, alt yapı, şubelerinin bulunması gibi avantajlarla haksız rekabete girdiği yönündedir. Elimizde her iki kuruluşun muayene faaliyetleri ile ilgili verileri bulunmaktadır. Bunlar;

Makine Mühendisleri Odası' nın verisi;

2012-2013 yılları ve 2014 yılının 9. ayına kadar protokol yapılan belediyeler ve muayene yapılan asansör sayısı ve durumu:

Kontrol Yılı	Protokol İmzalanan Belediye Sayısı	Toplam Kontrol Edilen Asansör Sayısı	Kırmızı Etiket	Sarı Etiket	Yeşil Etiket
2012	215	44.333	34.476	3.777	6.080
2013	236	59.706	37.795	3.116	18.795
2014 (9. aya kadar)	190	35.575	24.326	1.989	9.260

Tablo 21

MMO'nun asansör periyodik muayenelerinin tamamında Makine Mühendisleri görev almakta, bu faaliyetler için muayene personeli sayısı 188 kişi, Onaycı Muayene Personeli sayısı 50 kişi olarak organize olunmuştur.

TSE nin verisi;

2012-2013 yılları ve 2014 yılının 9. ayına kadar protokol yapılan belediyeler ve muayene yapılan asansör sayısı ve durumu:

Kontrol Yılı	Protokol İmzalanan Belediye Sayısı	Toplam Kontrol Edilen Asansör Sayısı	Kırmızı Etiket	Sarı Etiket	Yeşil Etiket
2012	123	23.778	16.645	3.250	3.883
2013	-----	51.736	42.941	2.069	6.726
2014 (9. aya kadar)	-----	31.654	23.139	1.409	7.106

Tablo 22

Türkiye geneli

Kontrol Yılı	Protokol İmzalanan Belediye Sayısı	Toplam Kontrol Edilen Asansör Sayısı	Kırmızı Etiket	Sarı Etiket	Yeşil Etiket
2012	-----	101.254	75.190	12.062	14.002
2012 Yüzdesi	-----		% 74	% 12	% 14
2013	-----	152.278	96.542	11.407	44.329
2013 Yüzdesi	-----		% 64	% 7	% 29

Tablo 23

Asansör ve Standartlar

Standart hazırlama konusunda 1960 yılında Türk Standartları Enstitüsü (TSE) kurulmuştur. Standart hazırlamadaki amaç, tüketicilerin can ve mal güvenliğinin korunmasını sağlamak, diğer yandan da tüketicilere fiyat ve kalite yönünden karşılaştırma yapma imkânı vermek, böylece tüketicilerin bilinçlenmesine katkı sağlamak idi.

TSE, 1964 yılında uygulamaya koyduğu belgelendirme ve TSE marka sistemiyle de tüketicilere standartlara uygun, kaliteli ve güvenilir ürünler sunulmasının teminatı haline gelmiş idi.

59 yıllık süre içerisinde TSE değişime uğramış, standart hazırlama işini başlangıçta yavaşlatmış, sonrasında sadece Avrupa ve ISO standartlarını tercüme eder hale gelmiş, daha sonrasında ise bunu da bırakarak ürün, sistem, hizmet, muayene ve personel belgelendirmeleri gibi ticari faaliyetlere girmiştir.

Türk Standartları Enstitüsü asli görevine dönmeli, asansör ve yürüyen merdiven sektörünün ihtiyacına yönelik standartları oluşturmalı ve Avrupa'da yayınlanan yeni standartları da en kısa süre içerisinde Türkçe tercümesi ile birlikte ülkemizde de yayımlamalıdır. Buna en basit örnek; "TS EN 81-2+A3 Asansörler- Yapım ve montaj için güvenlik kuralları- Bölüm 2: Hidrolik asansörler" konulu standart geçiş süresi verilmesine ve 01.01.2012 tarihinde yürürlüğe girmiş olmasına rağmen Türkçe tercüme edilerek yayınlamamıştır. TS EN 81-1/2 + A3 Standartlarının yerine geçecek olan TS EN 81-20:2014 Avrupa'da yayımlanmış olup TSE Türkçe tercümesinin yayımlanmamıştır.

Asansör Teknik Komitesi

Asansör Teknik Komitesi Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından Asansör Teknik Komitesinin Oluşumu ve Görevlerine Dair Tebliğ (SGM / 2004- 6) ile kurulmuştur. Daha sonra kapsamlı bir şekilde 01.09.2009

tarihinde Asansör Teknik Komitesinin Oluşumu ve Görevlerine Dair Tebliğ (SGM: 2009/13) ile değiştirilmiştir. Amaç; asansör sektöründe yürütülecek olan faaliyetleri düzenleyen mevzuatın uygulanmasını teknik komite kararları ile güçlendirmektir.

Asansör teknik komitesi aşağıdaki üyelerden oluşmaktadır.

- Sanayi ve Ticaret Bakanlığını temsilen iki üye,
- Bayındırlık ve İskan Bakanlığını temsilen bir üye,
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını temsilen bir üye,
- Dış Ticaret Müsteşarlığını temsilen bir üye,
- Türk Standardları Enstitüsünü temsilen bir üye,
- Toplu Konut İdaresi Başkanlığını temsilen bir üyesi,
- Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığını temsilen bir üye,
- TMMOB Makine Mühendisleri Odasını temsilen bir üye,
- TMMOB Elektrik Mühendisleri Odasını temsilen bir üye,
- TMMOB Mimarlar Odasını temsilen bir üye,
- Türkiye Belediyeler Birliğini temsilen üç üye,
- TOBB Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin Asansör Meslek Komitelerini temsilen iki üye,
- Asansör Sanayici Derneklerini temsilen müştereken görevlendirecekleri dört üye,
- Orta Anadolu Makine ve Aksamları İhracatçıları Birliği'ni temsilen bir üye,
- Makina İmalatçıları Birliği'ni temsilen bir üye.

Teknik Komitenin görevleri;

- a) Mevzuat kapsamında yer alan asansör ve ekipmanlarını imal, ithal ve/veya ihraç edenlerin sektörün uyum süreci ile ilgili mevcut durumunu tespit etmek,
- b) Teknik mevzuat uyum sürecinde ve sonrasında ilgili yönetmelikler kapsamında yer alan sektörlerden bilgi akışını sağlamak,

- c) Asansör sanayine hizmet verecek, ülkemizde yerleşik “Uygunluk Değerlendirme Kuruluşu”, “Onaylanmış Kuruluş”, “Muayene Kuruluşu” ve “Laboratuvar” ihtiyacını tespit etmek,
- d) Avrupa Komisyonu ve diğer ilgili uluslararası kuruluşlar tarafından düzenlenecek toplantılara katılım sağlamak için ilgili kurum ve kuruluşlardan temsilci belirlemek,
- e) Gelişmelere bağlı olarak ilgili Avrupa Birliği mevzuatında oluşacak değişiklikleri takip ederek, yapılacak uyum çalışmalarında taslak yönetmelikler hakkında görüş ve önerilerde bulunmak,
- f) Gerekli hallerde, teknik düzeydeki çalışmaları gerçekleştirmek üzere çalışma gruplarının kurulmasına karar vermek ve çalışma gruplarının çalışma usul ve esaslarını belirlemek,
- g) Asansör ile ilgili her türlü konuyu incelemek ve karşılaşılan sorunları tespit etmek, çözüm konusunda önerilerde bulunmak olarak belirlenmiştir.

Toplantılar, komite tarafından teklif edilen ve komite başkanı tarafından onaylanan periyodik bir takvim uyarınca gerçekleştirilir. Yukarıdan da görüleceği üzere Odamızın ASTEK'te temsilcisi yer almaktadır. Fakat ASTEK'teki kurul toplantılarının gündemi Odanın ilgili organlarına yeterince taşınmamakta, tartışılmasının sağlamamaktadır.

Asansör Meslek Alanına Yönelik Düzenlemeler

Asansör alanında bulunan firmaları faaliyet gösterdiği alanlara göre üç ana başlıkta sınıflandırabiliriz. Bunlar;

- a) Asansör parça ve aksam üreticileri veya ithalatçıları veya market satıcıları
- b) Asansör tesis eden (montajcı) firmalar,
- c) Bakım ve onarım yapan (bakımcı) firmalar,

Asansör firmaları; parça ve aksam imalatının bir uzmanlık alanı olarak üretimde, mühendislik ve müteahhitlik işlerini ve tasarımı kapsayan montaj hizmetinde ve işletmeye sunulan asansörlerin onarım ve periyodik bakım hizmetleri sürecindeki işleyişi ve asansörler ile ilgili yasal mevzuatın hazırlanması ve yürütülmesi Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından gerçekleştirilmektedir. Şu anda yürürlükte olan ‘Asansör Yönetmeliği’ ve ‘Asansör Bakım ve İşletme Yönetmeliği’; asansörlerin tasarımından işletme ve

bakımına kadar tüm süreçlerini belirleyen kurallarını kapsamaktadır. Ayrıca bu sektörde bulunan firmaların, bina sorumlularının, belediyelerin ve kullanıcıların uyması gereken kurallar belirlenmiştir. Asansör işi ile uğraşan Elektrik ve/veya Elektronik ve Makine Mühendislerine ilişkin düzenlemeler ise Elektrik Mühendisleri Odası ve Makine Mühendisleri Odası tarafından yapılmaktadır.

No	Uygulama Başlığı	Tarih	Resmi Gazete Başlığı	Yürürlük
1	Asansör yönetmeliği	12.05.1989	20163	Yürürlükte değil
2	3030 Sayılı Kanun kapsamı dışında kalan Belediyeler Tıp İmar Yönetmeliği			Yürürlükte
3	GATS (The General Agreement on Trade in Services) Hizmet Ticareti Genel Anlaşması	TBMM onay tar. 25.02.1995		Yürürlükte
4	Türkiye ile Avrupa Birliği (AB) arasında Gümrük Birliğini kuran 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı	06.04.1995		01.01.1996 ' dan itibaren yürürlükte
5	95/16/ EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi	29.06.1995		Yürürlükte
6	Asansör Yönetmeliği	20.12.1995	22499	Yürürlükte değil
7	EMO Asansörlere Ait Mühendislik Hizmetleri Uygulama Esasları Yönetmeliği	01.01.1998		Yürürlükte
8	Ürünlerle İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun	29.06.2001	4703 Sayılı Kanun	Yürürlükte
9	Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik	17.01.2002	24643	Yürürlükte
10	Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları ile Onaylanmış Kuruluşlara Dair Yönetmelik	17.01.2002	24643	Yürürlükte
11	"CE" Uygunluk İşaretinin Ürüne İliştirilmesine ve Kullanılmasına Dair Yönetmelik	17.01.2002	24643	Yürürlükte
12	Makine Emniyeti Yönetmeliği (98/37/AT)	15.02.2003	25021	Yürürlükte değil
13	Asansör Yönetmeliği	15.02.2003	25021	Yürürlükte değil
14	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Tarafından Gerçekleştirilecek Piyasa Gözetimi ve Denetimine İlişkin usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik	09.05.2003	25103	Yürürlükte
15	Asansör Teknik Komitesinin Oluşumu ve Görevlerine Dair Tebliğ No: SGM/ 2004-6	13.07.2004	25521	Yürürlükte
16	Asansör Yönetmeliğinde (95/16/AT) Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	12.01.2005	25698	Yürürlükte değil
17	Asansör Yönetmeliği (95/16/AT)	31.01.2007	26440	Yürürlükte
18	Asansör İşletme ve Bakım yönetmeliği	18.11.2008	27058	Yürürlükte
19	Asansör Teknik Komitesinin Oluşumu ve Görevlerine Dair Tebliğ	01.09.2009	27336	Yürürlükte
20	Asansör Bakım ve İşletme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	05.11.2011	28106	Yürürlükte
21	İş sağlığı ve güvenliği kanunu	30.06.2012	28339	Yürürlükte
22	Asansör Yıllık Kontrol Faaliyetlerinde Görev Alacak A Tipi Muayene Kuruluşlarınca Uyulacak Usul ve Esaslara Dair Tebliğ	14.08.2012	SGM: 2012/15	Yürürlükte
23	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca Onaylanmış Kuruluşların Görevlendirilmesi, İzlenmesi ve Denetlenmesinde Esas Alınacak Temel Kriterlere Dair Tebliğ	03.08.2013	SGM: 2013/12	Yürürlükte

24	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Piyasa Gözetimi ve Denetimi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	25.02.2014	28924	Yürürlükte
25	2014/33/EU Asansör Direktifi	26.02.2014		2016 Yürürlüğe girecek

Tablo 24

2010 yılında EMO Ankara Şubesi'nin A Tipi Muayene Kuruluşu konusundaki görüşü ve ilgili otoritenin bu süreci kötü yönettiği noktasındaki görüşümüzün zaman içerisindeki haklılığımızı göstermiştir. O zamanki görüşümüzün bugün de geçerli olmasından ötürü hatırlamak isteriz. Görüşümüz şöyle idi;

“...Son yıllarda Asansör Mevzuatındaki değişimin gerekçesini Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın yetkilisi şöyle açıklıyor:

“Türkiye imzaladığı Ortaklık Konseyi Kararı gereği, **‘Ticaretin Önündeki Teknik Engellerin’** kaldırılması konusundaki Topluluk Belgelerini iç hukuk sisteminin bünyesine dâhil edeceği garantisini Avrupa Birliği'ne vermiştir. Bu garantinin sonuçlarından biri olarak 15.02.2003 tarihli ve 25021 sayılı Resmi Gazetede **95/16/AT Asansör Yönetmeliği** yayımlanmıştır. Gümrük Birliği anlaşmasıyla verilen garantiden dolayı, bu yönetmeliğin revize edilmesine karar verilmiştir. Bu hedef doğrultusunda, 95/16/AT yönetmeliği revize edilmiş, 31.01.2007 tarihli 26040 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak 95/16/EC Lift Directive ile birebir uyumlu hale getirilmiştir. Ayrıca asansörlerin hizmete alındıktan sonra işletilmesi, bakımı ve yıllık kontrolleri ile ilgili hususların belirlenmesi, asansörün işletme hayatı boyunca kontrol altında tutulabilmesi amacıyla, 18.11.2008 tarihli ve 27058 sayılı Resmi Gazete’ de **‘Asansör Bakım ve İşletme Yönetmeliği’** Sanayi Bakanlığı'nca yayımlanmıştır.”(Asansör Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 2010 İ. Menderes Büyüklü, STB,

http://www.mmo.org.tr/resimler/dosya_ekler/06eefc80e6106ce_ek.pdf)

95/16/AT Asansör Yönetmeliği 31.01.2007 tarihli ve 26420 sayılı Resmi Gazete) **üçüncü maddesi** “Bu Yönetmelik;

a)29.6.2001 tarihli ve 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanuna dayanılarak,

b)Avrupa Birliği'nin 95/16/EC sayılı direktifine paralel olarak hazırlanmıştır.”
diyerek bu çalışmaların yasal dayanağını aıkılıyor.

Yani surecin direkt AB, Gmrk Birliği ve GATS uygulamalarının bir parçası olduğu birinci ağızdan itiraf ediliyor. **Bu kadar net ifade edilmesine rağmen bu değişikliklerin hl AB, Gmrk Birliği ve GATS uygulamalarının bir yansıması olmadığı, “iyi niyetli bir alan düzenlenmesi” olduğu ve “sektörün sorunlarını çözeceği” beklentisi ile davranmak anlaşılmaz bir durum olarak karşımıza çıkıyor.**

AB, Gmrk Birliği ve GATS uygulamalarının ne amaçlarla ülkelerin mevzuatlarını değiştirdiğini, yani alanı çok uluslu şirketlerin sömürmesi için hazır hale getirdiğini daha önce de somut itiraflarıyla beraber biliyoruz. Bu düzenlemeler sadece ekonomik sömürü zeminini hazırlamakla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda kontrol ve denetimi de sağlayan düzenlemeler aracılığı ile ülke sanayisinin gelişimini engelleyen ve teknolojik ilerlemeyi sömüren düzenlemeleri de içermektedir. Her lke için ayrı ayrı biçilen roller ve bu rollere uygun düzenlemeler hayata geçirilerek sömürü düzeni işletiliyor.

Bu değişiklikler/düzenlemeler temel iki konu üzerinden alana uygulanıyor:

- 1) Alanın kontrol ve denetimi, kamu denetiminden çıkarılıyor,
- 2) Alanın retim ve montaj alanındaki mühendislik birikimi yok edilip sadece bakım aşamalarına indirgenen teknik süreçler oluşturulmaya çalışılıyor.

Alanın kontrol ve denetimi; daha önce belirttiğimiz kamusal anlayışın terk edilmesi uygulamalarından yola çıkarak kontrol ve denetimin hizmet sektörü içerisinde özel ve sözde tarafsız kuruluşlar, akredite olmuş onaylanmış kuruluşlar, muayene kuruluşları, A Tipi Muayene Kuruluşu üzerinden ilgili AB komisyonuna bırakılıyor. İlgili mevzuatlar AB ile uyumlu hale getiriliyor. Gmrk Birliği anlaşması ile ihracat ve ithalatta da kararlarına bağlı olduğumuz dış karar vericiler asansör meslek alanının ülke içindeki üretim, montaj ve bakım süreçlerinin de kendi isteklerine “uyumlaştırılması” için çaba harcıyorlar.

rneklersek; çok uluslu bir firma sektördeki çeşitli konularda yılda en az 250 tane patent alıyorlar. Bahsi geçen kuruluşlar aynı zamanda standartların oluşturulmasında birebir aktif görev üstleniyorlar ve ürünlerle ilgili patentleri

alıyorlar, inovasyonu yapıyorlar sonra da standartları da zorunlu hale getiriyorlar ve kendi ürünlerine uygun standart yazıyorlar. Bu da yerli üretici firmaları zor duruma sokuyor.

Odalarımızı da direkt ilgilendiren ikinci durumda ise alan mühendisiz ve tasarımızsız tariflenerek paket üretim söylemi ile teknolojinin ve mühendislik icrasının önüne geçilmeye çalışılıyor. Yıllardır tüm sanayimize yönelik uygulanan “üretme! Montaj yap, sat”, “Ar-Ge, Ür-Ge çalışmaları yapma, yaparsan da benle ortak ol veya temsilcim ol” dayatmaları aksam üretimi konusunda dünyada önde olan sektöre, ilerisi için teknik ve teknolojik açıdan bağımlı ve montajcı/bakımcı bir rol öngörüyor.

Yukarıda açıkladığımız ithalat ve ihracat rakamları bu söylemlerimizin ne kadar gerçekçi olduğunu gösteriyor.

Yapılan değişiklikleri içeren aşağıdaki tablo bunu özetliyor.

	Asansör Yönetmeliği (1995)	Asansör Yönetmeliği (95/16/AT) (2003)	Asansör Yönetmeliği (95/16/AT) (2007) Asansör Bakım İşletme Yönetmeliği (2008)
PROJE	Elektrik-Elektronik ve Makina Mühendisleri tarafından müştereken çizilir.	Elektrik-Elektronik ve Makina Mühendisleri tarafından müştereken çizilir.	Herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.
MÜHENDİS ZORUNLULUĞU	Asansör tesisini yapan asansör firmaları kendi bünyelerinde çalışan Elektrik-Elektronik ve Makina mühendisi bulunduracaklardır.	Herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.	Herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.
İŞLETME RUHSATI	İlgili Belediye'den işletme ruhsatı alınır. Gerekli kontroller ve testler yapılır.	İlgili Belediye'den alınır. Ancak CE işareti taşıyan asansörlere ilgili kurumlar tarafından test yapılmaz.	Asansör monte eden asansörün AT uygunluk Beyanı ile birlikte ilgili Belediye'ye başvurarak asansörün tescilini (kayıt altına alma işlemini) yaptırır.

ASANSÖR AKSAMI ÜRETİCİLERİ	Asansör aksami imalatı yapan firmalar kendi bünyelerinde daimi Elektrik ve/veya Makine Mühendisi bulundurlar.	Herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.	Herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.
YILLIK KONTROL	İlgili Belediye tarafından yapılır. Ancak kadrosunda yeterli teknik personel olmayan Belediyeler dışardan Elektrik ve/veya Makina Mühendislerine yaptırır.	İlgili Belediye tarafından yapılır. Ancak kadrosunda yeterli teknik personel olmayan Belediyeler dışardan Elektrik ve/veya Makine Mühendislerine yaptırır.	Aynı hükümler geçerli ancak 2012 yılında bu kontroller A Tipi muayene kuruluşları tarafından gerçekleştirilecektir.

Tablo 25

Tablodan da özet olarak görülebileceği gibi bir mühendislik alanının üretim aşamasına ilişkin düzenlemelerde **mühendis ve dolayısı ile mühendislik yok edilmeye çalışılıyor**. Tasarım yani proje tarifi yapılmamış ve kontroller de muayene kuruluşlarına devredilmiştir.

En son yapılan değişiklik ile asansör yönetmeliğinde mühendislik ile ilgili tüm maddeler çıkartılmış, daha sonra çıkarılan işletme ve bakım yönetmeliğinde sadece yetkili mühendis tanımı yapılmıştır. Yetkili mühendis asansörlerin yıllık periyodik kontrollerinde görev alacak şekilde tarihlenmiştir. Ancak 2012 sonrası bu durum da ortadan kaldırılmış, söz konusu denetimler 2012 yılından itibaren onaylanmış A Tipi Muayene Kuruluşları'na devredilmiştir. Yani alanın bir mühendislik alanı olup olmadığı tartışılır hale gelmiştir. Firmaların isteği doğrultusunda amaç da budur. Yıllardır dillendirilen, lobi çalışmaları yapılan konu hayata geçirilmeye çalışılmaktadır. 2012 yılından sonra asansör monte eden firmaların çoğunluğu tasarımı dışarıdan satın alarak sistem belgelendirilmesinde Modül B+E sistemine geçerek meslek alanının mühendisiz kalmasına neden olunmuştur.

5 Ağustos 1985 (R.G. No:18833) tarihli Bayındırlık Bakanlığı Mühendislik Mimarlık Teknik Şartnamesi'nin 18. maddesi bu alanı bir mühendislik alanı olarak tanımlamasına, 3030 sayılı Belediyeler Tip İmar Yönetmeliği bina

ruhsat projelerinde asansör projelerinin mühendislerce hazırlanması koşulu içermesine rağmen mevcut yönetmelik aracılığı ile üretim ve montaj kısmında tamamen, bakım kısmında da belli bir süre sonra alan mühendisiz tariflenmeye çalışılmıştır. Nitekim birçok firma yeni düzenlemeler sonrasında, belgelendirme aşamalarında mühendis zorunluluğu aranmadan belgelendirilmiştir.

Durum yukarda özetlediğimiz gibidir. Ancak buradan yola çıkarak “bakın yeni düzenlemelerle alanı mühendisiz tarif ediyorlar, bu alandan bizi çıkarıyorlar. İşte bu yüzden, bu alanı terk etmemek için onaylanmış kuruluş veya A Tipi Muayene Kuruluşu olalım” gerekçesi sunmak ise bu alanı mühendisiz tarif etmeye çalışmak kadar komiktir.

A Tipi Muayene Kuruluşu olmak daha sonra ayrıntılı göreceğimiz gibi halen devam etmekte olan yıllık periyodik kontroller konusunda yaptığımız çalışmaların devamlılığını sağlar. Alanda çalışan firmalarda mühendis bulundurmaya yönelik bir yaptırım veya yetki/konum sağlamaz.

Onaylanmış kuruluş olmak ise yine detaylarını aşağıda tartışacağımız gibi alanı sadece belgelendirme, kontrol ve denetleme konusunda sizi yetkili kılarken bu belgelendirmede de ilgili standartlardan kaynaklı mühendis arama koşulunu getirmez. Nitekim onaylanmış kuruluş olan TMMOB Makina Mühendisleri Odası mühendis bulundurmayan şirketlere de bu belgeleri vermiştir. Dolayısı ile onaylanmış kuruluş olmak veya A Tipi Muayene Kuruluşu olmak bu alanlarda mühendis ve mühendislik icrası yaratmak anlamına gelmez.

3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık hakkındaki kanun, TMMOB kanunu ve ilgili TMMOB yönetmelikleri, asansör imar kanunu ve mühendislik mimarlık teknik şartnamesi Odalara bu alanda bulunma olanağını yasal anlamda zaten sağlıyorken “alanı terk etmemek için” söylemi gerçek dışı ve acıdır. Aslında söylenmek istenen periyodik kontrollerin terk edilmemesidir.

Aslında buradan da anlaşılabilceği gibi temel sorun alanı mühendislik alanı olarak görüp görmediğimizdir. Yasal anlamda hiçbir atıf olmasa dahi bu alan bir mühendislik alanıdır. Aksini inkâr bilime, mühendislik bilimine kılıç çekmek olur. Bu durum bize TMMOB ve EMO yasa ve tüzüklerinden, meslek ahlâkı ve etiğimizden kaynaklı sorumluluk verir, görev ve yetki sağlar, alana

ilişkin görüş ve önerilerimizin hayata geçirilmesi noktasında güç verir. Ama bu kadar açık olan yetki ve görev kaynağı neden görülmez? Yukarıda TMMOB'nin değişimi sürecinde alıntı yaptığımız Atilla Göktürk bunu çok acı bir şekilde tespit etmiştir. Odalar ekonomik ve sonrası yaşanan politik, kültürel değişimlerden etkilenmiş, üye tabanından kopmuş, Oda gelirlerini artırmak için hizmet üretmeye başlamış ve bu ekonomik değişim kendini kültürel anlamda da göstermiştir. Bir yönetmelikte üyelerine yönelik yapılan değişiklikleri dahi göremeyecek kadar sosyal körlüğe neden olmuştur.

“Adamcağızın birisi epey içmiş ve bir direğe sarılmış, yerde bir şeyler arıyor. Soruyorlar, 'ne arıyorsun?' 'Anahtarımı kaybettim, onu arıyorum' diyor. 'Nerede kaybettin?' diye soruyorlar, 'meyhanenin olduğu sokakta, oralarda bir yerde' diyor. 'Peki, burada ne arıyorsun?' 'Işık burada' diyor”. Meslek alanına yönelik düzenlemelerde yapılan hataların direkt etkilediği üyeden ve dolayısıyla alandan uzaklaşmak, kendini var eden tabandan kopmak anlamına gelecektir. Bu da Odaların kendi varlık sebebini inkâr anlamına gelecektir.

A Tipi Muayene Kuruluşu olma sürecine dair düzenlemenin mühendislik alanına yönelik olumlu bir düzenlemeden veya yukarıda bahsettiğimiz sorunların çözümünden öte, sorunları daha da artıracak bir düzenleme olduğu ortadadır. Çünkü **Oda üyesi ve firması A Tipi Muayene Kuruluşu olanlarla, Oda aynı asansörlerin periyodik kontrol işi için rakip durumuna gelecektir.** Ayrıntılı olarak daha sonra işleyeceğimiz bu durum yaşanan sorunları çözmekten öte artırır.

Alanın kontrol ve denetim sürecine ilişkin yapılan değişiklikleri, ilgili kanun ve yönetmelik maddeleri üzerinden inceleyelim.

• **Asansörler Direktifi ve Sonrası Sürece İlişkin Tanımlar**

“Belirli seviyelerde hizmet veren, sabit ve yataya 15 dereceden fazla bir açı oluşturan raylar boyunca hareket eden bir kabine sahip olup;

- 1) İnsanların,
- 2) İnsan ve yüklerin,

- 3) Kabine ulaşilabiliyorsa, yani bir kişi kabine zorlanmadan girebiliyorsa ve kabinin içinde

bulunan veya kabin içindeki kişinin erişim mesafesinde yer alan kumandalarla teçhiz edilmiş ise, sadece yüklerin taşınmasına yönelik bir tertibatı” asansör olarak tanımlayarak 25 Haziran 1995 tarihinde yayımlanan 95/16/EC Nolu Avrupa Birliği Yeni Yaklaşım direktifiyle, Avrupa Birliği'ndeki mevcut asansörlerin “iyileştirilmesi ve güvenlik seviyelerinin yükseltilmesi” amaçlanmıştır. Ülkemizin de imzaladığı Gümrük Birliği Anlaşması gereği uygulamak zorunda olduğu bu direktif maddeleri gereği AB'de üretilen bütün asansörler bu direktife uygun olarak tasarlanmalı, üretilmeli ve kontrol edilmelidir. Asansörler Direktifi 95/16/EC'ye göre oluşturulan yeni sürece ilişkin tanımlar “rnlerin piyasaya arzı, uygunluk değerlendirmesi, piyasa gözetimi ve denetimi ile bunlarla ilgili olarak yapılacak bildirimlere ilişkin usul ve esasları belirlemek” amacıyla çıkarılan **ÜRÜNLERE İLİŞKİN TEKNİK MEVZUATIN HAZIRLANMASI VE UYGULANMASINA DAİR KANUN**'un (11 Temmuz 2001 Resmi Gazete Kanun No. 4703 Kabul Tarihi: 29.6.2001) Tanımlar başlıklı maddesi ile açıklanmaktadır. Buna göre;

Tanımlar

“MADDE 3. – Bu Kanunda geçen;

a) Müsteşarlık: Dış Ticaret Müsteşarlığını,

b) Komisyon: Avrupa Birliği Komisyonunu,

c) rn: Piyasaya arz edilmesi hedeflenen tüm ürünleri,

d) Son rn: İlgili teknik düzenlemeye uygunluğu gösteren aynı belgeler kapsamındaki ürünlerden piyasaya en son arz edileni,

e) Güvenli rn: Kullanım süresi içinde, normal kullanım koşullarında risk taşımayan veya kabul edilebilir ölçülerde risk taşıyan ve temel gerekler bakımından azam ölçüde koruma sağlayan ürünü

f) Temel gerekler: Ürünün; insan sağlığı, can ve mal güvenliği, hayvan ve bitki yaşam ve sağlığı, evre ve tüketicinin korunması açısından sahip olması gereken asgarî güvenlik koşullarını,

g) Üretici: Bir ürünü üreten, imal eden, ıslah eden veya ürüne adını, ticarî markasını veya ayırt edici işaretini koymak suretiyle kendini üretici olarak tanıtan gerçek veya tüzel kişiyi; üreticinin Türkiye dışında olması halinde, üretici tarafından yetkilendirilen temsilciyi ve/veya ithalatçiyi; ayrıca, ürünün tedarik zincirinde yer alan ve faaliyetleri ürünün güvenliğine ilişkin özelliklerini etkileyen gerçek veya tüzel kişiyi,

h) Dağıtıcı: Ürünün tedarik zincirinde yer alan ve faaliyetleri ürünün güvenliğine ilişkin özelliklerini etkilemeyen gerçek veya tüzel kişiyi,

ı) Standart: Üzerinde mutabakat sağlanmış olan, kabul edilmiş bir kuruluş tarafından onaylanan, mevcut şartlar altında en uygun seviyede bir düzen kurulmasını amaçlayan, ortak ve tekrar eden kullanımlar için ürünün özellikleri, işleme ve üretim yöntemleri, bunlarla ilgili terminoloji, sembol, ambalajlama, işaretleme, etiketleme ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri hususlarından biri veya birkaçını belirten ve uyulması ihtiyarî olan düzenlemeyi,

j) Teknik düzenleme: Bir ürünün, ilgili idarî hükümler de dâhil olmak üzere, özellikleri, işleme ve üretim yöntemleri, bunlarla ilgili terminoloji, sembol, ambalajlama, işaretleme, etiketleme ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri hususlarından biri veya birkaçını belirten ve uyulması zorunlu olan her türlü düzenlemeyi,

k) Piyasaya arz: Ürünün, tedarik veya kullanım amacıyla bedelli veya bedelsiz olarak piyasada yer alması için yapılan faaliyeti,

l) Yetkili kuruluş: Ürünlere ilişkin mevzuat hazırlamaya ve yürütmeye yasal olarak yetkili bulunan ve bu Kanun hükümlerini kendi görev alanına giren ürünler itibarıyla uygulayacak olan kamu kurum veya kuruluşunu,

m) Uygunluk değerlendirmesi: Ürünün, ilgili teknik düzenlemeye uygunluğunun test edilmesi, muayene edilmesi ve/veya belgelendirilmesine ilişkin her türlü faaliyeti,

n) Uygunluk değerlendirme kuruluşu: Ürünün, ilgili teknik düzenlemeye uygunluğunun test edilmesi, muayene edilmesi ve/veya belgelendirilmesine ilişkin faaliyette bulunan özel veya kamu kuruluşunu,

o) Onaylanmış kuruluş: Test, muayene ve/veya belgelendirme kuruluşları arasından, bir veya birden fazla teknik düzenleme çerçevesinde uygunluk değerlendirme faaliyetinde bulunmak üzere, yetkili kuruluş tarafından belirlenerek, bu Kanunda ve ilgili teknik düzenlemede belirtilen esaslar çerçevesinde yetkilendirilen özel veya kamu kuruluşunu,

p) Uygunluk işareti: Bir ürünün, ilgili teknik düzenlemede yer alan gereklere uygun olduğunu ve ilgili tüm uygunluk değerlendirmesi işlemlerine tâbi tutulduğunu gösteren işareti,

r) Modül: İlgili mevzuat gereğince ürünün taşıdığı risklere göre hangi uygunluk değerlendirmesi işlemlerine tâbi tutulacağını gösteren yollardan her birini,

s) Piyasa gözetimi ve denetimi: Yetkili kuruluşlar tarafından, ürünün piyasaya arzı veya dağıtım aşamasında veya ürün piyasada iken ilgili teknik düzenlemeye uygun olarak üretilip üretilmediğinin güvenli olup olmadığının denetlenmesi veya denetlettirilmesini,

t) İyi uygulama kodu: İlgili sektördeki mevcut teknoloji düzeyi ve bilimsel kriterler çerçevesinde sağlık ve güvenliğe ilişkin uygulama esaslarını, ifade eder.

Tanımlarda bahsi geçen yetkili kuruluşun (raporun hazırlandığı 2010 yılındaki adıyla) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı olduğu Asansör Yönetmeliği'nin **Piyasa Gözetimi ve Denetimi** başlıklı 11. maddesinde “Bu Yönetmelik kapsamına giren asansörler ve güvenlik aksamalarının piyasa gözetimi ve denetimi, 13.11.2001 tarihli ve 2001/3529 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik ile 9.5.2003 tarihli ve 25103 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Tarafından Gerçekleştirilecek Piyasa Gözetimi ve Denetimine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre Bakanlık tarafından yapılır.” denilerek belirtilmektedir.

Yetkili kuruluş yani Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na sürece ilişkin mevzuat hazırlama yetkisi yine aynı kanunun “Ürünlere ilişkin teknik düzenlemeler” başlıklı 4. maddesinde yer alan “Ürünlere ilişkin teknik düzenlemeler yetkili kuruluşlar tarafından hazırlanacağını” ifadesi ile veriliyor. Yine kanunun

“Piyasa gözetimi ve denetimi” başlıklı 10. maddesi ile çıkarılan mevzuatın uygulama ve denetleme yetkisi ve görevi, “Piyasa gözetimi ve denetimi, ilgili teknik düzenlemelerde ve/veya bu Kanun ve bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmeliklerde belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde yapılır. Bunlara ilişkin idarî düzenlemeler yetkili kuruluşlarca hazırlanır. Yetkili kuruluşlar, piyasa gözetimi ve denetiminde, gerekli gördükleri durumlarda, gözetim ve denetime konu ürüne ilişkin uygunluk değerlendirme işlemlerinde yer almayan test, muayene ve/veya belgelendirme kuruluşlarının imkânlarından yararlanabilirler. Ancak piyasa gözetimi ve denetiminde nihaî karar, yetkili kuruluşlara aittir. Piyasa gözetimi ve denetiminde test, muayene ve/veya belgelendirme kuruluşlarının imkânlarından yararlanılması ve ürünün güvenli olmadığı tespit edilmesi halinde, test ve muayeneye ilişkin giderler üretici tarafından ödenir.

Piyasa gözetimi ve denetimini gerçekleştirecek yetkili kuruluşların isimleri Müsteşarlık aracılığıyla Komisyona bildirilir.” denilerek AB komisyonu gözetiminde ilgili bakanlığı sorumlu tutuyor. Yani belirleyici olarak her ne kadar Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın ismi geçse de onay yetkisi ve koşulları, irade belirleme yetkisi Dış Ticaret Müsteşarlığı üzerinden AB komisyonunda bulunmaktadır. Kanun ile Gümrük Birliği ve sonrasında imzalanan GATS antlaşması gerekleri yasal mevzuat halini alıyor. “Davul” bakanlığın elinde, “tokmak” AB komisyonunda; istediği oyun havasını çalıyor.

Piyasa gözetimi ve denetimi esas olarak, ürüne ilişkin teknik mevzuatı hazırlamaya ve yürütmeye yasal olarak yetkili bulunan kamu kuruluşlarının ürünün piyasaya arzı veya dağıtım aşamasında veya ürün piyasada iken ilgili teknik düzenlemeye uygun olarak üretilip üretilmediğini, güvenli olup olmadığını denetlemesi veya denettirilmesi faaliyetini içermektedir.

“Avrupa Birliği'nde piyasa gözetiminin amacı, piyasaya arz edilen ürünlerin ilgili bulunduğu Yeni Yaklaşım Direktifleri veya diğer tüm 'Tek Pazar' mevzuatına uygun olarak üretilip üretilmediğini tespit etmek ve böylece anılan mevzuat hükümleri” aracılığı ile pazar egemenliğini elinde bulundurmaktır. Piyasa gözetimi yükümlülüğü, üye ülkelere mevzuata uygun olmayan ürünlerin 29 serbest dolaşımını engelleme hakkını vermektedir. Sosyal devlet

anlayışında ülke ve toplum çıkarları ve tarafsızlığın garantisini açısından piyasa gözetimini ve denetimi gerçekleştirmek kamu kuruluşlarının sorumluluğudur. Aksi durum tarafsızlığı ortadan kaldıracak denetim ve kontrolün çıkarlara göre yönlendirilmesine neden olacaktır.

Yine aynı kanuna dayanarak “ürünlerin piyasaya arzı veya dağıtım aşamasında veya ürünler piyasada iken ilgili teknik düzenlemeye uygun ve güvenli olup olmadığının gözetimi ve denetimine, bunun sonucunda alınacak önlemlere ve piyasa gözetimi ve denetimi konularında yetkili kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması ve tavsiye niteliğinde kararlar alınması amacıyla bir kurul teşkil edilmesine ve bunun görevlerine ilişkin usul ve esasları belirlemek” amacıyla çıkarılan **ÜRÜNLERİN PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİNE DAİR YÖNETMELİK** (Bakanlar Kurulu Kararı 2001/3529, 17 Ocak 2002 Tarihli Resmi Gazete Sayı: 24643) “**Teknik düzenlemelerin hazırlanmasına ilişkin esaslar**” başlıklı 5. maddesi alanının teknik anlamda koşullarını belirleme yetkisini “Ürünlere ilişkin teknik düzenlemeler yetkili kuruluşlar tarafından hazırlanır. Teknik düzenlemelerde uyumlaştırılmış ulusal standartlara atıfta bulunulması halinde, ilgili uyumlaştırılmış ulusal standartların hazırlanması veya hazırlattırılması, tadil veya revize edilmesi, re'sen veya yetkili kuruluşların talebi üzerine, Türk Standartları Enstitüsü tarafından gerçekleştirilir. Teknik düzenlemelerde atıfta bulunulan uyumlaştırılmış ulusal standartlar ve ilgili uyumlaştırılmış Avrupa standartlarının isimleri, numaraları ile bunlara ilişkin değişiklikler, bu standartların ilgili olduğu teknik düzenleme belirtmek suretiyle, yetkili kuruluşlarca, Resmî Gazete' de yayımlanır.” diyerek alana ilişkin standart hazırlama yetkisini de bakanlık ve Türk Standartları Enstitüsü'ne veriyor. Diğer bazı AB ülkelerinin ortak standartlar dışında kendi yerel koşullarına uygun başka standartları da bulunurken bizim ülkemizde birebir çeviri dışında doğal olarak herhangi bir teknik veya idari yerel standart oluşturulmuyor/oluşturulmuyor. Alanın teknik anlamda da belirleyicisi ve hâkimi kaçınılmaz bir biçimde AB ve diğer ülkelerin inisiyatifine terk ediliyor” olarak 2010 yılında tarihe not düşmüştük.

• Piyasa Gözetimi ve Denetimi

Asansörlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimi Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı sorumluluğundadır. Bu sorumluluk; 02.10.2012 tarihli ve 28429 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Piyasa Gözetimi ve Denetimi Yönetmeliği ile tanımlanmış ve 2014 yılında da değişiklik yapılmıştır. Teknik düzenleme hükümleri saklı kalmak kaydıyla, Bakanlığın sorumluluğuna giren piyasa gözetimi ve denetimi re’sen veya şikâyet üzerine, Bakanlık Denetçileri ve İl Müdürlükleri aracılığıyla yürütür, piyasa gözetimi ve denetimi sonucunda gerekli önlemleri alır ve cezai müeyyideleri uygular. Üreticinin muhatap alındığı bu denetimler ürünlerin üretildiği, depolandığı, satıldığı, üretim ve hizmet aracı olarak kullanıldığı yerlerde yapılabilir.

Bakanlık Denetçileri ve diğer kamu kuruluşlarının yaptıkları denetimler sonucunda ortaya çıkan ürüne ilişkin mevzuata uygunsuzluklar; bir kazanın nedenleri araştırılırken ortaya çıkan bilgiler; tüketici, kullanıcı, rakip üreticiler, dağıtıcılar, uygunluk değerlendirme kuruluşları ve onaylanmış kuruluşlar, diğer kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri tarafından ürünün teknik düzenlemeye uygunsuzluğu ve güvensizliği konusunda yapılan ihbarlar, şikâyetler ve bu çerçevede elde edilen bilgiler piyasa gözetimi ve denetimi amacıyla kullanılabilir.

Denetleme görevi, üretici veya dağıtıcıya ait bilgi ve belgelerin ilgili mevzuat çerçevesinde incelenmesi ile malların duysal incelemesinin yapılması, tartma veya ölçme yoluyla muayene edilmesi ve gerektiğinde her türlü test ve muayenenin yapılması veya yaptırılması suretiyle yerine getirilir.

Genel Müdürlükler piyasa gözetimi ve denetiminde gerekli görülen durumlarda, test ve muayene laboratuvarları dâhil olmak üzere Bakanlığın imkânlarından veya gözetim ve denetime konu ürüne ilişkin uygunluk değerlendirmesi işlemlerinde yer almayan ancak bu konuda yeterliliği olan test, muayene ve/veya belgelendirme kuruluşlarının imkânlarından yararlanabilir. Ancak test ve kontrol sonucuna göre karar verme yetkisi ilgili Genel Müdürlüğe veya İl Müdürlüğüne aittir. Bu denetimlerinde temel sağlık ve güvenlik koşullarını sağlamaya dönük yeterli yapılamadığı yukarıdaki verilerden anlaşılmaktadır.

• Uygunluk Değerlendirme İşlemleri, Akreditasyon ve CE Uygunluk İşareti

Uygunluk değerlendirme kuruluşlarının **UYGUNLUK DEĞERLENDİRME KURULUŞLARI İLE ONAYLANMIŞ KURULUŞLARA DAİR YÖNETMELİK** ile görev ve sorumlulukları tariflenmiştir.

Buna göre; “Teknik düzenleme kapsamında bulunan ve piyasaya arz edilmesi hedeflenen ürünlerin ilgili teknik düzenlemeye uygunluğunun test edilmesi, muayene edilmesi ve/veya belgelendirilmesi amacıyla faaliyette bulunacak uygunluk değerlendirme kuruluşları ve onaylanmış kuruluşların çalışma usul ve esaslarını, taşıması gereken asgari kriterleri ve faaliyetleriyle ilgili olarak uygulanacak müeyyideleri kapsayacak görev ve sorumlulukları vardır.”

Deney ve Kalibrasyon Laboratuvarları, Muayene Kuruluşları, Sistem Belgelendirme Kuruluşları, Ürün/Hizmet Belgelendirme Kuruluşları, Personel Belgelendirme Kuruluşları birer uygunluk değerlendirme kuruluşlarıdır. Türk Akreditasyon Kurumu veya Avrupa Akreditasyon Birliği ve bu birliğin karşılıklı tanıma anlaşması yaptığı diğer bölgesel akreditasyon kuruluşlarına üye kuruluşlarca akredite edilmiş olan uygunluk değerlendirme kuruluşu ve onaylanmış kuruluşlar, **UYGUNLUK DEĞERLENDİRME KURULUŞLARI İLE ONAYLANMIŞ KURULUŞLARA DAİR YÖNETMELİ** ğin **Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları ile Onaylanmış Kuruluşlara İlişkin Esaslar** başlıklı maddesine uygun olduğu kabul edilir. Yani Uygunluk Değerlendirme Kuruluşu ve Onaylanmış Kuruluş olmak için akredite olmak gerekir.

• Akreditasyon

Bir ürünün yada hizmetin, piyasanın talep ettiği şartlara, standartlara, yönetmeliklere uygunluğunu göstermek üzere o ürün veya hizmet için yapılan deney, analiz, muayene ve belgelendirme işlemlerini yapan kuruluşların (Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları) resmi bir otorite tarafından (örn: TÜRKAK-UKAS) uluslararası kriterlere göre denetlenerek teknik ve idari yeterliliklerinin onaylanması ve belli aralıklarla denetlenmesi işlemi olarak tanımlanan akreditasyon, gerçekte emperyalistleri tüm dünyayı kontrol altında tutmak, denetleme mekanizmalarının hızlı karar verebilmelerini sağlamak, üretim süreçlerine tam hâkim olmak amacıyla tüm şirketleri, kurumları, kuruluşları, devlet mekanizmalarını kendi kurallarına göre şekillendirmek için kullandığı bir araçtır. Temel amacı; Gümrük Birliği antlaşması ile sınırların kaldırıldığı, GATS ile hizmetlerin sınırsız dolaştığı, uluslararası ticaretin önündeki ülkelerin yerel teknik sınırlarını yani teknik engelleri kaldırmak olan bu şekil, şablon, kılavuzlar, standartlar, normlar, direktifler şeklinde hazırlanıp kurum, kuruluş ve şirketlere akreditasyon süreci ile uygulanıyor. Bu amaçlarını da ürün çeşitliliği ve işlevselliğinin aşırı artışına istinaden kalite, teknik emniyet, dayanıklılık, kullanım gayesine uygunluk yönlerinden ürünlerden beklentilerin yerine getirilmesine dair güvence arayışlarına cevap verme “insancılığının” arkasına gizliyor. Ürün ve üretime yönelik; belgelendirme, muayene, test ve analiz hizmetleri "uygunluk değerlendirmesi" kavramı altında disipline ediyor ve 1930' lu yıllardan bu

yana akreditasyon işlemini emperyalist şirketlerin dünyayı kendi ölçütlerine göre teknik yapılandırma çalışmasının uygulama aracı olarak kullanıyor.

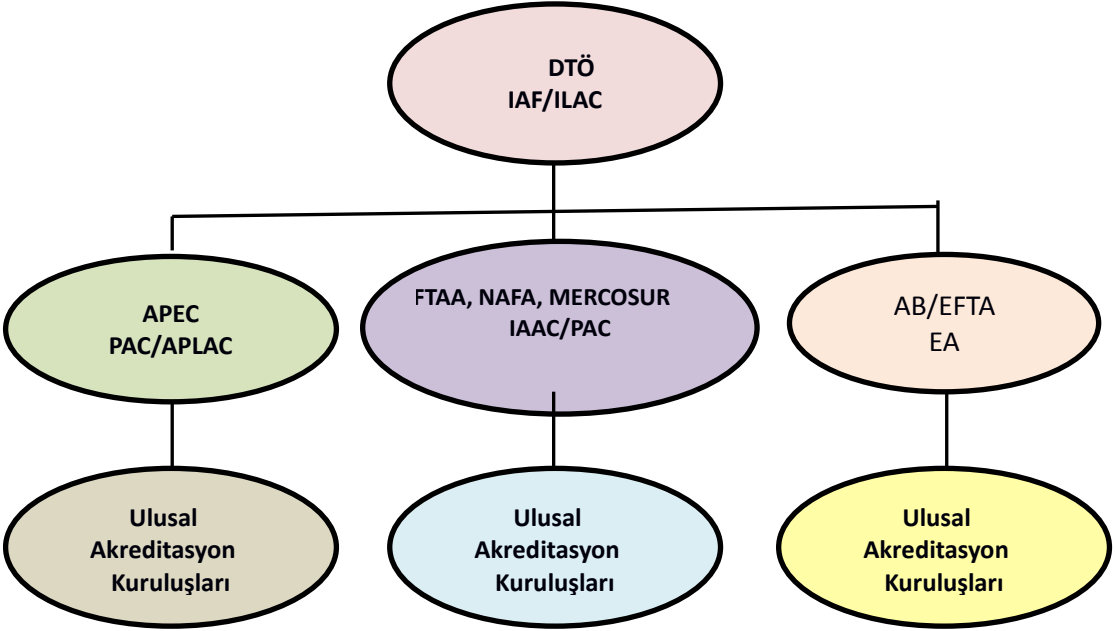
Bu çalışmaların bir diğer gerekçelendirmesi gümrüklerde ve diğer ithalat aşamalarında ürünlerin tek tek veya kontrol ve denetiminin zorluğunu ortadan kaldırarak ticaretin önündeki engeli kaldırmak amacı ile yapılan düzenlemeler ancak çok uluslu şirketlerin önündeki engelleri kaldırırken daha küçük şirketler için engeller daha üretimin başlamasından önce "akreditasyon belgeleri" aracılığıyla devam ediyor.

Yerel bazda her ülkenin kendine ait olan, kendi ülke koşullarına uygun standartları bu amaçla tüm dünyada tek tipleştirilmeye çalışılıyor. Uluslararası Standardizasyon Örgütü (ISO); Elektrik ve Elektronik Mühendisliği standartları dışında, her tür standardizasyon alanını kapsamaktadır.

Elektrik ve Elektronik Mühendisliği standartları ise Uluslararası Elektroteknik Komisyonu (IEC)'nin sorumluluğundadır. ISO ve IEC; uluslararası düzeyde bu amaç için çalışıyorlar. Bu iki birliğin dışında Avrupa Birliği'nin uygunluk değerlendirmesi standartlarının gelişiminden sorumlu olan standardizasyon kuruluşları CEN ve CENELEC gibi kuruluşlardır. Bu kuruluşların standartları EN 45000 serisini teşkil etmekte olup, uygunluk değerlendirmesi kriterlerinin uyumlaştırılması amacıyla hazırlanmıştır. Buradaki amaç; her tür donanıma sahip bu tip bir kurumun, pazarda yer alan her ülkede kabul edilebilir olmasını kolaylaştırmaya çalışmak ve böylece bu ülkeler arasındaki ticareti artırmaktır. Prensipten olarak; ithalatçı ülkenin getirdiği mal, ithal edildiği ülkede uygunluk değerlendirmesinden geçmişse, yeniden değerlendirilme talebinde bulunulmasının engellenmesidir. Üretimi yapan şirketin beyanı doğrultusunda kendi ülkesinde yaptığı kontrollerin kabul edilip ithal edilen ülkede herhangi bir kontrol ve denetime sunulmadan piyasa sürülmesi amacına yönelik düzenlemeler yapmak amaçtır. Bu amaçla ISO/IEC ve CEN/CENELEC geliştirdikleri standartların belli alanlar için aynı olmayabileceği olasılığını fark etmişler ve uyumlaşmaya gitmek üzere Viyana Antlaşması'nı imzalamışlardır. Bu antlaşmayla var olan kılavuz ve standartların tamamen uyumlaştırılması kararına varılmıştır.

Özellikle; GATS antlaşmasının imzalandığı 1995 yılından sonra, uygunluk değerlendirmesi hizmeti veren kuruluşların sahip olması gereken nitelikleri ihtiva eden EN 45000 ve ISO/IEC 17000 serisi standartların hazırlanması ve uygulamaya geçilmesi, ulusal akreditasyon sistemlerinin karşılıklı tanınma anlaşmalarına taraf olacak şekilde yeterli hale gelmesi için gerekli zeminin güçlenmesini sağlamış ve buna ilave olarak Dünya Ticaret Örgütü'nün, "Ticarette Teknik Engeller" konusunda yaptığı düzenlemeler de malların küresel ölçekte serbest dolaşımını sağlamak için "tek noktada uygunluk değerlendirmesi" hedefini yakın hale getirmiştir.

Dünya Ticaret Örgütü ile Akreditasyon Birliklerinin İlişkileri

Bu çalışmaların ana amacı “DTÖ/TBT anlaşmasının ve bölgesel diğer ticaret antlaşmalarının en önemli kurallarından biri de; şartlara uygun bir ürünün, serbestçe sınır dışına çıkmasına ve pazara sunulmasına izin verilmesidir. Bu şartlar; sınırdaki ürün muayenelerini ve zararlı ürünlerin piyasaya arzını önlemek için verimli ve fonksiyonel bir pazar denetimini gerektirir.

Pazar denetimi; serbest pazarın düzgün işleyişine yardımcı olmalı ve tüketici güveninin sürekli korunmasını sağlamalıdır. Aynı zamanda; pazarda bulunan ürünler, sürekli takip edilmeli ve gerekli düzenlemeleri yerine getirmedikleri takdirde uyarılma” larını sağlamaktır. Pazar koşullarını güçleri ile orantılı olarak belirleme yetkisini elinde bulunduran emperyalist şirketlerin pazar koşullarını tüm dünyaya kabul ettirmesidir.

Bugün geline nokta; ulusal standartların, uyulması zorunlu dokümanlar olarak kullanılması anlayışı terk edilmiştir. Emperyalistlerin güdümündeki ulusal/uluslararası standartlar esas alınarak gerçekleştirilen ürün ve sistem belgelendirme türünden uygunluk değerlendirmesi çalışmaları yaygın uygulama halinde karşımıza çıkmaktadır. Bu tür uluslararası uygunluk değerlendirmesi faaliyetlerinde bulunan kuruluşların verdikleri belgelerin ve kalite markalarının değeri, marka veya belgeyi veren kuruluşların akredite olmaları halinde yükseltilmektedir. Bu durum tabii olarak; akredite edilmiş

uygunluk değerlendirmesi hizmetlerinin emperyalist şirketler için bir güven ortamı oluşturmasını ve son tahlilde, emperyalist şirketlerin korunduğu bir piyasanın ortaya çıkmasını sağlamaktadır.

Akreditasyon Alanları: Deney Laboratuvarları, Kalibrasyon Laboratuvarları, Sistem Belgelendirme Kuruluşları, Muayene Kuruluşları, rn Belgelendirme Kuruluşları, Personel Belgelendirme Kuruluşları'dır. Laboratuvarların, muayene kuruluşlarının, belgelendirme kuruluşlarının, ulusal ve uluslararası kabul görmüş teknik kriterlere göre değerlendirilmesi, yeterliliğinin onaylanması ve düzenli aralıklarla denetlenmesi belirli standartlara göre gerçekleştirilir.

Laboratuvar Akreditasyonu: Her türlü kalibrasyon, analiz ve test laboratuvarlarının akreditasyonu (TS EN ISO/IEC 17025) ve (TS EN ISO 15189)

rn/Hizmet Akreditasyonu: rn ve hizmet belgelendirmesi yapan kuruluşların akreditasyonu (TS EN ISO/EC 17065:2012)

Sistem Akreditasyonu: Her türlü sistem belgelendirme kuruluşlarının akreditasyonu

(TS EN ISO/IEC 17021/2011)

Personel Akreditasyonu: Her türlü personel belgelendirme kuruluşlarının akreditasyonu (TS EN ISO/IEC 17020/2012)

Muayene Kuruluşları Akreditasyonu: Bir rn veya hizmete ilişkin analiz ve deney sonuçlarını yorumlayarak belgelendiren kuruluşların akreditasyonu (TS EN ISO/IEC 17024/2012) standartlarına göre düzenlenir.

Belirtilen standartlara göre akredite olmuş uygunluk değerlendirme kuruluşu uygunluk değerlendirmesini asansörün piyasaya arzından önce Asansör Yönetmeliği'nin **Uygunluk Değerlendirme İşlemleri** başlıklı **7. Maddesi** alt bentlerinde belirtilen işlemlerden birine göre uygunluk değerlendirme işlemlerini gerçekleştirilmesi gerekir. (ek 7. Madde). Aslında bu süreç, ilgili yönetmelik **“CE' Uygunluk İşaretinin rne İliştirilmesine ve Kullanılmasına Dair Yönetmelik”**ine göre asansörlerin modül belirleme ve CE etiketi iliştirme sürecidir.

• CE Uygulaması

“Dünya üzerinde var olan ekonomik merkezler, teknolojik gelişmişliklerini kullanarak belirli pazar yapıları oluşturmuşlardı. Gün geçtikçe bu merkezlerin teknolojik üstünlüklerine ucuz işgücü ve maliyetlerle direnen yeni merkezler oluşmaya başladı. Çin, Hindistan ve Güneydoğu Asya lkelerindeki düşük maliyet ve büyük nüfus olgusunu ileri teknoloji ve kalitenin karşısında bir

silah olarak kullanmaya başladılar. Üstelik ürettikleri malların standart veya üretim şartlarını da ekonomik merkezlerin şartlarına uydurdular.”

“Ekonomik gelirlerini bu tür daha geride kalmış ekonomilerle yaptıkları ticarete bağlamış olan ekonomik merkezler için ticarete yeni birlikler kurmak ve zorlandıkları rekabeti hafifletmek bir zorunluluk olmaya başlamıştır. Ticaretin gittikçe uluslararası bir hüviyet kazanması, rekabet şartlarının ağırlaşması ve sadece tüketici konumundaki eski pazarların şimdi birer rakip olarak ortaya çıkmaya başlaması, gelecekte dünya ticaretinin en ciddi sorunu olacaktır. Değişmeye başlayan dengeler dokuzlar olarak bilinen dünyanın gelişmiş ekonomilerini çareler aramaya itmiştir. Avrupa Birliği üretim yöntemi olarak bilinen temel güvenlik gereksinimlerinin karşılanması (Essential Safety Requirements ESR) yöntemi diğer ileri ülkeler açısından da değerlendirilerek bütün dünya pazarında geçerli olacak bir uygulama yöntemi haline getirilmeye çalışılmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri, Japonya, Avrupa Birliği'nin ortak katılımıyla uluslararası temel emniyet gereksinimleri olarak adlandırılan (Essential Safety Requirements International ESRI) güvenlik kuralları oluşturulmaya çalışılmakta ve dünya üzerinde serbest ticaretin şartları yaratılmaya hazırlanılmaktadır.” (Serdar Tavaslıoğlu, Asansör Uygulamaları, 2. baskı)

“AVRUPA'YA UYGUNLUK MARKASI” olarak tanımlanan ve kullanmakta olduğumuz birçok ürünün üstünde gördüğümüz temel emniyet gereklerinin karşılandığını gösteren CE işareti emperyalistlerin kendi pazarlarını koruma amacı için kullanılmaktadır.

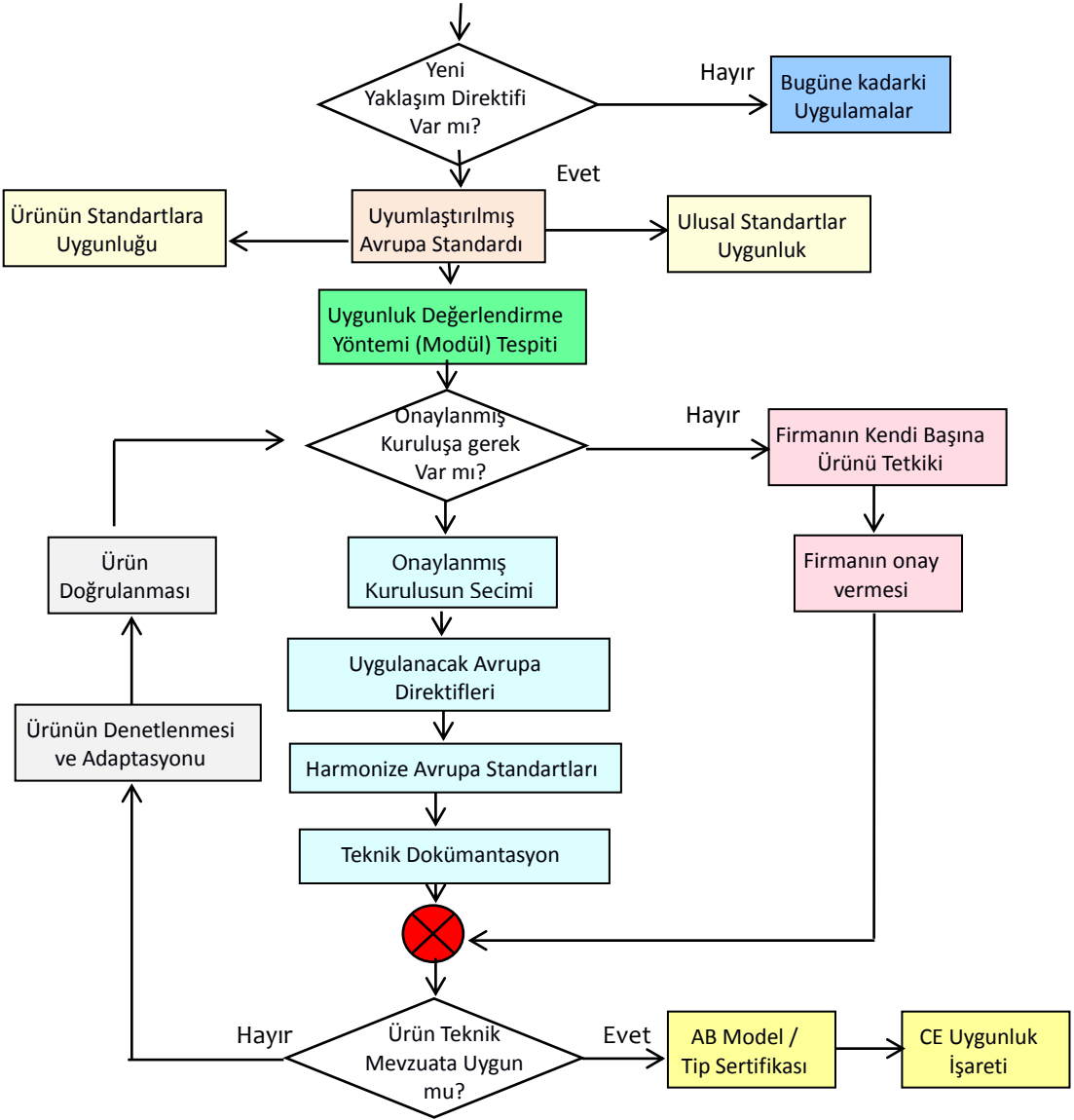
CE işareti, Avrupa Birliği'nin yayınladığı Yeni Yaklaşım Direktifleri kapsamına giren ürünlerin, bu direktiflere uygun olduğunu gösteren bir işarettir. CE işareti ürünlerin amacına uygun kullanılması halinde insan can ve mal güvenliği, bitki ve hayvan varlığı ile çevreye zarar vermeyeceğini, diğer bir ifadeyle ürünün güvenli bir ürün olduğunu gösterir. CE işaretini taşımayan ürünler, AB'de pazarlanamaz ve AB dışında üretilen ve CE işareti taşımayan ürünlerin bu ülkelere girmesi mümkün değildir. İster ithal edilmiş, ister piyasaya arz edildiği ülkede üretilmiş olsun, direktifler kapsamında CE işareti taşıması zorunlu olan ürünlerin tümü AB üyesi ülkelerde piyasaya arz edildiğinde mutlaka bu işareti taşımak zorundadır. Bu nedenle CE işareti, AB dışında kalan ülkelere ihraç edilen ürünler için pasaport görevi görmektedir. Avrupa Birliği, Konsey Direktifleriyle beraber birlik üyesi ülkelerde mal ve hizmetlerin dolaşımını düzenlemiştir. CE işaretinin aynı zamanda bir TEKNİK BARIYER taşıdığına dikkat edilmelidir. Bu teknik bariyer Harmonize EN standartlarıdır. CE işaretinin iliştilmeden önce yapılması gereken uygunluk değerlendirme işlemleri AB Direktiflerinde ikiye ayrılmıştır:

- 1) Bazı ürünler için üretici, kendi imkânlarıyla veya başka bir test kuruluşuna ürününün testini yaptırmak suretiyle, ürünün ilgili direktife uygun olup

olmadığını tespit edebilmektedir. Ürünün uygun olması halinde, üretici bir uygunluk beyanı düzenleyerek ürününe CE işaretini iliştiirmektedir. Bu gruba giren ürünlerin, daha düşük risk taşıdıkları ve/veya taşıdıkları riskin tespitinin daha kolay olduğu, bu nedenle üreticinin kendi beyanının yeterli olduğu kabul edilmektedir.

- 2) Daha yüksek riskli ürünler ve/veya riskin tespit edilebilirliğinin daha zor olduğu ürün gruplarında ise üreticinin mutlaka AB üyesi ülkelerde yerleşik olan fakat diğer ülkelerde de şube veya temsilcilikleri bulunan onaylanmış kuruluşlara (notified body) başvurma zorunluluğu bulunmaktadır. Bu test ve/veya belgelendirme kuruluşlarının yapacağı test sonucunda ürünü ilgili mevzuata uygun olduğunun tespit edilmesi halinde üretici yine bir uygunluk beyanı düzenleyerek ürününe CE işaretini iliştiirmektedir.

Asansör ve emniyet aksamalarında işareti uygulanmasına ait adımlar Şekil 1' de görülmektedir.

Şekil 1. Uygunluk İncelemesi Akış Şeması

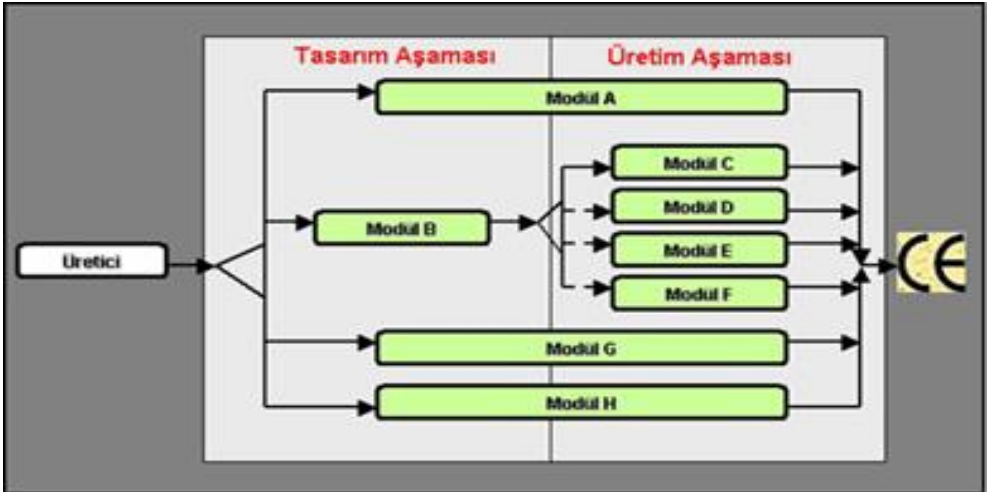
Bu işaret gerçekte bir standarda uygunluk veya kalite işareti değildir. Sadece ürünün bağlı olduğu yönetmelikte belirtilen temel sağlık ve emniyet

gereklere uygunluğu, yani ürünün güvenli olduğu ve ortak pazar içinde serbestçe dolaşabilme izni olduğunu tanımlar.

Birçok ürün için AB Konsey direktifi bulunmaktadır. Eklerde yer alan tabloda, asansörlere ilişkin hazırlanan yol haritasının, asansörlerde yaşanan sürecin benzerinin yaşanacağı ürün guruplarının listesi yer almaktadır.

Ürünlere "CE" uygunluk işaretinin iliştirilmesi için izlenmesi gereken yol "CE" Uygunluk İşaretinin Ürüne İliştirilmesine ve Kullanılmasına Dair Yönetmelik ile belirtilir.

İlgili teknik düzenlemede belirtilmesi halinde A, C ve H Modüllerine yönelik olarak bu Yönetmelikte getirilen şartlara ilave şartlar aranabilir. C Modülü mutlaka B Modülü ile birlikte kullanılır. D, E ve F Modülleri de genel kural olarak B Modülü ile birlikte kullanılır ancak çok basit tasarım ve imalat gerektiren belirli ürünler söz konusu olduğunda bu modüller tek başlarına da kullanılabilirler. A'dan H'ye kadar izlenebilecek sekiz modül yer almaktadır. Modüler sistem; üreticiye hangi yolu izlemesi ve hangi kuruluşların devreye girmesi gerektiği hakkında bilgi vermektedir. Modül A İç Üretim Kontrolü, Modül B Tip İncelemesi, Modül C Tipe Uygunluk, Modül D Üretim Kalite Güvencesi, Modül E Ürün Kalite Güvencesi, Modül F Ürün Doğrulama, Modül G Birim Doğrulama, Modül H Tam Kalite Güvencesi' ni içermektedir. Modüllerin tasarım ve üretim aşamasındaki geçerliliklerini Şekil 2' de gösterilmiştir.

Şekil 2

Modül A: Üretici, ürünün ilgili direktiflere (yönetmeliklere) uygunluğunu beyan eder, tasarım, üretim ve kullanımını açıklayan teknik dokümanları

hazırlar. Onaylanmış kuruluşa ihtiyaç yoktur. Yüksek risk grubuna giren ürünlerde uygulanmaz.

Modül B: Bu modül tek başına kullanılmaz. Onaylanmış kuruluş, ürün örneğini ilgili direktif doğrultusunda test eder. AT Tip İnceleme belgesi onaylanmış kuruluş tarafından düzenlenir. Modül C, D, E veya F ile kullanılır.

Modül C: Bu modül tek başına yeterli değildir, Modül B'den sonraki bir aşamayı temsil eder. Üretici nihai ürünün Modül B ye göre düzenlenen AT Tip İnceleme belgesinde tanımlanan tipe uygunluğunu sağlar. Üretici ürününe CE işareti ilişitirir ve uygunluk beyanında bulunur. Onaylanmış kuruluş işlemi gerektirmez.

Modül D: Bu modül tek başına yeterli değildir, Modül B'den sonraki bir aşamayı temsil eder. Üretim sürecine yönelik bir kalite yönetim sistemi kurulmasını öngörür. Nihai ürün denetimi ve testleri imalatçı tarafından gerçekleştirilir.

Modül E: Bu modül tek başına yeterli değildir, Modül B'den sonraki bir aşamayı temsil eder. Son kontrol ve testleri içeren bir kalite yönetim sistemi kurulmasını öngörür. Nihai ürün denetimi ve testleri imalatçı tarafından gerçekleştirilir.

Modül F: Bu modül tek başına yeterli değildir, Modül B'den sonraki bir aşamayı temsil eder. Onaylanmış kuruluş, ürünün B Modülüne uygun AT Tip İnceleme Belgesindeki tanımlara uygunluğunu kontrol eder.

Modül G: Tasarım ve üretim aşamalarını kapsar. Her bir ürün, uygunluk belgesi düzenleyen bir onaylanmış kuruluş tarafından incelenir.

Risk Değerlendirmesi: H modülünde bahsi geçen tasarım incelemesi konusu bu modülde risk değerlendirmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Asansörü monte eden kuruluş TS EN 81-1 veya TS EN 81-2 standartlarına uygun olmayan durumlarla karşılaşması durumunda, yönetmeliğin temel gereklerini karşılayan eşdeğer çözümler üretmeli ve bu eşdeğer çözümleri de içeren bir teknik dosya düzenlemeli ve asansörün piyasaya arzından önce başvuruda bulunacağı onaylanmış kuruluş tarafından gerek montaj gerekse gerçekleştirilen eşdeğer çözümler değerlendirilerek uygun bulunması halinde sertifika ve muayene raporları düzenlenmelidir.

Modül H: Tasarım ve üretim aşamalarını kapsar. Üretici, sorumlu bir onaylanmış kuruluşun kontrolünde; tasarım, üretim, nihai ürün denetimi ve testi için kalite yönetim sistemi uygular. EN ISO 9001 standardı temellidir.

Tasarım İncelemesi: H modülünde uygulanmakta olan önemli bir konu da uyumlaştırılmış standartlara uygun olmayan asansörlerin 95/16/AT Asansör Yönetmeliği'nin temel güvenlik kurallarına uygunluğunun değerlendirildiği tasarım incelemesi metodudur. Tasarım incelemesinde TS

EN 81-1 ve TS EN 81-2 Standartlarında belirtilen kuralları sağlamayan asansörler için, yönetmelikte belirtilen asgari koşulları sağlayacak eşdeğer çözümler üretilmekte, eşdeğer çözüm kuruluşun H modülünü onaylayan onaylanmış kuruluş tarafından değerlendirildikten sonra uygun olması halinde onaylanarak asansörler piyasaya arz edilmektedir.

• Onaylanmış Kuruluşlar

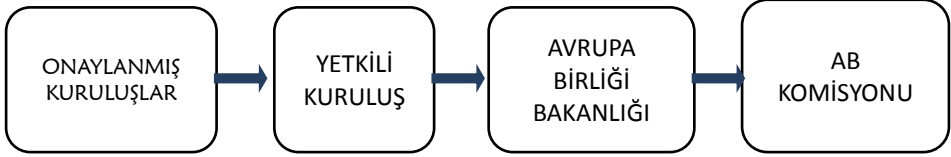
Uygunluk değerlendirme kuruluşları arasından bir veya birden fazla teknik düzenleme çerçevesinde uygunluk değerlendirme faaliyetinde bulunmak üzere, yetkili kuruluş tarafından belirlenerek ilgili teknik düzenlemede belirtilen esaslar çerçevesinde yetkilendirilen özel veya kamu kuruluşlarıdır. Onaylanmış kuruluş, numunenin teknik düzenleme hükümlerine uygun olduğunun tespit edilmesi halinde, başvuru sahibine verilmek üzere AT Tip İnceleme Belgesi düzenler. AT Uygunluk Beyanı; üreticinin piyasaya arz ettiği ürünün ilgili yönetmelik hükümlerine uygunluğunu beyan ettiği belgedir.

“Avrupa Komisyonu sisteminde onaylanmış kuruluşlar bütün üçüncü taraf değerlendirmelerini yaparlar. Bunlar normalde; belgelendirme kuruluşları veya muayene kuruluşlarıdır fakat bazen laboratuvarlar da bu değerlendirmeleri yapabilirler. Üye ülkeler, teknik yönden yeterli buldukları kuruluşları Avrupa Komisyonu'na bildirmeli ve bu kuruluşların uygunluk değerlendirmesi yapabilmelerini sağlamalıdır. Üye bir ülke; bir uygunluk değerlendirmesi kuruluşunu onaylanmış kuruluş şeklinde bildirmek zorunda değildir. Ancak; üye ülkeler böyle bir bildirimde bulunursa, o zaman Avrupa Komisyonu sürekli olarak onaylanmış kuruluşların yasalarda tanımlanan kriterlere uygun olarak çalıştığının kontrol edilmesini talep eder. Buna ek olarak, onaylanmış kuruluşlar faaliyetlerinden, ulusal sektör otoritelerini haberdar ederler.

Onaylanmış kuruluşlar kendi görevlerini AB Yeni Yaklaşım direktifleri kapsamına göre yaparken kamu otoritelerinin kontrolü ve sorumluluğu altındadırlar. Önceden de belirtildiği üzere, uygunluk değerlendirmesi sadece teknik faaliyetler olarak algılanabilir. Akreditasyon belgesiyle veya diğer dokümanlarla EN 45000 serisindeki standartlara uygunluğunu ve ürünle ilgili direktiflerde istenen çalışmalar için yeterince teknik yeterliliğe sahip olduğunu gösterebilen kuruluşlar, her zaman direktiflerdeki şartları yerine getirmiş sayılmalıdır” (TÜRKAK internet sitesi). Ticaretin serbest dolaşımını sağlamak ve ticarete ulusal devlet müdahalelerini en aza indirmek için uyumlaştırılmış hukuki yapıların kurulması, belgelendirme, test, onay ve kontrol faaliyetlerinin ticarete taraflardan bağımsız, tarafsız ve uzman kuruluşlarca yapılması ve faaliyetler arasında bir uyumluluğun sağlanması amacına yöneliktir. Bu oluşturulan kuruluşlar onaylanmış kuruluş olarak adlandırılır.

Onaylanmış kuruluşların alanı yetkilendirildikleri ülke; AB komisyonunca onaylandıkları takdirde bütün Avrupa Ekonomik Topluluğudur. Onaylanmış kuruluşu üretici veya yapımcı kendisi seçer.

Bu konuda bir zorlama veya yönlendirme yapılamaz. Onaylanmış kuruluş olma süreci;

şeklinde. “Asansör Yönetmeliği Uygulamaları İçin Onaylanmış Kuruluş Görevlendirilmesinde Esas Alınan Temel Kriterlere Dair Tebliğ”de belirtilen hükümlere göre gerçekleştirir. İlgili uyumlaştırılmış ulusal standartların düzenlediği temel ölçütlere göre akredite olmuş olan bir onaylanmış kuruluşun tebliğde belirtilen hükümlere uyduğu kabul edilir. Bu hükümler arasında mühendis bulundurma koşulu bulunurken bölüm ve sayıya ilişkin herhangi bir kıstas yoktur. Herhangi bir mühendislik disiplini mezunu ile diğer onaylanmış kuruluş olma asgari gerekleri de yerine getirilerek süreç tamamlanabilir. Sürecin diğer kuruluşları uygunluk değerlendirme kuruluşları ile onaylanmış kuruluşların sorumluluklarını ve görevlerini 6. maddede “Uygunluk değerlendirme kuruluşları ve onaylanmış kuruluşlar, yaptıkları uygunluk değerlendirme faaliyetleri sonucunda vermiş oldukları belgeye temel teşkil eden şartların mevcut olmadığını tespit etmeleri halinde, yerine getirilmemiş olan şartların niteliğine göre bu belgeyi askıya alırlar veya iptal ederler.” “Onaylanmış kuruluşlar, kendilerini görevlendiren yetkili kuruluş ile aynı alanda faaliyet gösteren diğer onaylanmış kuruluşları, askıya alınan veya iptal edilen belgeler ile talep edilmesi halinde, düzenlenen veya reddedilen belgeler konusunda bilgilendirmekle yükümlüdürler. Onaylanmış kuruluşlar, piyasa gözetimi ve denetimi yapan yetkili kuruluşa ve ilgili teknik düzenlemede öngörülmesi halinde Avrupa Birliği üyesi ülkelerin yetkili organlarına, piyasa gözetimi ve denetimi amacıyla gerekli bilgileri sağlamakla da yükümlüdürler. Ayrıca talep edilmesi halinde, ürün veya uygunluk değerlendirme prosedürleri ile ilgili bilgileri, Komisyonun ilgili birimlerine vermekle yükümlüdürler.” tarifler. Bu ifade yine bize ülkemiz asansör sektöründe yer alan uygunluk değerlendirme kuruluşları ve onaylanmış kuruluşların aslında diğer görevlerinin yanında piyasa bilgilerini rapor etmekle de görevlendirilmiş olduklarını gösteriyor.

Onaylanmış kuruluşların kamusal bir fayda için kurulmadıkları veya tasarlanmadıkları, alanı görevleri doğrultusunda büyük şirketlere ve onların isteklerine göre şekillendirmenin bir aracı oldukları açıktır. Bu süreç

mühendislik ile ilgili bir süreçten öte ticari ilişkilerin derecelendirilmesine yönelik kuralların standartlaştırılmasıdır. Zaten uygulamada yaşanan ve mühendislikle ilgili bir denetim sürecini barındırmayan denetimler bunu ispat ediyor. Bir mühendislik denetiminden çok organizasyon ve sorumlu tespit süreci olan mevcut durumun, mühendislik mesleği için gerekli ama yeterli şart olmadığı açıktır. Dolayısı ile onaylanmış kuruluş olmak alanda mühendislik müdahalesi olanağını yaratmaktan öte tümüyle eleştirilen kamusal bir faydanın olmadığı, yeni düzenlemelerin bir parçası olmak demektir.

Ayrıca, alanın mühendissiz bırakılması amacıyla yapılan faaliyetler onaylanmış kuruluşlarda görev alan teknik uzman ve yöneticilerinin niteliklerinin değiştirilmesi ile sürmektedir. 04.11.2014 tarihli 29165 sayılı Resmi Gazetede BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞINCA yayınlanan **ONAYLANMIŞ KURULUŞLARIN GÖREVLENDİRİLMESİ, İZLENMESİ VE DENETLENMESİNDE ESAS ALINACAK TEMEL KRİTERLERE DAİR TEBLİĞ (SGM: 2013/12)'DE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR TEBLİĞ (SGM: 2014/26)** de bu durum apaçık görülmektedir. Yayınlanan tebliğin bir önceki tebliğ ile ilgili bölümün karşılaştırma tablosu aşağıda belirtilmektedir.

Madde	Ağustos 2013 CUMARTES Resmî Gazete Sayı: 28727 Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca Onaylanmış Kuruluşların Görevlendirilmesi, İzlenmesi ve Denetlenmesinde Esas Alınacak Temel Kriterlere Dair Tebliğ (SGM: 2013/12)	4 Kasım 2014 SALI Resmî Gazete Sayı: 29165 Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca Onaylanmış Kuruluşların Görevlendirilmesi, İzlenmesi ve Denetlenmesinde Esas Alınacak Temel Kriterlere Dair Tebliğ (SGM: 2013/12)'DE Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (SGM: 2014/26)
4	-----	d) Teknik düzenleme sorumlusu: İlgili teknik düzenlemesi gereği onaylanmış kuruluş tarafından yürütülecek uygunluk değerlendirme faaliyetleri kapsamında gerçekleştirilecek olan muayene ve denetimleri planlayan, belgelendirme kararı öncesi muayene ve denetim sonuçlarını kontrol eden ve raporlayan personeli,
	-----	e) Teknik uzman: İlgili teknik düzenlemesi gereği onaylanmış kuruluş tarafından yürütülecek uygunluk değerlendirme faaliyetleri kapsamında planlanan muayene ve/veya denetimleri gerçekleştiren ve muayene ve/veya denetim sonuçlarını teknik düzenleme sorumlusuna sunan personeli,
7	(4) Teknik düzenleme sorumlusunun konu ile ilgili olarak makine, elektrik, elektrik-elektronik, endüstri, kimya, metalürji ve malzeme alanlarındaki mühendislik fakültelerinin birinde yükseköğrenimini tamamlamış olması ve bu alanda en az üç yıllık muayene ve denetim tecrübesinin bulunması gerekir.	(4) Teknik düzenleme sorumlusunun üniversitelerin mühendislik fakültelerinin veya teknoloji fakültelerinin birinde yükseköğrenimini tamamlamış olması ve en az iki yıllık sektörel ve en az bir yıllık muayene ve/veya denetim veya en az beş yıllık kamu kurum ve kuruluş tecrübesine haiz olması gerekir.

<p>(5) Teknik uzmanın konu ile ilgili olarak makine, elektrik, elektronik-elektronik, endüstri, kimya, metalürji ve malzeme alanlarındaki mühendislik fakültelerinden birinde ve/veya benzer alanlarda teknik eğitim fakültelerinden birinde yükseköğrenimini tamamlamış olması ve bu alanda en az iki yıllık muayene ve denetim tecrübesinin bulunması gerekir.</p>	<p>(5) Teknik uzmanın üniversitelerin mühendislik fakültelerinden veya teknoloji fakültelerinden ve/veya teknik eğitim fakültelerinden birinde yükseköğrenimini tamamlamış olması ve en az iki yıllık sektörel veya en az iki yıllık muayene ve/veya denetim veya en az üç yıllık kamu kurum ve kuruluş tecrübesine haiz olması gerekir.</p>
---	--

Tablo 26

• A Tipi Muayene Kuruluşları

01.01.2012 tarihinde asansörlerin periyodik kontrolleri konusunda yetkilendirilen A Tipi Muayene Kuruluşları'nın uymak zorunda olduğu standart 'TS EN ISO IEC 17020-ÇEŞİTLİ TİPTEKİ MUAYENE KURULUŞLARININ ÇALIŞTIRILMALARI İÇİN GENEL KRİTERLER' dir. Nisan 2005'te yayımlanmıştır. 05.06.2012 tarihinde ise TS EN ISO/IEC 17020:2012 olarak yeniden yayınlanmıştır.

Standardın maddelerine göz atarsak, giriş kısmında standardın nasıl hazırlandığı ve amaçları sıralanmıştır:

Giriş

"Bu standart, buna uygun olarak muayene yapan kuruluşlara duyulan güveni geliştirmek amacıyla hazırlanmıştır.

Bu standart, ISO 9000 (EN/ISO 9000) serisi standartlar ve ISO/IEC Guide 39 gibi Avrupa ve uluslar arası dokümanlarda yer alan şartlar ve tavsiyeleri dikkate alarak muayene yapan kuruluşlarının deneyimlerinin ışığı altında hazırlanmıştır.

Özel müşterileri, onların bağlı oldukları ana kuruluşlar ve/veya resmî yetkililer adına bu yönetmeliklere, standartlara veya şartnamelere uygunlukları konusunda bu kesimlere bilgi sağlamak amacıyla muayene kuruluşları bu değerlendirmeleri gerçekleştirmiştir. Muayene parametreleri, miktar, kalite, güvenlik, kullanıma uygunluk, işletilmekte olan tesis veya sistemlerin sürekli güvenlik uygunluğu gibi hususları içerebilir. Verdikleri hizmetlerin müşterileri ve denetim yapan yetkililer tarafından kabul edilmesi için bu kuruluşların uymalarının gerektiği genel kriterlerin bir Avrupa standardı içinde uyumlaştırılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Bu nedenle bu standart, görevleri malzemelerin, ürünlerin, tesislerin, süreçlerin, iş prosedürlerinin veya hizmetlerin incelenmesini ve şartlara uygunlukların tayinini ve daha sonra da bu faaliyetlerin sonuçlarının müşterilere ve gerekli olduğunda denetim yapan yetkililere rapor edilmesini içeren kuruluşların fonksiyonlarını kapsamaktadır.”

Standart sadece asansör alanını değil muayene ile ilgili birçok alanı kapsamaktadır. Kapsam 1.3 maddesinde ise herhangi bir alanda kullanıldığında o alanla ilgili yorum yapılması gerektiği anlaşılmaktadır.

1. Kapsam

“1.1- Bu standart, sektör ayırımı yapmaksızın muayene işleri yapan tarafsız kuruluşların yeterlilikleri için genel kriterlerin belirlenmesini kapsar. Ayrıca, standart bağımsızlık kriterlerini de belirlemektedir.

1.2- Bu standart muayene yapan kuruluşlar ve onları akredite eden kuruluşlar ile muayene kuruluşlarının yeterliliğinin tanınması ile ilgili diğer organlar tarafından kullanılmak amacıyla hazırlanmıştır

1.3- Belirli bir sektöre veya hizmet içi muayeneye uygulandığında, bu kriterlerin yorumlanmaları gerekebilir.”

Tanımlar kısmında muayene kuruluşu, muayeneyi yapan kuruluş olarak tanımlanmış ve bu kuruluşun bir organizasyon veya organizasyonun bir bölümü olabileceği belirtilmiştir.

Muayene kuruluşu veya onun bir bölümü olduğu organizasyon, bir tüzel kişilik olmalıdır.

Muayene kuruluşunun bağımsızlığı aşağıdaki şekilde tariflenmiştir.

4. Bağımsızlık, Tarafsızlık ve Dürüstlük

“4.1 Genel: Muayene kuruluşunun personeli, kararlarını etkileyebilecek ticarî, malî ve diğer baskılardan arınmış olmalıdır.

Muayene prosedürleri, muayene kuruluşu dışındaki kişiler veya organizasyonlar tarafından muayene sonuçlarına müdahale edilemeyecek şekilde yürütülmelidir.

4.2 Bağımsızlık: Muayene kuruluşu, hizmetlerini uygun olarak yürüttüğü şartların gerektirdiği ölçüde bağımsız olmalıdır.

Bu şartlara bağlı olarak, hüküm ifade eden Ek A, Ek B veya Ek C’den birinde öngörülen asgarî kriterleri karşılamalıdır.”

Asansör kontrollerini gerçekleştirecek A Tipi Muayene Kuruluşları'nın uymak zorunda olduğu kurallar eklerde ayrıca aşağıdaki gibi belirtilmiştir.

A Tipi Muayene Kuruluşu için Bağımsızlık Kriterleri

“Madde 4.2.1’de atıfta bulunulan muayene kuruluşu aşağıda belirtilen kriterleri karşılamalıdır.

A.1 Muayene kuruluşu, konuya taraf olan kesimlerden bağımsız olmalıdır. Muayene kuruluşu ve muayeneyi gerçekleştirmekten sorumlu personeli, muayene ettikleri malzemelerin tasarımcısı,

imalâtçısı, tedarikçisi, montajcısı, satın alıcısı, sahibi, kullanıcısı veya bakımcısı, ne de bu kesimlerin yetkili temsilcisi olmamalıdır.

A.2 Muayene kuruluşu ve onun personeli, muayene faaliyetleri ile ilgili olarak kararlarının ve doğruluklarının bağımsızlığı ile çelişecek hiçbir faaliyetle iştigal etmemelidir. Özellikle, muayene edilen malzemelerin tasarımı, imalâtı, tedariki, montajı, kullanımı ile veya rekabet durumunda olan malzemelerle doğrudan ilgili olmamalıdır.

A.3 Bütün ilgili taraflar, muayene kuruluşunun hizmetlerine erişebilmelidir. Yersiz mal veya diğer şartlar bulunmamalıdır. Kuruluşun çalışma prosedürleri ayırım yapmayan bir şekilde uygulanmalıdır.”

Muayene kuruluşları muayenelerde elde ettikleri bilgilerin gizliliğini koruyacaktır. Telif ve patent haklarını korumak zorundadır. Muayene kuruluşunda kuruluşu işletecek deneyime sahip bir yönetici bulunmalıdır. Yönetici sürekli istihdam edilmelidir. Eğer farklı kapsama sahip bölümler varsa bu bölümler ayrı yöneticilere sahip olmalıdır. Muayene hizmetlerinin bütün kategorilerine göre personel bulundurulmalıdır. Buradaki en önemli eksiklik ise onaylanmış kuruluş denetçilerinde olduğu gibi Elektrik ve Makine Mühendisleri dışındaki disiplinlerin de alanda görevlendirilmelerini engelleyecek düzenlemelerin net olarak belirtilmemiş olmasıdır.

8. Personel

“8.1- Muayene kuruluşu, normal faaliyetlerini gerçekleştirmek için ilgili uzmanlık alanlarında yeterli sayıda sürekli istihdam edilen personele sahip olmalıdır.”

Bu standartla birlikte taşeron kullanmanın standartları oluşturulmuştur.

14. Taşeron Kullanımı

“14.1- Muayene kuruluşu, sözleşmeyle sorumluluğunu üstlendiği muayeneleri normal olarak kendisi yapar.

14.2- Muayene kuruluşu yapılacak muayenenin bir bölümünü taşeronla yaptırdığında, taşeronun söz konusu hizmeti yapma konusunda yeterli olmasını ve EN 45000 serisinin ilgili standardında öngörülen şartlara uygunluğunu sağlamalı ve bunu kanıtlayabilmelidir. Muayene kuruluşu, muayenenin herhangi bir bölümünü taşeronla yaptırma niyetinde olduğunu müşteriye bildirmelidir. Taşeron müşteri için kabul edilebilir olmalıdır.

14.3- Muayene kuruluşu, yeterlilik incelemesinin ve taşeronlarının uygunluğunu kaydetmeli ve bunların ayrıntılarını muhafaza etmelidir.

14.4- Muayene kuruluşu bir kısım uzmanlık faaliyetlerini taşeronla verdiğinde, bu taşeronla yaptırılan faaliyetlerin sonuçlarının bir bağımsız değerlendirmesini yapacak nitelikli ve deneyimli

personelle yaptırma imkânına sahip olmalıdır. Şartlara uygunluğun tayini sorumluluğu, muayene

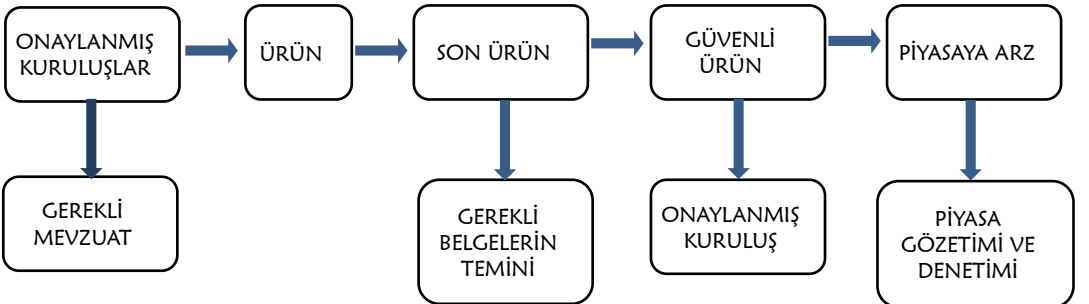
kuruluşuna aittir.”

Standardın son maddesi temenni şeklindedir:

16. İşbirliği

“Muayene kuruluşunun, diğer muayene kuruluşları ile edinilen deneyimler ve uygun olduğunda standardizasyon proseleri konusunda bilgi alışverişinde bulunması beklenilmektedir.”

Kısaca sürece ilişkin yeni düzenlemeler ve kuruluşlar sonrası süreç ve kontrol/denetim mekanizması aşağıda belirtilen aşamalardan geçmektedir.

“Asansörlerin İşletme ve Bakım Yönetmeliği”nin “Bina Sorumlusu ve Yıllık Kontrol” başlıklı maddesi, asansörlerin en az ayda bir bakım ve yılda bir de periyodik kontrollerinden bina sorumlusu ve yöneticiyi sorumlu tutar. İlgili

yönetmeliğin, Yıllık Kontrol başlıklı 10. maddesinde: “Yapının bağlı bulunduğu Belediye veya Belediye hudutları dışındaki yapılar için Valilik veya ilgili kanunlar çerçevesinde yapı ruhsatı vermekle yetkilendirilen kurum ve kuruluşlarca, asansörün hizmete alınmasını müteakip iki yıl sonra, devamında yılda en az bir kere olmak üzere, her asansörün kontrolü yapılır.” diyerek yıllık periyodik kontrollerini zorunlu tutar. Bu uygulama bugün Odamızın çeşitli illerinde bulunan şubeler aracılığı ile kadrosunda yeterli sayıda Elektrik/Elektronik ve Makina Mühendisi bulunmayan il-ilçe belediyeleri ile yapılan protokoller çerçevesinde MMO ile birlikte yürütülmektedir.

Bu mühendisler tarafından can ve mal güvenliği yönünden tesisin işletilmesine engel bulunmadığına dair en az üç nüsha halinde bir rapor düzenlenir. Hazırlanan raporun birer nüshası ilgili belediyede veya valilikte veya ilgili kanunlar çerçevesinde yapı ruhsatı vermekle yetkilendirilen kurum ve kuruluşlarda, bakım yapan firma ve bina sorumlusunda muhafaza edilir. Bu raporun tanzim ettirilmesinin takibi sorumluluğu, asansörün bulunduğu bina sorumlusuna aittir. Yıllık kontrol, asansörün bakımını üstlenen firma nezaretinde gerçekleştirilir.

Ancak bu uygulama 2012 yılından itibaren A Tipi Muayene Kuruluşları'na devredilmiştir. İlgili yönetmelik maddesinin devamında “(5) 1.1.2012 tarihinden itibaren yapının bağlı bulunduğu Belediye veya Belediye hudutları dışındaki yapılar için Valilik veya ilgili kanunlar çerçevesinde yapı ruhsatı vermekle yetkilendirilen kurum ve kuruluşlar, bina sorumlularının yapacakları başvurular uyarınca yapılacak yıllık kontrolleri, TS EN 17020 standardına göre asansör konusunda akredite olmuş A Tipi Muayene Kuruluşları'na yaptıracaklardır. Bu kuruluşça verilecek olan muayene raporu üç nüsha olarak tanzim edilerek, birer nüshası Belediyede veya Valilikte veya ilgili kanunlar çerçevesinde yapı ruhsatı vermekle yetkilendirilen kurum ve kuruluşlarda bakım yapan firmada ve bina sorumlusunda muhafaza edilecektir. Yıllık kontrolün yaptırılıp yaptırılmadığının denetiminden ise Belediye veya Belediye hudutları dışındaki yapılar için Valilik veya ilgili kanunlar çerçevesinde yapı ruhsatı vermekle yetkilendirilen kurum ve kuruluşlar sorumludur.” der. Yani doğası gereği kamusal bir denetimi zorunlu kılan periyodik kontroller özel şirketlere terk edilmiştir.

Yapı denetimi sürecinin bir benzerinin yaşanacağı önceden görülen bu süreç, araç muayene istasyonlarında yaşanan uluslararası bir şirkete peşkeş sürecinden önce özelleştirme uygulamalarında yaşanan “kötü yönet, zarar etsin, kamu tepkisi oluşsun ve ardından peşkeş çek” sürecinin benzeridir. Kamusal faydadan öte, kamusal zararın oluşacağı açıktır.

Bu duruma karşılık Odaların bu görevi A Tipi Muayene Kuruluşu olarak yerine getirmesi bu olumsuzlukları kaldırmayacaktır. Çünkü alanda belirli sayıda A Tipi Muayene Kuruluşu olacağına ilişkin bir dayanak yoktur. Kurulacak birçok kuruluş alanda periyodik kontrol yapacaktır. Dolayısı ile bir rekabet oluşacak ve halen net olmamak ile birlikte ilgili belediye sınırları içinde yapılacak periyodik kontrollerin tek bir firmaya mı yoksa her yöneticinin ayrı ayrı firmalara mı yaptırılacağı belli değildir. Eğer belediyeler belirleyecek ise bu ihaleler yolu ile mümkün kılınacaktır ki bu, Odaların ihalelere girip ticari bir şirket gibi davranmasını getirecektir. Eğer tek tek bina yöneticileri ile kontrol anlaşmaları yapılacak ise bu kapı kapı pazarlama yöntemi ve fiyat kırma yöntemleri ile Odaları daha kötü bir duruma düşürecektir. “Hayır, biz oluruz, bize başvuran yöneticininkini kontrol ederiz” demek sunulan gerekçenin yani kamu hizmetinin devamını sağlamaz. Sürecin ücretsiz yapılması Oda koşulları ile mümkün olmadığına göre bu sürecin ticari kurallarla işleyeceği ve yukarıda öngördüğümüz sakıncaların yaşanacağı kesindir.

Sonuç olarak,

Dünyamızın yüz yıllık altyapı ve üst yapısındaki dönüşümün ve bu dönüşümün dünyamıza ve ülkemize etkisinin, kısaca işsizlik, yoksulluk, açlık ve savaş olduğunu, buna karşın suskun tepkisiz ama emperyalistler için daha fazla kâr üreten bir toplum oluşturulmaya çalışıldığını göstermeye çalıştık. Ve bu genel değerlendirmeden yola çıkarak toplumun bir parçası olan kurum ve kuruluşların, örgütlerin de nasıl dönüştürüldüğünü anlatmaya çalıştık.

2014 yılı içerisinde madencilik alanında Soma'da, Ermenek'te; asansör alanında ise İstanbul Mecidiyeköy'de yaşanan kazalar denetimin piyasalaştırılmasının ne gibi sonuçlara yol açacağını acı bir şekilde göstermiştir. Daha fazla kar hırsı yüzünden sermayenin maliyetleri düşürmeyi aklına koyduğunda ilk olarak kısıtıldığı kalemler mühendislik hizmetleridir. Bu "tasarruf"ların insanların can ve mal güvenliğine engel olduğu açık bir şekilde görülmüştür. Kamunun denetim alanından çekilmesi, bu işlerin piyasaya terk edilmesi, yani denetimin piyasalaştırılması tıpkı üretim sürecindeki "tasarruf"ların denetimde de uygulandığını göstermiştir.

2012 yılı itibariyle piyasalaştırılan denetim süreçlerindeki en büyük iki aktörden birisi bu alanı düzenlemekle yükümlü olan meslek odası, bir diğeri asansör alanı olmak üzere diğer tüm alanlarda standart oluşturmakla yükümlü olan bir kamu kurumudur. Fakat bu iki kurum da asli görevlerini terk edip sanki bir şirketmişçesine diğer şirketlerle rekabet eder konumdadır. Meslek Odalarının bu süreçlerde yer alması ne kadar yanlış ise standartları belirlemek ve düzenlemekle yükümlü olan kurumların da yer alması o kadar yanlıştır. Üstelik bu raporda açıklamaya çalıştığımız gerekçeler bağlamında

alanın başı boşluğu ve piyasanın kuralsızlığını bu iki kurumun yöntem olarak benimsemesi, alanın bilimsel gereklerini yerine getirmemesi, yüksek maliyet veya başka gerekçelerle Elektrik-Elektronik Mühendisi çalıştırmamaları ise kuralsızlığı derinleştirmektedir. Piyasa ilişkilerine hapsolan bu yöntemlerin acilen teşhir edilmesi gerekmektedir.

Ve Odamızın “A TİPİ MUAYANE KURULUŞU” olma çalışmalarının TMMOB geleneği ve geçmişine rağmen, yeni oluşturulan dünya düzenine bilerek veya bilmeyerek destek olmak olduğunu göstermek istedik. Bu isteğin iyi niyetli gerekçelerinin “mühendislik alanını terk etmeme kamusal denetimi devam ettirme”, adı altında aslında Atilla Göktürk’ün de belirttiği gibi Odaları ticarileştirdiğini ve ancak piyasaya açılarak ve para kazanarak Odaların güçlü tutulacağını savunan düşünceye hizmet ettiğini göstermeğe çalıştık.

Burada ifade edilenler ağır veya haksız ithamlar olarak nitelendirilebilir. Ancak tam aksine, anlatılan örgütümüzün hikâyesidir. Ve tümüyle acı, tümüyle gerçektir.

Dolayısı ile bu sürecin savunulacak tutar bir yanı yoktur. Artık bir tercih yapmak zorunludur. Odamızın ve birliğimizin bu yenedünya düzeni uygulamalarına ve emperyalizme faydalı bir yapıya dönüştürülmesine izin mi vereceğiz? Yoksa emekten, insandan yana duruşunu yeniden kazanması için mücadele mi edeceğiz?

Önerilerimiz

- 1.** EMO'nun asansör alanında faaliyet gösteren kuruluşlarda elektrik, elektronik veya Elektrik-Elektronik Mühendisi istihdam etmesi konusunda gerekli çalışmalar yapması ve Odamızın bu konuda standartları belirleyen, yönetmelikleri hazırlayan ve uygulanmasını denetleyen bir konumda olması için çalışmalar yapılması,
- 2.** A tipi muayene kuruluşlarının teknik denetimlerinin Odamız tarafından yapılması için ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla gerekli görüşmelerin yapılması,
- 3.** A Tipi Muayene Kuruluşlarında Elektrik, Elektronik veya Elektrik - Elektronik Mühendisleri'nin istihdam edilmesi konusunda çalışmalar yapılması,
- 4.** A tipi muayene kuruluşları tarafından asansör periyodik muayenelerine katılan muayene personellerinin, alanın ortak meslek disiplinleri olması sebebiyle Elektrik/Elektronik ve Makine Mühendisi ile birlikte yapılması için ilgili Bakanlık ve TÜRKAK ile görüşülmesi ve bu konunun takip edilmesi,

5. Asansör meslek alanında tasarım, proje üretimi, montaj kontrolü, son kontrol testleri ve Teknik Uygulama Sorumluluğu konularında Odamız tarafından eğitim verilmesi,
6. Ülkemizde teknolojinin ve bilimin getirdiği yeniliklere yönelik ulusal standartların oluşturulması, AR-GE ve ÜR-GE çalışmaları ile bu standartların güncellenmesi,
7. SMM-BT belgelerinin düzenlenmesindeki koşulların önemli bir kısmı Asansör SMM Belgesi için geçerli değil. Koşulların ortaklaştırılması için Asansör SMM'nin kaldırılması ve tek bir SMM belgesi içerisinde Asansör Proje Hizmetlerinin belirtilmesi konusunda çalışma yapılması,
8. Odamızın ASTEK'te temsilcisinin kurul toplantılarının gündemini Odanın ilgili organlarına taşıması, tartışılması sağlanmalıdır.
9. Deprem riski yüksek bir ülkede yaşamamız ve son 15 yılda üç büyük deprem yaşamış bir ülke olmamıza rağmen deprem sonrası asansörlerin mevcut durumları ve hasarlarına ilişkin yeterli bilgiye sahip olmak için gereken çalışmaların yapılması,
10. Soma, Ermenek ve Mecidiyeköy'de yaşanan iş cinayetleri bir kez daha göstermiştir ki denetimin piyasalaştırılması, kamusal denetimin piyasanın kar hırsına terk edilmesi devam ettiği sürece toplumun can ve mal güvenliği yoktur, sağlanması mümkün değildir. Bu sebepten ötürü Odamızın A Tipi Muayene Kuruluşu olup olmamayı tartışmak yerine kamunun denetim süreçlerinde yeniden etkin ve aktif bir şekilde yer almasını sağlanmak için acil bir eylem planı oluşturulmalıdır.
11. Yeni montajı yapılan asansörlere ve mevcut periyodik muayeneleri yapılmakta olan asansörlere, nüfus müdürlüğü adresleme sistemi ile entegre IP kodlama ile numara verilmesi, Asansör muayeneleri için Bakanlığın yazılım yapması, Muayene kuruluşlarının yaptıkları muayene verilerinin bu yazılıma online düşmesi ve bu veri tabanının Elektrik Mühendisleri Odasına açılması,
12. Yurттаşların asansör muayene ücretlerinde, Muayene kuruluşlarının insafına bırakılmayacak şekilde asansör periyodik muayenelerinde tavan-taban veya coğrafi bölge yaşam şartlarına göre bölgesel fiyat düzenlemelerinin yapılması,
13. A tipi Muayene Kuruluşlarının ticari kaygıları nedeniyle asansör sayısı fazla, ödeme kolaylığı kolay olan bölgelere ve belediyelere yoğunlaştığı izlenmekte olup, kar marjı düşük veya kar edilemeyecek yöreler için ilgili bakanlık tarafından mevcut muayene kuruluşlarının insafına bırakılmayacak şekilde planlı atama/düzenlemelerin yapılması,

- 14.** Asansörün piyasaya arz sürecinde 95/16/AT Asansör Yönetmeliği ve Asansör Bakım İşletme Yönetmeliklerine göre belediyeler tarafından tescil işlemi yapılmakta, Çoğunlukla montajı yapan firma tarafından uygunsuz veya eksik şekilde piyasaya arz edilmektedir. Sonradan yapılan iyileştirme ile vatandaşlarımıza ek maliyetler getirilmektedir. Yönetmelikler düzenlenirken temel güvenlik kurallarına uygun ve eksiksiz olarak asansörlerin piyasaya arz edilmesi sürecinde gerektiği takdirde odamızın görevlendirilmesi,
- 15.** İmar Kanunu, Özel İdare Kanunu, Kat malikleri kanunu ile ilgili düzenlemelerin yapılarak, uygunsuz ve eksik asansörlerin işletilmesinin önüne geçilmesi,
- 16.** Engelli vatandaşlarımızın hayatın içerisinde ve aktif yaşayabilmeleri için bina tasarımlarının engelsiz erişimi sağlayacak şekilde, göstermelik olmamak şartı ile inşaat izni, mimari proje ve temel ruhsat onay aşamalarında değerlendirilmesi gerektiği konusunda belediyeler ve mimarlar odası ile görüşülmesi,
- 17.** Asansörü olmayan ve asansör için uygun rezervleri bulunan binalara asansör yapılabilmesini kolaylaştırmak için imar kanunu ve kat malikleri ile ilgili düzenlemelerin yapılması için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile görüşülmesi,